

**ANTRENÖR DAVRANIŞLARI VE SPORCU DOYUMU:
ÖLÇEK GELİŞTİRME VE UYARLAMA ÇALIŞMASI**

Pınar İNCE

**CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Beden Eğitimi Öğretmenliği Anabilim Dalı
Sporda Psiko-Sosyal Alanlar Bilim Dalı
YÜKSEK LİSANS TEZİ
Olarak Hazırlanmıştır**

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Hasan Fehmi MAVİ

Ağustos- 2006

Pınar İNCE 'nin YÜKSEK LİSANS tezi olarak hazırladığı “*Antrenör Davranışları ve Sporcu Doyumu: Ölçek Geliştirme ve Uyarlama Çalışması*” başlıklı bu çalışma jürimizce Lisansüstü Eğitim Öğretim Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca değerlendirilerek kabul edilmiştir.

...../...../.....

Üye :

Üye :

Üye :

Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun
gün vesayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Ahmet Özbilgin
Enstitü Müdürü

ÖZET

Spor ortamında birbiriyle ilgili iki önemli kavram, antrenör davranışları ve sporcunun yaptığı spordan aldığı doyumdur. Antrenör davranışlarının ve sporcu doyumunun ölçülebilmesi bu konuların incelenebilmesi için önemlidir. Bu bağlamda, ya bu kavramların ölçülmesi için orijinal ölçekler geliştirilmeli, ya da başka kültürlerde geçerliliği ve güvenilirliği kanıtlanmış ölçekler Türk kültürüne uyarlanarak spor araştırmacılarının kullanımına sunulmalıdır. Bu çalışmanın amacı “Revised Leadership Scale for Sport” RLSS - “Yenilenmiş Spor için Liderlik Ölçeği” (YSLÖ) ve “Athlete’s Satisfaction Questionnaire” ASQ - “Sporcu Doyum Ölçeği”nin (SDÖ) geçerlik ve güvenilirlik çalışmasını yaparak adaptasyonlarını sağlamaktır. Bunun için ölçekler öncelikle iki dile hâkim uzmanlar tarafından İngilizce’den Türkçe’ye daha sonra Türkçe’den tekrar İngilizce’ye çevrilerek uygulanacak ölçek metinleri oluşturulmuş. Daha sonra 40 sporcuya yapılan pilot test ile ölçeklerin uygulanabilirliklerine bakılmış ve ölçeklerin uygulanmalarında bir sorun olmadığına karar verilerek 215 sporcuya ölçekler uygulanmıştır. Son olarak da test-tekrar test güvenilirliğine bakılmak için 215 kişinin içerisinde seçilen 35 sporcuya 3 hafta arayla ölçekler yeniden uygulanmıştır. Genel olarak temel bileşenler faktör analizi ve madde analizi sonuçları incelendiğinde, YSLÖ ve SDÖ’ nin yapı geçerliklerinin orijinal ölçeklerle benzer olduğu belirlenmiştir. İki ölçeğin de Cronbach Alfa katsayıları alt ölçekleri çoğunda istenilen düzeyde bulunmuştur (Tablo 65 ve 68). Test-tekrar test sonuçlarına göre (Tablo 62 ve 67) , YSLÖ’ nin Eğitim-Öğretim ve Demokratik davranış alt ölçekleri düşük iken, SDÖ’ nin Tıbbi Personel ve Akademik Destek alt ölçekleri düşük çıkmıştır. Sonuç olarak, yüksek güvenilirliği ve geçerliliği olan alt ölçeklerin ve maddelerin araştırmalarda kullanılabilirliklerine, fakat düşük güvenilirlik ve geçerliliğe sahip alt ölçek ve alt ölçek maddelerinin yeniden gözden geçirilmesine gerek vardır.

Anahtar Kelimeler: Antrenör Davranışları, Sporcu Doyumu, Geçerlik, Güvenirlik

ABSTRACT

The two main concepts related with sport environment are the coaching behaviours and athletes satisfaction with his or her sport. To measure the coaching behaviors and athlete satisfaction is important to be able to investigate these concepts. In this sense, either original scales should be developed or, the scales that were developed in the other cultures should be adopted to Turkish culture and presented for the usage of the Turkish researchers. The purpose of this study was to investigate the reliability and validity of the Revised Leadership Scale for sports (RLSS) and the Athlete Satisfaction Scale for Sports (ASQ) and adopt these scales to the Turkish culture. For this, first of all, these scales were translated from English into Turkish, then, back translated into English by bilingual translators to obtain compatible text. Then, they were administered to 40 athletes for the pilot-test to examine the compatibility. After the pilot test, since there was no problem about the compatibility, scales were administered to 215 athletes. Finally, the scales were administered to 35 athletes that were selected in those 215 athletes again in 3 weeks interval to investigate the test-retest reliabilities. In general, the results of principal component analysis and item analysis revealed that YSLO and SDO have similar construct validity as original instruments. Both instrument had high Cronbach Alfa levels for acceptable reliability (Table 65 and 68). According to test-retest results (Table 62 and 67), while two subscales of YSLO, Teaching-Learning and Democratic behavior, had lower scores, Medical Personnel and Academic Support subscales of SDO showed lower test-retest scores as well. As final result, subscales and items that has higher validity and reliability could be used in research, however, subscales and items that have lower validity and reliability should be examined.

Key Words: Coaching Behaviours, Athlete's Satisfaction, Validity, Reliability

TEŞEKKÜR

Başarı hedeflerimin içerisinde benim ilk eserim olan ve bilimsel anlamda bana çok şey katan bu tezin yapılmasında benim yanımda olan herkese genel anlamda çok teşekkür ederim.

Bu kişilerin en başında bu çalışmamın dizayn edilmesi, düzenlenmesi ve de sonuçlandırılmasında bana karşı hiçbir desteğini esirgemeyen, gece ve gündüz engin tecrübe ve bilgilerinden faydalanarak ondan çok şey öğrenmemi sağlayan, her zaman bana destek olan ve en başından beri bana inanan ve güvenen, tezimin yapımı aşamasında zaman zaman içine düştüğüm yılgınlıktan çıkmamda bana karşı hep sabırlı ve pozitif olan sevgili hocam ve Tez Danışmanın Yard. Doç. Dr. Hasan Fehmi Mavi'ye göstermiş olduğu özveri ve fedakarlıklarından ötürü teşekkürlerimi bir borç bilirim. Kendisinin yardımı ve desteği olmadan bu tezi bitirmem olanaksızdı.

Tezimin yapımı aşamasında sık sık görüşlerine ihtiyacım olan, benden yardımlarını esirgemeyen ve hatalarımı düzeltmemde bana her zaman yardımcı olan, akademik hayatımda kendisinden çok şey öğrendiğim Bölüm Başkanımız Sayın Yard. Doç. Dr. Hüseyin Çamlıyer'e çok teşekkür ederim.

Tezimin yapımı aşamasında beni her zaman pozitif yönde motive eden, bana inanan, güvenen ve de destek olan Yard. Doç Dr. Selhan Özbey Alkurt'a çok teşekkür ederim.

Son olarak tezimin yapımı aşamasında benimle ilgilenen, her zaman görüşlerimizi paylaştığımız ve benden yardımlarını esirgemeyen sevgili araştırma görevlisi arkadaşlarım Sn. E.Nilay Daşdan, Sn. Ömür Dugan, Sn. Fırat Çetinöz ve Sn. Hulusi Alp'e teşekkürlerimi sunarım.

Pınar İnce

ÖZET	I
ABSTRACT	II
TEŞEKKÜR	III
ŞEKİLLER DİZİNİ	VII
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	VIII
TABLolar DİZİNİ	IX
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi	4
1.1.1. Araştırmanın Gerekçesi	4
1.1.2. Araştırmanın Önemi	4
1.2. Terimlerin Anlamları	7
1.3. Sayıtlar	9
1.4. Sınırlılıklar	10
2. LİTERATÜR TARAMASI	10
2.1. Genel Olarak Liderlik	11
2.1.1. Liderlik	11
2.1.2. Liderlik Yaklaşımları	13
2.1.2.1. Kişilik Özelliği Yaklaşımı	14
2.1.2.2. Davranışsal Yaklaşım	16
2.1.2.3. Durumsal Yaklaşım	18
2.1.3. Antrenör Davranışları	18
2.2. Spor alanına Özgü Liderlik Yaklaşımları	20
2.2.1. Sporda Liderlik Teorisi	20
2.2.2. Çok Boyutlu Liderlik Modeli (MML, Chelladurai ve Saleh, 1978)	21
2.2.3. Liderlik Davranışları Boyutları	24
2.2.3.1. Algılanan lider Davranışı	24
2.2.3.2. Tercih Edilen Lider Davranışı	24
2.2.3.3. Gerçek Lider Davranışı	25
2.2.4. Liderliğin Öncüleri (Antecedents)	25
2.2.4.1. Cinsiyet	25
2.2.4.2. Ülke(Ulus)	26
2.2.4.3. Spor Tipi	26
2.2.4.4. Psikolojik Özellikler	27
2.2.5. Liderlik Davranışlarının Sonuçları	27
2.2.5.1. Kohezyon (Takım Birlikteliği)	27
2.2.5.2. Performans	27
2.2.5.3. Var olan- gerçek motivasyon	28
2.3. Sporcu Doyumu	28

2.4. SDÖ, SLÖ ve YSLÖ Kullanılarak Yapılan Daha Önceki Çalışmalar	32
3. ÇALIŞMADA KULLANILAN GEREÇLER VE YÖNTEM	39
3.1. Geliştirme Ve Uyarlama İçin Çalışmada Kullanılan Gereçler	39
3.1.1. Yenilenmiş Spor İçin Liderlik Ölçeği (YSLÖ)	39
3.1.2. Sporcu Doyum Ölçeği (Athlete's Satisfaction Questionnaire).....	43
3.2. Ölçeklerin Türkçe'ye Çevrilme Süreçleri	47
3.3. Evren ve Örneklem	48
3.4. Araştırma ve Veri Toplama İşlemleri	48
3.4.1. Veri analizi İşlemleri	49
3.4.2. Tanımlayıcı İstatistikler	49
3.4.3. Geçerlik ve Güvenirlik Analizi	49
4. BULGULAR	49
4.1. Tanımlayıcı İstatistikler	49
4.1.1 Örneklem Grubu Demografik Bilgileri ile İlgili Tanımlayıcı İstatistikler	50
4.1.2. Her bir Ölçek için Alt Ölçek ve Maddelere ile İlgili Tanımlayıcı İstatistikler	52
4.2 Geçerlik ve Güvenirlik Bulguları.....	55
4.2.1. Ölçeklerin Yapı Geçerliğine İlişkin Bulgular.....	55
4.2.1.1. YSLÖ için Temel Bileşenler Faktör Analizi	55
4.2.1.2.SDÖ için Temel Bileşenler Faktör Analizi	58
4.2.2. Madde Analizi: Madde Geçerlik İndeksine (Madde Ayırt Edicilik İndeksine) İlişkin Bulgular	66
4.2.2.1.YSLÖ Madde Analizi:	66
4.2.2.1.1. Pozitif Geribildirim.....	67
4.2.2.1.2. Sosyal Destek	69
4.2.2.1.3. Ortam Değerlendirme	70
4.2.2.1.4. Otokratik Davranış	72
4.2.2.1.5. Demokratik Davranış.....	73
4.2.2.1.6. Eğitim-Öğretim	75
4.2.2.2.SDÖ Madde Analizi:	77
4.2.2.2.1.Takım Bütünlüğü.....	77
4.2.2.2.2. Takımın Sosyal Katkısı.....	78
4.2.2.2.3. Strateji.....	79
4.2.2.2.4. Tıbbi Personel	80
4.2.2.2.5. Kişisel Adanma	81
4.2.2.2.6. Bireysel Performans.....	82
4.2.2.2.7. Yeteneğin Kullanımı.....	83
4.2.2.2.8. Etik	84
4.2.2.2.9. Takımın Bireysel Göreve Katkısı	85
4.2.2.2.10. Bütçe.....	86

4.2.2.2.11. Dış Etken.....	87
4.2.2.2.12. Kişiyeye Göre Davranılma	88
4.2.2.2.13. Takım Performansı	89
4.2.2.2.14. Eğitim-Öğretim	90
4.2.2.2.15. Akademik Destek Servisleri	91
4.3. Ölçeğin Güvenirliğine İlişkin Bulgular	91
4.3.1. Ölçeklerin güvenirlilik katsayısına (Cronbach Alfa) ilişkin bulgular	92
4.3.1.1. YSLÖ güvenirlilik katsayısına (Cronbach Alfa) ilişkin bulgular	92
4.3.1.2. SDÖ Güvenirlilik Katsayısına (Cronbach Alfa) İlişkin Bulgular	93
4.3.2. Ölçeklerin Test-Tekrar Test Güvenirliğine İlişkin Bulgular	93
4.3.2.1. Yenilenmiş Spor için Liderlik Ölçeği Test-Tekrar Test Güvenirlilik Bulguları.....	94
4.3.2.2. Sporcu Doyum Ölçeği Test-Tekrar Test Güvenirlilik Bulguları	94
4.3.2.3. YSLÖ alt ölçekler korelasyon katsayılarına İlişkin Bulgular	95
4.3.2.4. SDÖ alt ölçekler korelasyon katsayıları İlişkin Bulgular	95
5. TARTIŞMA.....	97
5.1. YSLÖ	97
5.2. SDÖ.....	103
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	106
KAYNAKLAR DİZİNİ	108

ÖZGEÇMİŞ

EKLER

EK 1. Yenilenmiş Spor İçin Liderlik Ölçeği

EK 2. Sporcu Doyum Ölçeği

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil

1. Çok Boyutlu Liderlik Modeli.....	24
-------------------------------------	----

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

<u>Kısaltmalar</u>	<u>Açıklama</u>
LSS	Leadership Scale for Sports (Spor İçin Liderlik Ölçeği)
ASQ	Athlete's Satisfaction Scale (Sporcu Doyum Ölçeği)
MML	Multidimensionel Model of Leadership (Çok Boyutlu Liderlik Modeli)
YSLO	Yenilenmiş Spor İçin Liderlik Ölçeği
SDÖ	Sporcu Doyum Ölçeği
ÇBLM	Çok Boyutlu Liderlik Modeli
TKMBTNLG	Takım Bütünlüğü
TKSOSKAT	Takım Sosyal Katkısı
TİBBİPER	Tıbbi Personel
KİŞADNMA	Kişisel Adanma
BİRPERFM	Bireysel Performans
YETKULLN	Yeteneğin Kullanımı
TKBRGRKT	Takımın Bireysel Göreve Katkısı
KİŞGRDAV	Kişiyeye Göre Davranılma
TKPERFMS	Takım Performansı
EGTMÖGRT	Eğitim-Öğretim
AKDESSER	Akademik Destek Servisleri
POZGBLDRM	Pozitif Geribildirim
SOSDES	Sosyal Destek
ORTDEG	Ortam Değerlendirme
OTOKDAV	Otokratik Davranış
DEMOKDAV	Demokratik Davranış
EGITOGRT	Eğitim-öğretim

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. YSLÖ Alt Ölçeklerine Ait Soru Maddeleri.....	44
Tablo 2. SDÖ Alt ölçeklerine Ait Soru Maddeleri.....	46
Tablo 3. Cinsiyet.....	50
Tablo 4. Yaş.....	50
Tablo 5. Branş.....	50
Tablo 6. Spor Yapma Yılı.....	51
Tablo 7. Antrenörüyle Çalışma Süresi.....	51
Tablo 8. Oynadığı Lig.....	51
Tablo 9. YSLÖ İçin Bayan ve Erkek Sporcuların Alt ölçek Aritmetik ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	52
Tablo 10. YSLÖ İçin Bayan ve Erkek Sporcuların Alt ölçek Aritmetik ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	53
Tablo 11. SDÖ maddelerinin tanımlayıcı istatistikleri.....	53
Tablo 12. YSLÖ maddelerinin tanımlayıcı istatistikleri.....	54
Tablo 13. YSLÖ için KMO ve Barlett's Test Sonuçları.....	56
Tablo 14. YSLÖ için Temel Bileşenler Faktör Analizi.....	56
Tablo 15. SDÖ için KMO ve Barlett's Test Sonuçları.....	62
Tablo 16. SDÖ için Temel Bileşenler Faktör Analizi.....	63
Tablo 17. YSLÖ POZGBLDRM Davranışı Alt Ölçeğinin Madde-Madde ve Madde-Toplam Korelasyon Katsayıları.....	67
Tablo 18. POZGBLDRM Davranışı Alt Ölçeği için Madde-toplam istatistikler.....	68
Tablo 19. YSLÖ SOSDES Davranışı Alt Ölçeğinin Madde-Madde ve Madde-Toplam Korelasyon Katsayıları.....	69
Tablo 20. SOSDES Davranışı Alt Ölçeği için Madde-toplam istatistikler.....	70

Tablo 21. YSLÖ ORTDEG Alt Ölçeğinin Madde-Madde ve Madde-Toplam Korelasyon Katsayıları.....	71
Tablo 22. ORTDEG Davranışı Alt Ölçeği için Madde-Toplam İstatistikler.....	71
Tablo 23. YSLÖ OTOKDAV Alt Ölçeğinin Madde-Madde ve Madde-Toplam Korelasyon Katsayıları.....	72
Tablo 24. OTOKDAV Alt Ölçeği İçin Madde-Toplam İstatistikleri.....	73
Tablo 25. YSLÖ DEMOKDAV Alt Ölçeğinin Madde-Madde ve Madde-Toplam Korelasyon Katsayıları.....	74
Tablo 26. DEMOKDAV Alt Ölçeği İçin Madde-Toplam İstatistikler.....	75
Tablo 27. YSLÖ EGTÖGRT Alt Ölçeğinin Madde-Madde ve Madde-Toplam Korelasyon Katsayıları.....	76
Tablo 28. EGTÖGRT Davranışı İçin Madde-Toplam İstatistikler.....	76
Tablo 29. SDÖ TKMBTNLG Alt Ölçeğinin Madde-Madde ve Madde-Toplam Korelasyon Katsayıları.....	77
Tablo 30. TKMBTNLG İçin Madde-Toplam İstatistikler.....	78
Tablo 31. SDÖ TAKSOSKAT Alt Ölçeğinin Madde-Madde ve Madde-Toplam Korelasyon Katsayıları.....	78
Tablo 32. TAKSOSKAT Alt Ölçeği İçin Madde-Toplam İstatistikler.....	79
Tablo 33. SDÖ Strateji Alt Ölçeğinin Madde-Madde ve Madde-Toplam Korelasyon Katsayıları.....	79
Tablo 34. Strateji Alt Ölçeği İçin Madde-Toplam İstatistikler.....	80
Tablo 35. SDÖ TIBBİPER Alt Ölçeğinin Madde-Madde ve Madde-Toplam Korelasyon Katsayıları.....	80
Tablo 36. TIBBİPER Alt Ölçeği İçin Madde-Toplam İstatistikler.....	81
Tablo 37. SDÖ KİŞADNMA Alt Ölçeğinin Madde-Madde ve Madde-Toplam Korelasyon Katsayıları.....	81
Tablo 38 KİŞADNMA Alt Ölçeği İçin Madde-Toplam İstatistikler.....	82

Tablo 39. SDÖ BİRPERFM Alt Ölçeğinin Madde-Madde ve Madde-Toplam Korelasyon Katsayıları.....	82
Tablo 40. BİRPERFM Alt Ölçeği İçin Madde-Toplam İstatistikler.....	82
Tablo 41. SDÖ YETKULLN Alt Ölçeğinin Madde-Madde ve Madde-Toplam Korelasyon Katsayıları.....	83
Tablo 42. YETKULLN Alt ölçeği İçin Madde-Toplam İstatistikler.....	83
Tablo 43. SDÖ Etik Alt Ölçeğinin Madde-Madde ve Madde-Toplam Korelasyon Katsayıları.....	84
Tablo 44. Etik Alt Ölçeği İçin Madde-Toplam İstatistikler.....	84
Tablo 45. SDÖ TKBRGRKT Alt Ölçeğinin Madde-Madde ve Madde-Toplam Korelasyon Katsayıları.....	85
Tablo 46. TKBRGRKT Alt Ölçeği için Madde-Toplam İstatistikler.....	85
Tablo 47. SDÖ Bütçe Alt Ölçeğinin Madde-Madde ve Madde-Toplam Korelasyon Katsayıları.....	86
Tablo 48. Bütçe Alt Ölçeği İçin Madde-Toplam İstatistikler.....	86
Tablo 49. SDÖ Dış Etken Alt Ölçeğinin Madde-Madde ve Madde-Toplam Korelasyon Katsayıları.....	87
Tablo 50. Dış Etken Alt Ölçeği İçin Madde-Toplam İstatistikler.....	87
Tablo 51. SDÖ KİŞGRDAV Alt Ölçeğinin Madde-Madde ve Madde-Toplam Korelasyon Katsayıları.....	88
Tablo 52. KİŞGRDAV Alt Ölçeği İçin Madde-Toplam İstatistikler.....	88
Tablo 53. SDÖ TKPERFRMS Alt Ölçeğinin Madde-Madde ve Madde-Toplam Korelasyon Katsayıları.....	89
Tablo 54. TKPERFRMS Alt Ölçeği İçin Madde-Toplam İstatistikler.....	89
Tablo 55. SDÖ EGTMÖRTM Alt Ölçeğinin Madde-Madde ve Madde-Toplam Korelasyon Katsayıları.....	90
Tablo 56. EGTMÖRTM Alt Ölçeği İçin Madde-Toplam İstatistikleri.....	90

Tablo 57. SDÖ AKDESSER Alt Ölçeğinin Madde-Madde ve Madde-Toplam Korelasyon Katsayıları.....	91
Tablo 58. AKDESSER Alt Ölçeği İçin Madde-Toplam İstatistikler.....	91
Tablo 59. YSLÖ' nin Alt Ölçeklerin Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayıları.....	92
Tablo 60. SDÖ Alt Ölçeklerin Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayıları.....	93
Tablo 61. YSLÖ test-tekrar test güvenirlğine ilişkin bulgular.....	94
Tablo 62. SDÖ Test- tekrar test güvenirlğine ilişkin bulgular.....	94
Tablo 63. YSLÖ Alt Ölçekler Korelasyon Katsayıları.....	95
Tablo 64. SDÖ Alt Ölçekler Korelasyon Katsayıları.....	96
Tablo 65. YSLÖ Orijinal Ölçek ve Türkçe Uyarlamasının Alfa Güvenirlik Katsayısı Değerleri.....	101
Tablo 66. SLÖ Alfa Güvenirlik Katsayısı Değerleri.....	102
Tablo 67. SLÖ Orijinal Ölçek ve Türkçe Uyarlamasının Test-Tekrar Test Sonuçları...	103
Tablo 68. SDÖ Orijinal Ölçek ve Türkçe Uyarlamasının Alfa Güvenirlik Katsayısı Değerleri.....	105

1. GİRİŞ

Sporda yüksek performansın ve doyumun nedenleri nelerdir? Bu soru, spor pedagoglarının, spor psikologlarının, antrenörlerin, sporcuların ve yöneticilerin sorduğu ve yanıtını karmaşık antrenör-sporcu ilişkisinde aradıkları önemli bir sorudur. Genel olarak, olumlu antrenör-sporcu ilişkisi ve yaratılan olumlu antrenman ortamı sporcuların performans değişkenleri üzerinde etkili olabilir düşüncesi hakimdir.

Günümüzdeki modern antrenörlük modellerine bakıldığında bu ilişkinin karmaşıklığı daha iyi anlaşılmaktadır. Antrenör-sporcu-çevre üçgeninde yaşananların sporcu performansını ve doyumunu etkilediği bu modern modellerin ortak söylemidir (1, 2, 3, 4, 5). Örneğin, Cote, Salmela, Trudel, Baria, ve Russell'in (1995) önerdikleri antrenörlük modeli, antrenör, sporcu ve çevrenin etkileşiminin çok boyutluluğu ve karmaşıklığını göz önüne sermektedir (1). Aynı düşünceler Smoll ve Smith (1993) tarafından da daha önce ifade edilmiş ve antrenör- sporcu ilişkilerinin çok yönlü ve karmaşık olduğu bu araştırmacılara tarafından vurgulanmıştır. Bunun anlamı değişkenler bir yandan birbirini etkilerken, diğer yandan da birbirlerini etkiliyor olmalarıdır. Ayrıca, antrenör-sporcu ilişkilerini inceleyen çalışmaların sonucu göstermektedir ki davranışlar, tutumlar ve iletişim şekilleri sporcuların spor deneyimlerini etkilemektedir. Olumlu iletişim süreçlerinin geçtiği, olumlu ilişkilerin kurulduğu pozitif ortamda, pozitif antrenör-sporcu ilişkisi, sporcu motivasyonu ve sporcu doyumunu artırmakta ve bu tür bir ilişki sporculara becerilerini geliştirmek için uygun ortam sağlamaktadır. Hem gözlemlenebilir hem de algılanan antrenör davranışlarının bir şekilde sporcu performansına etki ettiği düşünülürse antrenör-sporcu ilişkilerinin algılanan davranışlar yönünden incelenmesi başarılı yada etkili antrenörlük için önemli bilgiler sunabilecektir. Spor ortamındaki anlamlı, güçlü ve sosyalleştirici bir eleman olarak, bir antrenörün sporcuların spor ortamındaki algıları üzerinde güçlü ve önemli etkileri vardır (6). Bu bağlamda, bu tez sporcuların antrenörlerini nasıl algıladıkları bilgisine ulaşmak için gerekli olan bir ölçeği ülkemiz araştırmacılarının kullanımına sunmayı amaçlamaktadır.

Etkili gözlenebilir antrenörlük davranışlarının incelenmesi yanında bu davranışların sporcular tarafından nasıl algılandığı sporcular üzerindeki etkilerini görmek bakımından faydalı olacaktır.

Antrenör-sporcu ilişkisi sporun ayrılmaz bir parçasıdır ve birçok sporcudan alınan gözlemsel kayıtlar (anekdotlar) sonucunda elde edilen kanıtlar göstermektedir ki bu ilişki sporcuların spor kariyerlerinde elde ettikleri başarı spordan aldıkları doyum için çok gereklidir (7). Sporcuların doyumları ve performansları ve ayrıca takım bütünlüğü (kohezyon) ile yakından ilişkili olmasından dolayı antrenörlerin sporcuların hayatlarındaki yerlerinin saptanması araştırmaların konusu olurken, sporcuların yaptıkları sporla ilgili olarak elde ettikleri sonuçlar da (ör; doyum) araştırılması gereken bir konudur (1, 7, 8). Bu amaçla da antrenör-sporcu ve çevre ilişkisinin ölçülebilir değişkenlere dönüştürülmesi gereklidir. Bu tezin amaçlarından biri de Çok Boyutlu Liderlik Modelinin antrenör davranışlarının algı, tercih ve gerçek davranışlar boyutlarının sporcu ve antrenörlerin vereceği cevapların arasındaki uyuma bağlı bir sonuç değişkeni olan sporcu doyumunun ölçülebilmesine yardımcı olan bir ölçeğin Türk sporcu grubu için uyarlanması ve araştırmacıların kullanımına sunulmasıdır.

Antrenör davranışlarını ve sporcu doyumunu bir bütünlük içerisinde inceleyen modellerden en önemlisi *Çok Boyutlu Liderlik Modeli*dir (Multidimensional Model Of Leadership). Chelladurai ve Saleh (1980) tarafından üzerinde çalışılan ve belirli lider davranışlarının sporcu performansı ve doyumunu ile ilişkisini açıklamaya çalışan bir modeldir. Chelladurai'nin geliştirdiği *Çok Boyutlu Liderlik Modeli* bu ilişkileri hem gözlem hem de davranış algısı olarak incelemek için spor ortamına uygun bir modeldir. Bu modelde antrenör liderlik davranışlarını etkileyen nedenler, sporcu özellikleri, antrenör özellikleri ve çevresel özellikler olarak belirtilirken, bu özelliklerin antrenör liderlik davranışlarını etkileyeceği savunulmaktadır. Yine bu modele göre, sporcunun spor performansının ve yaptığı spordan aldıkları doyumun, antrenörün liderlik davranışlarının birbiriyle uyumlu olmasına bağlı olduğu öne sürülmektedir. Bu modelin parçalarından olan antrenör davranışları ve sporcu doyumunun ölçülebilmesi için bu tezde uyarlamaları yapılan ölçekler kullanılmıştır.

Çok Boyutlu Liderlik Modelinin temel aldığı bu ilişkileri araştırmak için geliştirilen ölçekler den biri Sporda Liderlik Ölçeğidir (LSS) (9, 10).

Ölçekte beş antrenör davranışı ön plana çıkmaktadır. Bunlar; antrenman ve öğretme, demokratik, otokratik, sosyal destek, ve pozitif geribildirim davranışlarıdır. Çok Boyutlu Liderlik Modeli doğrultusunda geliştirilen bu ölçeğin ölçümde güncel bir tercih haline geldiği ve bir çok kültürde kullanılmış olduğu söylenebilir. Önerilen model ve geçerliliği ile güvenilirliği yüksek olan bu ölçek sayesinde araştırmacılar, antrenör davranışları ile sporcu performansı ve doyumunu ve diğer değişkenler ile aralarındaki ilişkilere bakmışlardır. Bu model ölçeğinin Kanada, Amerika, Finlandiya, Fransa, Japonya, Portekiz, ve İsveç dillerine çevrilmesiyle bu ülkelerdeki antrenör-sporcu ilişkisini incelemede kullanılmıştır (6,11, 12, 13)

Çalışmada temel alınan Çok Boyutlu Liderlik Modeli incelendiğinde antrenör davranışları ve çevre etkileşimi sonucunda sporcunun performans ve doyumunun etkileneceği varsayıldığı görülmektedir. Sporcunun doyumunu bu modelin sonuç değişkenlerinden biri olması, bu kavramın ölçülmesi gerekliliğini getirmektedir. Bu bağlamda, araştırmacılar öncelikle liderlik, doyum ve spor içerisindeki doyum alanları ile ilgili çalışmalarından sonra Sporcu Doyum Ölçeğini (Athlete Satisfaction Questionnaire, ASQ) geliştirmişlerdir (2, 14, 15). Sporcu Doyum Ölçeğinin geliştirilmesiyle birlikte (Chelladurai ve Reimer, 1998), sporcu doyum kavramının incelendiği çalışmalar da başlamıştır. Sporcu Doyum Ölçeği ile doyumun ölçülebilir olması, özelde Çok Boyutlu Liderlik Modeli ile ilgili araştırmalar ve genelde de antrenör-sporcu-cevre ilişkisinde ortaya çıkan doyum kavramının araştırılmasına imkan vermesi bakımından önemlidir. Çok Boyutlu Liderlik Modeli'nin bir parçası olarak bu ölçeğin ülkemiz araştırmacılarına kazandırılması bu tez çalışmasının amaçlarından biridir (2). Sporcu Doyum Ölçeği ile ülkemizdeki sporcuların yaptıkları spor branşı içerisinde farklı alanlardaki doyum düzeylerini belirlemek mümkün olabilecektir. Aynı zamanda, bu kavramın ve diğer değişkenlerle olan ilişkisinin araştırılacağı çalışmalara da zemin hazırlayabileceği düşünülebilir.

1.1. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi

1.1.1. Araştırmanın Gerekçesi

Aşağıdaki konuyla ilgili literatür taraması sonucunda, şu özel amaçlar bu tez çalışması için belirlenmiştir.

1. Spor için Liderlik Ölçeği ve Sporcu Doyum Ölçeğinin faktör yapılarının Türk sporcuları üzerinde temel bileşenler faktör analizi (principal component analysis) yaparak değerlendirmek,
2. Sporcu Doyum Ölçeği ve Yenilenmiş Spor İçin Liderlik Ölçeğinin iç güvenilirliği ile öntest-son test güvenilirliklerini (kararlılık) araştırmak,
3. Yukarıdaki ölçeklerin Türk sporcuları üzerinde uygulama geçerliliklerini değerlendirmektir.

1.1.2. Araştırmanın Önemi

Çok Boyutlu Liderlik Modeli (Multidimensional Model of Leadership) antrenör-sporcu ilişkisini incelemek için yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Doğal olarak, Leadership Scale for Sports' un çeşitli ülkelerde (USA, Japonya, Finlandiya, Hindistan, Kore, Kanada, Türkiye) geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır (6, 11, 12, 13, 16). Bu modelin başka ülkelerde kullanılmış olması bize modelin evrensel bir boyutunun olduğunu ve değişik kültürlerde kullanılabilirliğini göstermektedir (11).

Ülkemizdeki literatür taraması sonucunda Spor İçin Liderlik Ölçeği (LSS)' nin orijinal versiyonunun tercih edilen antrenör boyutlarının ve antrenörün davranışlarını algılaması boyutlarının geçerlik güvenilirliği Mersin Üniversitesi BESYO'dan Prof. Dr. Şefik Tiryaki (2000) tarafından yapılmış olduğu belirlenmiştir (11). *Çok Boyutlu Liderlik Modeli*'nin evrenselliği ön plana çıkarken, bu modeldeki değişkenleri ölçmek için kullanılan Spor için Liderlik Ölçeğinin otokratik davranış boyutunun problemli olduğu düşüncesi, Spor İçin Liderlik ölçeğinin geliştirilmesi ile ilgili çalışmalara zemin hazırlamıştır. Ayrıca, Gordon (1986) ve Summers'ın (1983) bulguları LSS' nin faktör yapısını desteklememiştir (17).

Nunnally (1978) bazı ölçümlerin, olmaları gerektiği gibi davranıp davranmadıklarını görmek için sabit taramalar yapılması gerektiğini söylemiştir (19, 17, 20). Buna ek olarak, ölçeğin, orijinalinin Kanadalı üniversite sporcularının katılımları doğrultusunda geliştirilmiş olması bazı maddeler USA kültürüne özgü olmayabileceği endişesini beraberinde getirmiştir. Örneğin LSS maddelerinin birisi “Antrenörüm sporcularımı evine davet eder” maddesidir. Kanada Ulusal Üniversite birliğinin (1974) yapmış olduğu düzenlemeye göre bir antrenörün sporcusunu evine davet etmesine izin verilememektedir. Ayrıca, Chelladurai ve Saleh’e göre (1980) antrenörün kendi davranışlarını algılama versiyonunun ölçüm özellikleri nitelikleri ya da kriterleri test edilmemiştir. Bu bağlamda Çok Boyutlu Liderlik Ölçeğini geliştiren araştırmacı Chelladurai de ölçeğin bazı maddelerinin problemlili olduğu düşüncesiyle bu ölçeğin geliştirilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Bundan dolayı SDÖ’ nin dikkatli bir şekilde gözden geçirilmesi sonucunda geliştirilen Yenilenmiş Spor İçin Liderlik Ölçeğinin daha etkili bir ölçüm aracı olduğu umulmaktadır. *Çok Boyutlu Liderlik Modeli* çerçevesinde yeniden düzenlenen Yenilenmiş Spor için Liderlik Ölçeği’nin (YSLÖ) (J., Zhang B., Jensen ve B., Mann, 1997), antrenör davranışlarının (tercih, algı ve gerçek davranış boyutları) ölçülmesinde orijinal ölçek yerine kullanılması ölçeğin geliştirilme çalışmalarına katkı yönünden önemlidir (18). Bu tez çalışmasının ayrıca spor bilimlerine yapacağı aşağıda yer alan katkılardan dolayı önemli olduğunu düşünmekteyiz.

1. YSLÖ henüz ülkemiz antrenör ve sporcuları için uyarlanmamıştır. Bu tezin amaçlarından biri YSLÖ’ nün bir ön çalışma olarak Türk kültürüne uyarlanmasıdır.

2. Sporcuların antrenör davranışlarını nasıl algıladıkları ve bu algının antrenörün kendi davranışları ile karşılaştırması, antrenör ve sporcuların spor ortamındaki bu davranışları aynı şekilde algılayıp algılayamadıklarının sorgulanması, henüz ülkemizdeki antrenör-sporcu grubu üzerinde araştırılmaya başlanmamıştır. Bu çalışma, bu yönden de bir ilktir.

3. Antrenör sporcu ilişkisini açıklamaya yardımcı olan böyle bir modelin ve ölçeğin ülkemiz spor araştırmacılarının kullanımına sunulması önemli bir görev olarak karşımıza çıkmaktadır. Modelin ülkemizdeki antrenör-sporcu ilişkilerini açıklayabilmesi ya da *açıklayamaması* (modelin farklı bir kültür için geliştirilmiş olduğu düşünülürse) spor bilimleri adına önemlidir.

4. Ölçeklerin geliştirilmesi ve gerçekten ölçmek istenen kavramı ölçüp ölçülmemesi (geçerlik) önemlidir. Unutulmamalıdır ki, bir ölçeğin geçerliliği güvenilirlikten daha önemlidir. Çünkü yanlış bir ölçek (geçerli olmayan), hala tutarlı bir şekilde (güvenilir bir şekilde) yanlış şeyi ölçebilir. Bu bağlamda, antrenör davranışlarının bir ölçek ile analizi edilmesi, antrenör-sporcu ilişkisinin bu ilişkideki kişiler (antrenör, sporcu, vb) tarafından nasıl algılandığını açıklayacak olması bakımından da önemlidir. Bu bağlamda sporcuların antrenör davranışlarını algılamaları ve ne tür davranış tercih ettikleri hakkında bilgi edinmeleri, ilk etapta antrenörleri, ikinci etapta da sporcuları etkileyerek antrenör eğitimi ve antrenör uygulamalarına yardımcı olabilir. Antrenörler genç sporcuların hayatında en etkili kişiliklerden biri olduğu ve sporcuların fiziksel ve psikososyal gelişmesinde önemli rol oynadıkları unutulmamalıdır (21, 22, 23, 24, 25, 26, 27).

5. Antrenör-sporcu ilişkisini inceleyen çalışmaların artması, ülkemizde ve dünyada etkili antrenörlük (coaching effectiveness) literatürünün gelişmesine yardımcı olarak, antrenör yetiştirilen eğitim programlarına bilgi kaynağı sağlayabilecektir. Ülkemizde ve dünyada gençlerin spora her geçen yıl daha da fazla katılıyor olmaları, bu sporcuların antrenörler tarafından spor eğitime tabi tutulmalarını gerektirmektedir. Fakat kaliteli bir eğitim görmüş olmayan antrenörlerin sporcuları eğitmesi sorun olarak ortaya çıkmaktadır (28). Etkili antrenörlük araştırmalarından elde edilen bilgiler, antrenör eğitiminin en önemli yardımcısı olacaktır.

Sporcu doyum ölçeğinin uyarlanması yapılması ile ülkemizde, *Çok Boyutlu Liderlik Modeli* içerisindeki davranışların, karmaşık nedenlerden dolayı ortaya çıkardığı sonuçlar geçerli ve güvenilir bir şekilde tartışılabilir. Sporcu doyum kavramının ölçülmesinin önemi ayrıca bu kavramın antrenör yada lider davranışları sonucunda oluşan bir psikolojik faktör olmasından gelmektedir (2). Riemer ve Chelladurai'ye (1998) göre sporcular üniversitelerarası spor bölümlerinde yer alan örgütsel hedefleri gerçekleştirirken öncelikli ve üstün bir rol oynarlar ve doyum düzeyleri organizasyonun etkinliğinin en büyük göstergesi olduğu söylenmektedir (2, 29). Sporcu doyumunun sporcuların spora devamlılığı için ön şartlardan olma ihtimalinin oldukça yüksek olması, liderlik davranışları ve doyum arasındaki ilişkinin belirlenmesini sporda devamlılığı sağlayabilirliğinden dolayı önemli olduğunu söyleyebiliriz (30).

Kısacası, sporcular ve antrenörler büyük ölçüde birbirlerine bağımlıdırlar ve bu antrenör-sporcu ilişkisi sporcu performansı ve sporcunun spordan aldıkları doyum açılarından sporun çok önemli bir parçasıdır. Buna göre, hangi tipteki antrenör davranışlarının sporcuların psikolojik yanıtları ve deneyimleriyle nasıl bir ilişkide olduğunun araştırılması gerekmektedir (31).

Bu çalışmanın sonucunda uyarlaması yapılan ölçeklerin uygulanmasıyla aktivitelerin planlanması ve müdahale edilmesi gereken süreçler geliştirirken, konu ile ilgili yönlendirici önerilerde bulunmada faydalı olabilecektir. Antrenörler, müdahale stratejileri geliştirebilirler, organizasyonda yer alan kişilerin ve organizasyonun doğal yapısını (örgüt iklimi) olumlu yönde arttırabilirler, kendi liderlik stillerini değiştirebilirler, çalışma ortamlarını geliştirebilirler ve daha sağlıklı bir çevre oluşturabilirler.

1.2. Terimlerin Anlamları

Lider: Stenerson'a göre (1995) bir grubun ya da bir aktiviteyi belirlenmiş hedefler doğrultusunda yönlendiren, direktif veren, rehberlik eden kişidir (32).

Liderlik: Organize olmuş bir grubun belirledikleri hedefleri doğrultusunda yapmış oldukları çalışmalarını etkileyen bir süreç ve yöntemdir. (33, 34, 35)

MML (Multidimensionel Theory of Leadership): Chelladurai'e göre (1990) performans ve doyumun 5 tip liderlik davranışı olan demokratik, otokratik, eğitim-öğretim, sosyal destek ve pozitif geribildirim davranışlarının gerçek, algılanma ve tercih edilme boyutları, arasındaki uyum sonucu ortaya çıktığına odaklanmış olan liderlik teorisine verilen ad (36).

Eğitim-Öğretim Davranışı: Güç gerektiren ve yapılması zor olan antrenmanları kolaylaştırıp bu tür antrenmanların üzerinde durarak, sporcuların spor becerilerini, taktiklerini ve tekniklerini geliştirmeye yönelik bilgilendirerek, üyeler arasındaki ilişkileri açıklayarak, üyelerin aktivitelerini yapılaştırıp koordine ederek sporcuların performanslarını geliştirmeyi amaçlayan davranışlardır (36).

Demokratik Davranış: Grubun hedefleri, çalışma metotları, oyun stratejileri ve taktikleri doğrultusunda verilecek kararlara sporcunun büyük ölçüde katılımına izin veren davranışlardır (36).

Otokratik Davranış: Karar verirken bağımsız olarak düşünme ve kişisel otoriteyi vurgulama davranışını içeren antrenör davranışlarıdır (36).

Sosyal Destek: Sporcuların bireysel olarak iyi olmalarını gözeten, pozitif grup atmosferi ve grup üyeleriyle sıcak kişisel ilişkiler yaratılması davranışlarını içeren antrenör davranışlarıdır (36).

Pozitif Geribildirim: Sporcuyu iyi performansı sonucunda ödüllendirerek ve hatırlayarak güçlendiren antrenör davranışlarıdır (36)

Sporcu Doymu: Spor deneyimi ile ilişkili olan yapılar, süreçler ve sonuçların karmaşık bir değerlendirilmesi sonucuyla ortaya çıkan pozitif yönden etkili olan bir durumdur (14).

Eğitim- öğretim doymu: Antrenörün sporcularına sağladığı eğitim öğretimden alınan doymu ifade eder (14).

Takım bütünlüğü: Takım üyelerinin görev ile ilgili gösterdikleri çaba, yardımlaşma ve koordinesinden alınan doymu ölçer (14).

Takımın sosyal katkısı boyutu: Takım üyelerinin sporcuya insani olarak nasıl yardım ettiğinden alınan doym düzeyini ölçer (14).

Strateji: Antrenörün oluşturduğu stratejik ve taktiksel kararlardan alınan doym seviyesini ölçer (14).

Tıbbi personel boyutu: Takımın sporcular için kendilerine sağlanan tıbbi personelden aldıkları doym düzeylerini ifade eder (14).

Kişisel adanma boyutu: Sporcunun takım için yaptığı katkılardan aldığı doym düzeyini ölçer (14).

Bireysel performans doymu: Sporcunun kendi görev performansından aldığı doymdur. Görev performansı, mutlak performansı, performanstaki ilerlemeleri ve başarı hedeflerini içerir (14).

Yeteneğin kullanımı: Antrenörün sporcusunun yetenek ve becerilerini nasıl kullandığı ve arttırdığı ile birlikte ortaya çıkan doymdur (14).

Etik: Takım üyelerinin etiksel pozisyonlardan doym alma düzeylerini ölçer (14).

Takımın bireysel göreve katkısı doymu: Takımdaki kişilerin sporcuya için antrenörün liderliğine nasıl hizmet ettiğinden alınan doymu ölçer (14).

Bütçe: Takımdaki kişilerin takıma sağlanan parasal kaynaklardan aldıkları doyum düzeylerini gösterir (14).

Dış etkenler boyutu: Takıma katkıda bulunabilecek olan, organizasyonun dışında yer alan temsilciler veya etkenlerden alınan doyum düzeyini ölçer (14).

Kişiyeye Göre Davranılma doyumuy: Bireyin gelişimini doğrudan, takım performansını ise dolaylı olarak etkileyen antrenör davranışlarından alınan doyumdur. Sosyal destek ve pozitif feedback davranışlarını içerir (14).

Takım performans doyumuy: Kişinin takımının performans seviyesi ile birlikte sporcunun doyumuy anlamına gelir. Görev performansı başarı hedeflerini ve mutlak performansı içerir, performansını arttıran durumlara etki eder (14).

Eğitim Öğretim Doyumuy: Takım üyelerinin antrenörlerinin sağladıkları eğitim ve öğretimden aldıkları doyumuy ifade eder (14).

Akademik destek servisleri boyutu: Sporculara sağlanan akademik destek servisleriyle ilgili alınan doyum düzeyini belirler (14).

1.3. Sayıtlılar

Bu çalışmada aşağıdaki varsayımlar göz önünde bulundurulmuştur.

1. Bu çalışmadaki deneklerin, ölçek yönergelerini ve sorularını okuyup anladıkları ve birbirinden etkilenmedikleri varsayılmaktadır.
2. Çalışmadaki deneklerin antrenör davranışları ve sporcu doyumları değerlendirilirken, Türkiye'deki sporcu evrenini temsil ettikleri varsayılmıştır.
3. Sporcular anketleri doldururken sonuçların gizli tutulacağı bildiklerinden dolayı anketleri gönüllü, dürüst, sürekli ve gerçek düşünceleri belirterek doldurdıkları varsayılmaktadır.
4. Antrenörlere ulaşamayan durumlarda, antrenörlerin kendilerine posta yoluyla gönderilen anket formlarını ve anket yönergelerini iyice okuyup anladıkları varsayılmıştır.

1.4. Sınırlılıklar

Bu çalışmada aşağıdaki sınırlılıklar dikkate alınarak değerlendirilmelidir.

1. Anketlerin İngilizce'den Türkçe'ye çevrilmesi bir sınırlılık olarak görülebilir. Çeviri esnasında orijinal dildeki anlamlardan sapmalar olabilir.
2. Doyum ve antrenör liderlik davranışlarının ölçümleri bireysel algılar sorularak yapılmıştır. Bireysel algıların sorulduğu envanterlerin birtakım sınırlılıkları olabilir; örneğin, sosyal çekicilik, sosyal sorumluluk ve yanıtların tutarlılığı. Toplanan bilgiler katılımcıların algılarına dayalı olarak alındığından dolayı, potansiyel ve kasten yapımlı olan hatalar araştırmacıya aittir.
3. Bu çalışma Türkiye'deki 4 takım sporundaki (voleybol, basketbol, futbol, hentbol) ve 4 bireysel spordaki (atletizm, güreş, jimnastik ve tenis) sporcular ile sınırlandırılmıştır.
4. Çalışmadan elde edilecek bulgular Türkiye'deki bu spor branşlarındaki sporcular için genelleme yapabilecektir, diğer spor branşları için bu genelleme yoktur.
5. YSLÖ ve SDÖ' nin geçerlik ve güvenilirliği sadece çalışma grubunu oluşturan sporculardan elde edilen veriler ile sınırlıdır.
6. Anketlerin uygulama süresi, katılımcıların cevap vermelerine göre değişebilmiştir. Anketler 2005 Aralık ayında dağıtılmaya başlandı ve 2006 Şubat ayı içerisinde de toplanılmıştır. Bu sezonun içerisinde bir dönemdir.

2. LİTERATÜR TARAMASI

Bu bölümde yer alan literatür taraması genel olarak liderlik yaklaşımlarıyla başlayıp spor alanına özgü liderlik yaklaşımlarının incelenmesi ile devam etmektedir. Spor alanına özgü liderlik kavramına bağlı olarak *Çok Boyutlu Liderlik Modeli* hakkında bilgi verilmekte ve sporcu doyum kavramının incelenmesiyle sona ermektedir. Literatür taramasındaki amaç antrenör-sporcu-çevre üçgenindeki değişkenlerin önemini göstermek ve böylece bu kavramların ölçülmesinde yardımcı olan ölçekler için gerekçe sağlamaktır.

2.1. Genel Olarak Liderlik

2.1.1.Liderlik

Liderlik insanoğlunun cevabını hala aradığı evrensel bir olgudur. Liderliğin birçok tanımı olmasına rağmen ortak olan bir takım yönleri vardır. Birincisi, etkili liderler insanlarla ilişki kurmakta çok başarılıdırlar. İkincisi usta liderler örgüt ya da program için uygun hedefler ulaştırma becerisine sahiptirler.

Üçüncüsü, yetenekli liderler diğerlerinin aktivitelerini başarılı bir şekilde etkilerler, onlara rehberlik ederler ve yönlendirirler. Dördüncü olarak ta becerili liderler hedefleri başarmakta gerçekçidirler. Kısacası çoğu insan, bir takım hedefleri gerçekleştirmek için diğer insanları bir araya getirebilen kişileri lider olarak görürler (37). Kent& Chelladurai'e göre (2001) liderlik giderek popülerleşen ve toplum içerisinde hala şüphe götüren bir konudur (38). Yıllar boyunca, liderlik çalışmaları örgüt etkinliği ve performansının anlaşılabilirliği için çok kritik bir öneme sahip olmuştur. Liderlik çalışmaları, bir örgütün fonksiyonunun etkinliğinin bir belirleyicisi olarak önemini giderek arttırmaktadır (32, 38). Liderlik üzerine yapılmış olan ve bizim liderlik anlayışımızı arttıran çok fazla sayıda kitap ve makale vardır. Bunun yanında liderliği farklı kişiler farklı şekillerde tanımlamışlardır. Büyük liderleri düşünmek kolaydır fakat bu kişileri büyük lider yapan özelliklerin neler olduğunu saptamak zordur. Yıllardır psikologlar liderlik konusu üzerinde çalışmaktadırlar. Gerçekte 3.500'ün üzerinde liderlik ile ilgili çalışma yayımlanmıştır ve araştırmacılar hala etkili liderlik ile ilişkili faktörleri araştırmaya devam etmektedirler. (35).

Araştırmacılara göre liderliğin birçok tanımı bireyleri ya da grubu belirlenmiş hedeflere ve bu hedefleri başarmaya iten davranışsal bir süreç kaynağı olduğudur (10, 32, 35). Bir başka tanımlamaya göre de liderlik, bir takım hedeflere ulaşma doğrultusunda diğerlerinin davranışlarının yönlendirme süreci olarak tanımlanır Yönlendirme bu bağlamda bireylerin belirli bir şekilde davranma ya da belirli bir yolu takip etmelerini sağlamak anlamına gelir. Liderliğin ana konusu insanların bir işi başarabilmesidir (33).

Buna ek olarak liderlik spor ve egzersiz biliminde, karar verme süreci, motivasyonel teknikler, motivasyonel teknikler, geri bildirim vermek, kişiler arası ilişki kurmak ve takımı ya da grubu güvenle yönetme süreçleri olarak ta tanımlanmaktadır (10, 32, 35).

Bir lider, bir takımın ya da grubun nereye gittiğini bilir ve oraya ulaşmaları için onları yönlendirir ve yardım eder. İyi bir lider olan antrenörler sadece ne için çabalamamız gerektiği vizyonunu sağlamazlar, aynı zamanda bu vizyonu gerçeğe döndürmek için motivasyon, destek ve yapısalılık sağlarlar. Antrenörler, öğretmenler ve egzersiz uzmanları her bir katılımcının başarıya ulaşmaları için maksimum fırsat temin etmeye çalışan liderlerdir. Başarılı liderler aynı zamanda, bireysel başarının takım başarısı getireceğini inandırmaya çalışırlar (35). Performansın ve başarının bir belirleyicisi olarak, liderliğin önemi literatürde bu konuları da içine alarak yer almaktadır.

Birçok liderlik teorisi liderin etkinliği ile sonuçlanan liderlerin kişilik özelliklerini ve de takipçileri ile organizasyonları nasıl etkilediğini saptamak için sunulmuştur. Liderliği açıklamak için yeni bir çatı ortaya koyan bu teorilerin her birisi, liderlik teorisi bu liderlik karmaşasını açıklamak için yetersiz olduğu kanıtlanan kadar geniş bir araştırmanın odağı olmuşlardır (38). Araştırmacılar liderlerin kendilerini liderlik pozisyonlarında daha etkili yapan belirli davranış özellikleriyle doğduklarına inanırlar. Kişisel özellik (Trait) yaklaşımın başarısız olduğu ortaya çıktığı için bazı araştırmacılar dikkatlerini 1950'lerde ve 1960'ların başlarında liderlerin davranışlarına doğru çevirmişlerdir. Fakat liderin etkinliği sadece kişinin bireysel özelliklerinin bir fonksiyonu değildir aynı zamanda durumsal özelliklerin de bir fonksiyonudur. Daha önceki davranış ve kişisel özellik teorilerinin tersi olarak olasılık teorileriyle durumsal analizlere önem verilmiştir. Liderliğin olasılık teorisi, liderin etkinliğinin liderin kişilik özellikleri (Traits) ve liderin durumu kontrolü ile saptanacağını tahmin eder (36). Dört teori hem liderin davranışlarını hem de durumsal farklılıkları dikkate almıştır: Fiedler 'in (1967) olasılık modeli, Hersey ve Blanchard' ın (1972) durumsal teorisi, House'un (1971) yol-hedef teorisi ve Chelladurai ve Carron'un (1978) Çok boyutlu liderlik modeli (MML) (32).

Yusof'a göre (1999) liderlik endüstriyel ve örgütsel psikolojide belki de en fazla çalışılan konudur. Liderlik birçok araştırmacı tarafından oldukça dikkate alınmıştır ve bu yüzyılın başından beridir farklı yaklaşımlar ve farklı bakış açıları kullanarak araştırılmıştır. Araştırmacıların ilgilendikleri konu liderin etkinliğini arttıran liderlik davranışlarıdır. Fakat bu çalışmalar yaklaşık bir yüzyıldır yapıyor olmasına rağmen araştırmacılar hala bir bireyi hangi davranışların etkili bir lider yaptığı konusunda emin değillerdir (39).

Yukl (1998), liderlik tanımlarının genellikle anlaşılmas ve tartışılmalı olduğunu söylemiştir. Bunun nedeni “liderlik” teriminin karmaşık davranış fenomenini tanımlamak için kullanılan ortak bir kelime olmasından dolayıdır (40). Yusof’a göre (1999) bu karışıklık, liderlik teriminin, otorite, güç, yöneticilik, yönetme, kontrol ve kontrol etme terimleri gibi diğer başka terimlerle kullanıldığı zamanlarda ortaya çıkar (39). Bu karışıklığa ek olarak, araştırmacıların liderliği tanımlarken kendi bakış açılarını kullanmalarındır.

Liderliğin birçok farklı tanımlamalarına rağmen, liderlik sürecini bütün olarak çevrelemeye yeterli bir tanımlama yoktur. Bir araştırmacı tarafından araştırılan liderlik olgusunun belirli bakış açılarına dayanarak, o araştırmacının görüşü ile açıklanması gerektiği söylenmektedir. Örneğin, liderliğin etkileri ile ilgilenen bir araştırmacı, liderliğin kişisel özelliklerle değil, liderliğin algılanan etkileri ile tanımlanması gerekir (39, 41).

Chelladurai (1999) ve Yukl (1998), farklı liderlik tanımları üzerinde ortak birtakım benzerlikler olduğunu bildirmişlerdir. Belirgin bir biçimde, liderlik ile ilgili tüm tanımlamalarda, liderlik, grubun belirlediği hedeflere ulaşmaları doğrultusunda, üyeleri davranışsal olarak etkilemeyi amaçlayan bir süreç olarak vurgulanır. Fakat Yukl (1998), çeşitli tanımlamaların arasındaki anlaşmazlığın, liderliğin etkisini kimin ortaya koyduğu, liderliğin etkisinin nasıl ortaya konulduğu ve neden liderlik etkisinin ortaya konulduğu konuları arasında geçtiğini bildirmiştir (4, 39).

Liderliğin çeşitli tanımlamaları, liderlik olgusunun farklı kişiler tarafından araştırılmasına rehberlik edebilir. Liderlik tanımları arasındaki farklılıklar liderlikle ilgili farklı yöntemler ve farklı yaklaşımlar geliştirilmesine de öncülük edebilir (41).

Yukl (1989, 1998), liderlik araştırmalarını 4 farklı yaklaşım içinde kategorize etmiştir: (1) karakter özelliği yaklaşımı, (2) davranış yaklaşımı, (3) gücün etkili olduğu yaklaşım ve (4) durumsal yaklaşım. Yukl, bütün modern liderlik teorilerinin bu 4 liderlik yaklaşımı ile ilgili olduğunu bildirmiştir (39, 40).

2.1.2.Liderlik Yaklaşımları

Liderlik fenomenini açıklığa kavuşturmak için, sosyal bilimciler ve davranış psikologları liderliği uzun süre çalışmışlar ve liderlik teorileri geliştirmişlerdir.

Liderlik teorileri üç yaklaşımda sınıflandırılabilir. Birinci yaklaşım, büyük liderlerin karakter özellikleri üstüne odaklanmıştır. Başarılı liderlerin her durumda başarılı olmalarını sağlayan belirli özellikleri olduğuna ve büyük liderlerin doğarken lider oldukları savunulmaktaydı. İkinci yaklaşım etkili liderlerin sahip oldukları davranış özelliklerine odaklanmıştır. Davranış bilimciler diğer etkili liderlerin davranışlarını örnek etkili bir lider olunabileceğini savunmaktadırlar. Kişilik ve davranış özelliklerinin güçsüzlüğünden ve düşünce yanlışlığından dolayı liderlik araştırmacıları liderin başarısıyla ilişkili olan durumsal faktörlere odaklanmaya başlamışlardır. Kişilik, davranış ve durum özelliği yaklaşımlarından sadece birisinin olması kişinin etkili lider olmasını sağlamazken etkili liderlik lider ve durum arasındaki ilişkiye bağlıdır (32).

2.1.2.1 Kişilik Özelliği Yaklaşımı

Bu yaklaşım liderlikle ilgili yapılan çalışmalarda kullanılan en önceki yaklaşımdır. 1920’de araştırmacılar, büyük liderlerin ortak olan kişilik özelliklerini saptamaya çalıştılar. Bu araştırmacılar, liderlik özelliklerinin zekâ, bağımsızlık, iddiacılık ve kendine güven gibi, oldukça sabit kişisel özellikler olduğunu kabul etmişlerdir. Bu araştırmacılar, kişisel özellik teorisinin yandaşlarıdır ve başarılı liderlerin içinde buldukları durum ne olursa olsun, onları lider yapan belirli kişisel özelliklere sahip olduklarını kanıtlamaya çalışmışlardır. Bu açıklamalar, “büyük liderler olunmaz, doğulur” kanısını destekleyecektir (39).

Kişilik özelliği yaklaşımı bir liderin doğuştan lider olarak doğduğu anlayışını savunan ilk liderlik çalışmalarına dayalı olarak ortaya çıkmıştır. Bu çalışmaların birçoğunda ortak olan bir takım lider davranışları ortaya konmuştur. Bu çalışmalardan bir tanesinde başarılı liderlerin aşağıdaki özelliklere sahip oldukları söylenmektedir.

1. Yargı ve etkileyici konuşma yeteneğini içeren zekâ
2. Başarılı bir spor geçmişi
3. Duygusal olgunluk ve denge
4. Bağımlılık, sebat ve başarıya doğru devamlı çaba gösterme
5. Sosyal olarak çeşitli gruplara katılabilme yeteneği
6. İyi bir kariyer ve sosyoekonomik durum isteği

Birçok kişilik özelliği yaklaşımı çalışmasında bulgular genel olarak çelişkili sonuçlar ortaya koymuşlardır. Yarım asırdan beri süregelen kişilik özelliği yaklaşımı çalışmaları, liderleri lider olmayan kişilerden ayırmak için etkili sonuçlar ortaya koymamışlardır. Buradan hareketle hiçbir kişilik özelliğinin bir liderin başarılı bir lider olabileceğini garantilediğini söylenememektedir. Liderlik sadece kişilik özellikleriyle açıklanabilecek kadar basit bir konu değildir (33). 1920 ve 1930'larda, liderlik araştırmaları liderleri lider olmayan kişilerden farklılaştıran kişilik özelliklerini tanımlamaya çalışmışlardır. Bu erken zamanlara yapılmış olan liderlik teorileri bir liderin nasıl etkili liderlik yaptığına değil nasıl lider olduğuna odaklanmışlardı. Kişilik özelliği yaklaşımı liderlerde fiziksel ve entelektüel kişilik özelliklerinin kişinin doğasında var olduğunda söylemekteydi. Çünkü başarılı liderlik için liderin sahip olduğu kişisel özelliklerin sabit olduğu düşünülür. Bir durumda başarılı olan bir liderin her durumda da başarılı olacağı düşünülür. Zekâ, iddiacılık, bağımsızlık, kendine güven, başkalarının yardımı olmadan karar verme yeteneği ve kendini güvenceye alma gibi ortak bir takım özellikler liderlik için doğru insanların seçilmesinde yardımcı olan özellikler olarak tanımlanmışlardır (32). Doğal liderlerin kişisel özelliklerini keşfetmek için 1930 ve 1940'larda yüzlerce kişilik özelliği çalışması yapılmıştır, fakat geniş çapta yapılan bu araştırmalar, liderlik başarısını garantileyen belirli hiçbir kişisel özellik bulamamıştır (40, 41). Bu çalışmaların birçoğu, küçük insan grupları kullanmışlardır, bu çalışmalarda grup üyeleri kendilerinin ve grup içerisindeki diğer üyelerin liderlik davranışlarını değerlendirilmiştir. Çoğu çalışmada bireysel liderlik puanları, sıklıkla, bireyin kişisel özellikleri ile ilişkilendirilmiştir (41). Kişisel özellik yaklaşımı 2. Dünya Savaşının bitiminde, Stogdill'in (1948, 1974) 1904'den 1947'ye kadar yüzlerce kişilik özellikleri ile ilgili liderlik çalışmaları yayınladığı zamanda, destek kaybetmiştir. Sonuçlar liderlerin, lider olmayan kişilerden, bazı temel kişilik özellikleri doğrultusunda farklılaştığını göstermiştir. Bu özellikler; zekâ, durumu kavrama, sözsöz beceri, sosyallik, diğerlerinin ihtiyaçlarına karşı uyanık olma, görevin-hedefin anlaşılması, bir şeyi başlatabilme ve sorunlarla uğraşırken sebat gösterme özellikleridir (42, 43). Stogdill (1948), kişisel özellik teorilerinin neden bir liderin belirli kişisel özelliklerle bir durumda başarılı olabilip başka bir durumda başarılı olamayabildiğini açıklayamadığını bildirmiştir (43). Weinberg ve Gould, 1999 bir liderin sahip olduğu belirli kişisel

özellikler lidere yardımcı olabildiğini fakat gerçekten gerekli olmadığını ve başarılı bir lider olmayı garantilemediğini söylemişlerdir (35, 39, 40)

Liderlikte kişilik özellikleri yaklaşımı, spor dünyasında da ölçülmüştür. Antrenörler üzerinde yapılan araştırmalar, antrenörlerin kişilik özelliklerinin genel popülasyondaki bireylerin kişilik özellikleri ile karşılaştırıldığında belirli farklılıklar olmadığını açıkça göstermiştir. Araştırmacılar aynı zamanda başarılı antrenörleri kişilik özellikleri bakış açısına göre tanımlama girişiminde bulunmuşlardır. Örneğin Weinberg ve Gould (1999) bir antrenör profilindeki antrenörlerin, inatçı, otoriter, taraftar ve medyanın baskılarını taşıyabilen, duygusal olarak olgun, düşüncelerinde bağımsız, ve gerçekçi bakış açılarına sahip olduklarını rapor etmiştir (p.189). Fakat bu araştırmacılar, bu antrenör stilini destekleyen kanıt dokümanlar sağlayamamışlardır. Aslında, belirli ve özel kişilik özellikleri, etkili spor liderliğini karakterize etmediği görülmektedir (35). Antrenörler ve sporcular için ideal bir liderlik stili henüz bulunmamış olmasına rağmen, günümüzde yapılmış birkaç sporda liderlik çalışması liderlik teorisinde kişisel özellik yaklaşımından faydalanmaktadır (39).

Bu yaklaşım, 2. Dünya savaşı öncesinde ve esnasında sosyal bilimciler tarafından büyük destek görmekteydi. Fakat 2. Dünya savaşının bitiminden sonra, Stogdill 1948 yılında liderlikle ilgili 124 tane kişilikle ilgili çalışmanın sonucu elde ettiği betimsel çalışmasında, sadece birkaç tane kişilik özelliğinin sabit olduğunu bulmasıyla ve başarılı liderlerin evrensel kişilik özelliklerine sahip olmadığını söylemesiyle bu yaklaşım destek kaybetmiştir (43). Buna ek olarak spor alanındaki liderlikle ilgili yapılan çalışmalar sonucunda kişilik özelliği teorisinin liderleri astlarından ayıran özellikleri tanımlamakta yeterli olmadığı bulunmuştur. Kişilik özellikleri teorisi durumsal özellikleri göz ardı ettiği için bu teorisinin görüş alanı sınırlanmıştır (32).

2.1.2.2. Davranışsal Yaklaşım

1950'lerde araştırmacılar, kişisel özellik yaklaşımından vazgeçmişlerdir. Liderlerin yaptıkları işlerde sergiledikleri gerçek davranışlar üzerinde yoğunlaşmışlardır. Bu, liderlerin sahip olduklarından çok, onları etkili lider yapan şey olduğudur (40). Bu

yaklaşımında yapılan çalışmalar, etkili liderleri sergiledikleri evrensel davranışlar üzerine yoğunlaşmıştır. Davranış bilimciler, herhangi birisinin, diğer etkili bir liderin davranışlarını öğrenip uygulayarak, bir lider olabileceğini kanıtlamaya çalışmışlardır. Kişilik özelliğinden farklı olarak, davranışsal yaklaşımda liderlerin doğmadığı, sonradan meydana geldiği savunulmaktadır (35). Davranışsal yaklaşım, liderlik davranışlarının bir uçta kişi yönelimli, bir uçta da görev yönelimli davranışları arasında yer aldığını varsaymaktadır. Buna ek olarak, bu yaklaşım, tek bir ideal lider davranışı olduğunu varsayar. Fakat çeşitli araştırmacıların davranışlarla ilgili çeşitli çalışmalar bu varsayımın gerçekçi olmadığını göstermiştir. Stogdill (1974), tek bir lider davranışının farklı durumlarda etkili olduğunu gösteren hiçbir kanıt bulmamıştır. Bir başka deyişle, Stogdill farklı durumlar içerisinde liderin etkinliği ile ilişkili olan lider davranışları bulamamışlardır. İncelemede Stogdill, durumsal faktörlerin, grubun performansı üzerinde, görev yönelimi veya ilişki yöneliminin etkilerini azaltabileceğini kanıtlamıştır. Stogdill'in çalışmasına dayanarak, bazı durumların, görev yönelimli liderlik davranışını desteklerken, bir başka durumun ise ilişki yönelimli liderlik davranışlarının uyum sağladığı söylenilebilir (39, 42).

Kişilik özelliklerini ölçmek için, araştırmacılar geçerli ve güvenilir olmayan yapılara güvenmek zorunda kaldılar. 2. Dünya savaşı'ndan sonra kişilik özellikleri yaklaşımındaki problemler ortaya çıktığından dolayı araştırmacılar dikkatlerini davranış özelliklerine vermeye başladılar. Bu yıllarda araştırmacılar, başarılı liderlerin davranışlarını ölçmeye karar verdiler. Kişilik özelliği teorisinden farklı olarak bu yaklaşım liderlerin doğmadığın sonradan lider olduklarını savunmuştur (34). Araştırmacılar bir liderin ne olduğu ile değil, nasıl olduğu ile ilgilenmişlerdir. Davranış bilimciler herhangi bir kişinin etkili bir liderin davranışlarını öğrenmesiyle potansiyel bir lider haline gelmeyi öğrenebileceğini savunmaktaydı. Gerçekte, araştırmacılar çeşitli başarılı lider davranışları tanımlanmıştır. İlk olarak, liderlerin otokratik ya da demokratik olarak gruplandırılacaklarını savunmuşlardır. İkinci olarak liderler direktif veren ya da aşırı müsaadekar olarak ikiye ayrılabilirliğini söylemişlerdir. Üçüncü olarak da, bazı liderlerin kişi yönelimliyken bazı liderler ise görev yönelimli olabileceğini savunmuşlardır (32).

2.1.2.3. Durumsal Yaklaşım

Durumsal yaklaşım, liderlikle ilgili olarak ortaya çıkmış olan daha modern bir yapıdır. Bütün başarılı liderlerin diğerlerinden oldukça farklı kılan şey liderler, takipçileri ve liderlik durumlarının eşsiz bir birleşimidir. Bu etkileşim ortak olarak şu formülle ifade edilir: $DY: f(L,T,D)$. Bu formülde DY durumsal yaklaşım, f fonksiyon, L,T ve D ise sırasıyla lider, takipçileri ve durumsal özellikler anlamına gelir. Bu formülün çevirisi başarılı liderliğin, takipçisi ve durumun birbiriyle etkileşimi sonucu ortaya çıktığıdır. Bir başka deyişle, liderlik girişimi başarılı olmak istiyorsa, lider, takipçisi ve durumsal özelliklerin her birinin birbiri için uygun olması gerekmektedir (33). Davranışsal ya da kişilik özellikleri yaklaşımlarından farklı olarak, bu yaklaşımın varsaydığı durum, farklı davranış ya da kişilik özelliği şekillerinin farklı durumlarda etkili olduğu ve aynı davranış şeklinin tüm durumlar için aynı olmadığıdır. Bu varsayım ile birlikte, durumsal yaklaşım, daha önceki yaklaşımlara göre liderlik davranışlarının her durumda etkili olamayabileceğini gösteren daha iyi bir yaklaşım olarak düşünülmeye başlanmıştır.. Durumsal liderlik yaklaşımı, gözlemlenebilen lider davranışlarına odaklanır. Bu yaklaşımın temelinde, etkili liderlerin farklı durumlar içinde nasıl davrandıklarını gözlemleyerek, çok çeşitli etkili liderlik davranışları farklı durumlar için meydana getirilir anlayışı vardır. Durumsal yaklaşım, durumsal değişkenler, liderlik davranışları ve etkili liderlik arasındaki ilişkileri ölçmek için bir çatı ortaya konulmasını sağlar. Bunun ötesinde, bu yaklaşım, bir liderin etkili olması için dikkat etmesi gereken durumsal faktörleri de tanımlar (39, 41).

2.1.3. Antrenör Davranışları

Bennis ve Nanus'a göre, (1985) bir organizasyonun başarılı olabilmesi için liderlik çok önemli ve gerekli bir güçtür ve etkili liderlik organizasyonun yeni yönergeler geliştirmesine ve değişiklikler yapılmasına yardımcı olabilir (44). Antrenör liderliği ile ilgilenen araştırmacılar genellikle aşağıdaki liderlik teorilerinden birisine odaklanmışlardır: a) antrenörün kişilik özellikleri, b) antrenörün liderlik davranışları, c) durumsal antrenör liderliği (3, 45).

Antrenörün kişilik özellikleri üzerine yapılan araştırmalar, liderlik özelliklerinin doğuştan olduğunu ve başarılı antrenörlerin, etki lider olmalarını sağlayan belirli özelliklere sahip olarak doğmuş olabilecekleri yaklaşımını farz ederek yapılmışlardır. Antrenörlerin kişilik özelliklerini çalışan araştırmacılar tutarlı sonuçlar bulamamışlardır ve evrensel olan hiçbir etkili lider özelliği ortaya koymamışlardır. Daha yakın zamanlarda araştırma yapanlar, antrenörlerin liderlik davranışları üzerine odaklanmışlardır. Antrenör liderlik davranışçıları, antrenör davranışlarının öğrenilebileceğini ve güçlendirilebileceğini farz ederler. Chelladurai, Carron (1978) göre, antrenör liderliği üzerine yapılan davranış teorileri, durumsal faktörler nedeniyle, önemini yitirmişlerdir. Gerçekte etkili liderlik durumun, kişisel özelliklerin ve antrenörün davranışlarının etkileşimi sonucu oluşan bir durumdur (46).

Chelladurai ve Carron (1978 evrensel liderlik teorilerinin bir sentezi olan ve sporcu performans ve doyumunun gerçek liderlik davranışları ve sporcuların tercih ettikleri belirli lider davranışlarının aralarındaki uyumun bir fonksiyonu olduğunu savunan) *Çok Boyutlu Liderlik Modelini* geliştirmişlerdir p (10) (46). Bu model sporda liderlik konusunu çalışan araştırmacılar için bir iskelet yapı sağlamıştır. Weiss ve Freidrichs (1986) literatürü taramışlar ve bu modelin evrensel ve sabit liderlik teorilerinin spor ortamına uygulanabildiğini ortaya koymuşlardır. Ayrıca araştırmacılar bu modelin spor alanındaki araştırma bulgularını kendi formül yapısına uygulayabilen tek model olduğunu söylemişlerdir (47). Antrenör liderliği ile ilgili olarak devam eden araştırmalarda bu model kullanılarak antrenörlükle ilgi problemler teşhis edebiliyor, aynı zamanda antrenör performansı değerlendirilip ilettilmesine yardımcı olunabilir. Chelladurai (1984) spor alanında yapılan liderlik çalışmalarının 2. plana atılmış ve arasına karşılaşılan bir konu olduğunun altını çizmiştir ve sportif performansta etkili liderliğin önemini çalışırken (araştırırken) daha kapsamlı bir çaba yapılmıyor olmasının şüphe götürmez bir gerçek olduğunu eklemiştir (18). Araştırmaların sınırlı olmasının bir nedeni de sporda liderliği ölçen yeterli ve uygun bir ölçüm malzemesi olmamasıdır. Objektif bir ölçüm şekli olmadan, antrenör liderlik teorilerinin pratikte hiçbir alt yapısının olamayacağı düşünülebilir (19).

2.2. Spor alanına Özgü Liderlik Yaklaşımları

Spor alanında liderlikle ilgili 2 önemli teorik çatı ortaya konulmuştur (15). Smoll, Smith ve çalışma arkadaşları bir yaklaşım ortaya koymuşlardır. Bu araştırmacılar kognitif ve davranışsal bir model öne sürmüşlerdir. Bu yaklaşımda belirli olan antrenör davranışlarını ve bu davranışlara sporcuların reaksiyonlarına arabuluculuk etmeyi varsayan kognitif süreçler, durumsal faktörler ve bireysel farklılıklar açıkça belirtilmektedir (8, 48, 49). İkinci yaklaşım ise Chelladurai'nin Çok Boyutlu Liderlik Modelidir. Bu model üç liderlik davranışının arasındaki uyuma odaklanmıştır. Bu davranışlar gereken, gerçek ve istenen liderlik davranışlarıdır. Bu üç durumun öncüleri durumun özellikleri, lider ve üyelerdir (3, 32, 50).

2.2.1. Sporda Liderlik Teorisi

Sporda Liderlik, hangi liderlik stilinin en yüksek üretim, iş doyumu, grubun etkinliği ve hedef başarılarına öncülük ettiğini saptamak için geniş çapta araştırılan bir konudur. Yapılan çalışmalar ayrıca, farklı durumlarda liderler tarafından sergilenen evrensel davranışları tanımlamakla ilgilidirler (35). Liderlik teorileri liderin grubunun belirledikleri hedefleri doğrultusunda hareket etmemesi gerektiğini, aynı zamanda, 2 eşit derecede önemli konu olan, durumun gerektirdikleri ve liderlikte üyelerin tercihlerini arasında da hareket etmeleri gerektiğini savunurlar. Liderlik davranışları çalışmaları, spor takımlarının belirgin bir yapıları olmasından dolayı spor alanına doğru kaymıştır. Bir lider (Antrenör) ve takipçileri-astları (sporcuları) vardır, ve antrenör ortam içerisinde bir liderlik stili davranışı sergiler. Dale ve Weinberg (1989) liderlik davranışları ve sporu araştıran çalışmaların sporcuların tercih ettikleri davranışlar, yetenekleri ya da deneyimleri, takımın büyüklüğü, sporun kendi doğasıyla birlikte görevin doğası gibi faktörleri araştırmışlardır (35).

Geçen 20 yılda spora özgü olmayan modellerin güvenini azaltmak için sporda liderlik teorileri geliştirilmiştir. Antrenörlük alanında yapılan araştırmalar Çok Boyutlu Liderlik Modeli (3, 10), Mediational Liderlik Modeli (8), ve yeni geliştirilmiş Antrenörlük Modeli (1).

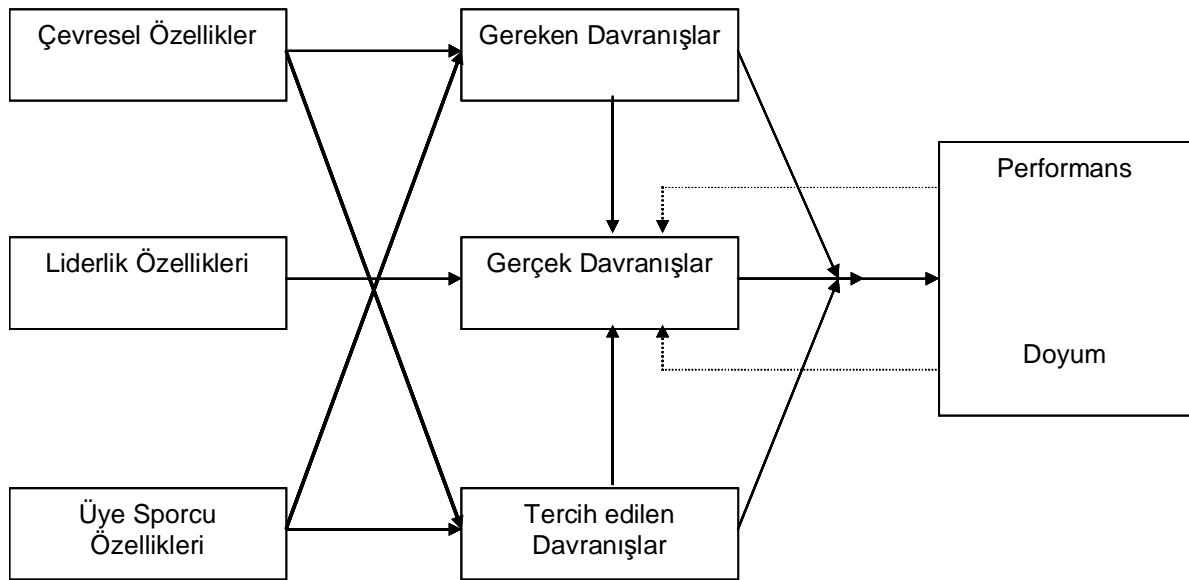
Bu üç modelin hepsi, antrenör davranışlarını ölçmek için bir yapı oluşturmada benzer teoriler sunmaktadırlar. Buna ek olarak, her bir modelin yandaşları (proponents) araştırma modeline kılavuzluk etmek için bir takım araçlar geliştirmişlerdir. Bu modellerin her biri, liderin etkiliğinin hem durumsal hem de bireysel özelliklere bağlı olarak ortaya çıktığı görüşüne dayanarak oluşmuşlardır. Liderlikte olasılık teorisi, Fiedler (1967) tarafından ortaya konulmuştur. Bu teori liderin etkinliğinin liderlik stili ile durumsal elverişlilik arasındaki uyuma bağlı olduğunu savunur. Yol-hedef kuramında (House, 1971), merkez kaynak motivasyondur. Teori, liderlerin üyelerin genel olarak doyumlarını, motivasyonlarını ve performanslarını sağlamak için, farklı liderlik stillerine ihtiyaç duymaları gerektiğini belirtmektedir. Bu teori, üyelerin, ihtiyaçlarına ve arzularına odaklanmıştır, liderin rolünün üyelerin ihtiyacı olan sosyal destek ve rehberliği sağlayabilecek tek şey olduğunu önerir. Adaptive-reactive teori (Osborn & Hunt, 1975) ki bu teori yol-hedef teorisinin bir uzantısıdır, liderin üyelerin ihtiyaç, arzu ve baskılarına tepki verme ihtiyacı olduğunu ortaya koyar. Bu modeller, spora özgü *Çok Boyutlu Liderlik Modeli*'ne kaynak sağlamışlardır (2).

2.2.2. Çok Boyutlu Liderlik Modeli (MML, Chelladurai ve Saleh, 1978)

Spor ortamlarına özgü olarak Chelladurai ve Saleh (1978–1990) Çok Boyutlu Liderlik Modelini (MML) geliştirmişlerdir. Bu yapılardan spor ortamını incelemede başarılı olduğu düşünülen MML bu çalışmanın temel teorik yapısıdır. Çok Boyutlu liderlik modeli(Multidimensionel Model Of Leadership) Chelladurai ve Saleh (1978) tarafından belirli liderlik teorilerinin spor çevresi için uygun olup olmadığının saptanması için geliştirilmiş olan etkileşimsel bir modeldir (9).Bu modelde antrenör liderlik davranışlarını etkileyen nedenler (sporcu özellikleri, antrenör özellikleri ve çevresel özellikler olarak belirtilirken bu özelliklerini antrenör liderlik davranışlarını etkileyeceği ve sporcunun spor performansının ve doyumunun ve etkili liderliğin antrenörün liderlik davranışlarının birbiriyle uyumlu olmasına bağlı olduğu öne sürülmektedir. Bundan dolayı etkili liderlik, durumun özelliklerine bağlı olarak da değişebilmektedir. Çok Boyutlu Liderlik modeli, grup performansının ve üyelerin doyumlarının, 3 farklı lider

davranışı (tercih edilen, algılanan ve gerçek lider davranışları) arasındaki uyumun bir fonksiyonu olduğunu öne sürer (2, 3, 10, 39).

Chelladurai'ye göre etkili antrenör davranışları, durum, üye ve lider özelliklerinin bir fonksiyonudur. Durumsal özellikler (organizasyonun ve/ya da çevresinin parametreleri, örneğin, takımın hedefleri, takımın resmi yapısı, sosyal normlar ve kültürel değerler) antrenörün belirli şekillerde davranmasını gerektirir. Üyelerin özellikleri (ör, yaş, cinsiyet, yetenek) öncelikli olarak sporcuların tercih ettikleri antrenör davranışlarına etki ederken, antrenörün kişisel özellikleri antrenörün kendi gerçek davranışlarına etki etmektedir (2, 3, 4, 10, 39).

Şekil 1. Çok Boyutlu Liderlik Modeli

Alıntı: Chelladurai, P. (1999). *Human resource management in sport and recreation*. (p. 163).

Önerilen modele göre (Şekil 1) antrenörün belirli davranışlarının sporcunun doyum ve performans düzeylerine etki edeceği umulmaktadır. Bundan dolayı, çok boyutlu liderlik modeli kullanılarak yapılan antrenör-sporcu ilişkisinin araştırılması, antrenör davranışları ve sporcun vereceği ya da ortaya koyduğu psikolojik yanıtları arasındaki ilişkinin araştırılmasının en uygun yaklaşım olduğu düşünülebilir.

Chelladurai'ye göre atletin doyum ve performansı, 3 tip lider davranışına bağlıdır: İstenen, tercih edilen ve gerçek davranışlar. Durum, lider ve üyeler bu 3 tip davranışa rehberlik ederler, bundan dolayı da belirleyiciler (öncüller) olarak adlandırılırlar. Eğer bu modeli, birbirleriyle iletişim halinde olan takımlara uygularsak, liderin özellikleri kişisel faktörleri oluştururken, durumun ve üyelerin özellikleri durumsal faktörleri oluşturur. Chelladurai'nin hipotezinde pozitif bir sonuç vardır, buna göre en uygun performans ve grup doyum, 3 tip lider davranışının uyum sağlaması sonucu meydana gelir. Eğer lider, bir durum için uygun bir şekilde davranıyorsa ve bu davranışlar grup üyelerinin tercihleri ile eşleşiyorsa grup üyeleri en iyi performansa ulaşacaklardır ve doyum alacaklardır. Örneğin bir denetleyici bir egzersiz liderine sınıfındaki kişilerle iyi bir iletişim ve ilişki kurmasına yoğunlaşmak gerektiğini söylediğinde, sınıf içindekiler de liderden bu tarz bir yaklaşım sergilemesini bekleyeceklerdir (ilişki yönelimli olmak). Böylece tercih edilen davranış ve gerçek davranış eşleşecek ve üyeler en uygun performansı yakalayıp doyuma ulaşacaklar ve üst düzey motivasyona ulaşacaklardır.

Durumun, liderin ve üyelerin özellikleri bu 3 tip lider davranışının belirleyicileri olarak kabul edilirler. – Durumsal özelliklerin yarattığı baskılar ve talepler (ör; organizasyon ve çevrenin parametreleri, takımın hedefleri, takımın resmi yapısı, grubun görevleri ve bununla birlikte teknolojisi, sosyal normlar, kültürel değerler ve hükümetin koyduğu yasalar) liderin belirli şekillerde davranmalarını talep ederler (Kutu 1 ve 4 arasındaki ilişki). Buna ek olarak; yaş, cinsiyet ve yetenek olarak tanımlanan grup üyelerinin özellikleri de algılanan davranışlara etki ederler (Kutu 3 ve 4 arasındaki ilişki). Üyelerin kendilerine özgü lider davranışları tercihleri, yetenek, kişisel özellikler ve ihtiyaçlar gibi bireyden bireye farklılık gösteren fonksiyonlarına göre değişir (Kutu 3 ve 6 arasındaki ilişki). Bunun yanında, içinde buldukları durumun gerekliliklerin ve baskıların farkında olan üyelerin tercihleri de durumsal özelliklerden etkilenmektedir (Kutu 1 ve 6 arasındaki ilişki). Son olarak da, liderin gerçek davranışı, kendi kişisel özellikleri, yeteneği ve deneyimi gibi faktörlerden (Kutu 2), algılanan davranıştan (Kutu 4), ve üyelerin tercihlerinden etkilenir (Kutu 6). Algılanan, gerçek ve tercih edilen davranışların arasındaki uyumun derecesi (Kutu 4-5 ve 6 arasındaki ilişki) performans ve doyumun düzeyini saptar (Kutu 7). Bu modelin son elemanı gerçek davranışın da, grubun performansı ve doyumundan etkilenebileceğidir. (Kutu 7 ve 5 arasındaki ilişki) (10, 14).

2.2.3 Liderlik Davranışları Boyutları

2.2.3.1. Algılanan lider Davranışı

Durum liderin belirli şekillerde davranmasını talep eder. Diğer bir deyişle, örgütsel sistemin kendisi davranışları dikte eder ve insanlar kurulan normlara uymayı beklerler. Örneğin bir beden eğitimi öğretmenin öğrencilerinin, stajyerlerinin ve ailelerin önünde belirli şekillerde davranılması beklenilir. Buna benzer olarak da antrenörlerden, gazetecilere, diğer antrenörlere, yöneticilere ve seyircilere belirli şekillerde davranması beklenilir. Liderin davranışını etkileyen bazı durumsal özellikler, takımın resmi örgütsel yapısı, grubun görevleri ve amaçları, sosyal normlar ve kültürel değerlerdir.

2.2.3.2. Tercih Edilen Lider Davranışı

Grup üyelerinin tercih ettikleri bazı özgün lider davranışları da vardır. Kişisel değişkenler (örneğin başarı ihtiyacı, görevde yeterli olma ihtiyacı gibi), yaş, cinsiyet ve deneyim üyenin, antrenörlük ve rehberlik, sosyal destek ve geribildirim tercihlerine etki eder. Buna ek olarak durumsal özellikler de bir üyenin tercihlerine etki eder. Eğer bir organizasyon ya da okulda antrenörlerin belirli bir usulde yönetim göstermesi beklenirse bu bekleyiş tipik olarak hem antrenörler hem de oyuncular tarafından paylaşılır. Bazen grup üyeleri, belirli davranışları uygulamaya başlarlar ve bunları tercih ederek büyürler. Örneğin, geleneksel olarak başıboş bir liderlik stilini savunan bir antrenör, oyuncuları sahada başarılı bir performans sergiledikleri sürece, sahanın dışında bağımsız olmalarına izin verebilir. Takımındaki oyuncular da bu tarz bir liderlik stili tercih ederek ilerlerler. Bunun tersi olarak da her şeyi oyuncularından bekleyen gergin bir tip olan bir antrenörün çalıştırdığı bir takımın oyuncuları da onun bu stiline adapte olmaya eğilim gösterirler, çünkü antrenör, bu stilin başarılı olmak için gerekli olduğunu göstermektedir.

2.2.3.3. Gerçek Lider Davranışı

Bu tip davranışlar, liderin ortaya koyduğu basit davranışlardır, örneğin, takımın yapısını oluşturmak, diğerlerine karşı saygılı- nazik olmak gibi. Chelladurai' ye göre (1993) liderin özellikleri, örneğin kişilik, yetenek ve deneyim bu davranışlara direkt olarak etki eder. Gerçek davranışın grubun tercihleri durumun ne gerektirdiği ile direkt olarak etkilendiğine inanılır. Profesyonel spor takımı, örneğin, kazanmayı amaçlıyorsa antrenör de göreve yönelik davranışlara adapte olur (50). Örneğin kazanma bir lise takımının amaçlarından olmasına rağmen, deneyimin kendisi de değerlendirilir ve antrenör karşılıklı saygı yönelimli davranışlara adapte olur. Durumun ve üyelerin özellikleri de antrenörün davranışlarını etkileyeceklerdir (35).

2.2.4. Liderliğin Öncüleri (Antecedents)

İnsanların yaşı ilerledikçe ve atletik olarak olgunlaştıkça, daha otokratik ve sosyal destek sağlayan antrenörleri tercih ederler. Daha olgun sporcular tipik olarak yaptıkları sporla ilgili olarak daha ciddidirler ve antrenörlerinden bütün her şeyin sağlanmış olduğu yüksek ölçüde organize olmuş fakat aynı zamanda da oyuncularına destek olan bir davranış şekline sahip olmalarını beklerler. Fakat atletlerin yaşları ile ilgili olarak yapılan diğer çalışmalarda, genç (10–13 yaş) ve yetişkin (14–15 yaş) sporcuların antrenör davranışlarını aynı şekilde tercih ettiklerini göstermiştir. Özgün olarak antrenörlerin tercih edilen davranışları, demokratik, pozitif geribildirim sağlayan, daha çok taktiksel ve teknik bilgiler veren davranışlardır (35).

2.2.4.1. Cinsiyet

Erkekler kadınlara oranla daha çok eğitim- öğretim ve otokratik antrenör davranışlarını tercih ederler. Bunun için antrenörler erkeklere karşı daha çok direktif veren ve daha fazla bilgilendiren bir davranış yapısına sahip olmalıdırlar. Bayanlar daha çok demokratik davranışı tercih ederler. Antrenörlerin, diğer grup liderlerinin karar verirken bayanlara fırsat tanımaları gerekir. Erkeklerin ve bayanların tercihlerinde farklılıklardan çok benzerliklerin olduğunu da bilmek gerekir (45, 51).

Chelladurai ve Saleh (1978) erkek katılımcıların çeşitli spor branşları için, daha fazla Otokratik antrenör stili tercih ettiklerini, bayan sporcuların ise oldukça demokratik bir antrenör stili tercih ettiklerini bulmuşlardır. Buna ek olarak, bu çalışmadaki erkek öğrenciler, bayan öğrencilere göre daha fazla sosyal destek sağlayan antrenör tipi tercih etmişlerdir (9). Terry (1984), elit düzeydeki erkek üniversite sporcuları bayan sporculara göre anlamlı düzeyde daha fazla otokratik antrenör stili tercih ettiklerini bulmuştur (52).

Chelladurai ve Arnott (1985), üniversite sporlarındaki erkek ve bayan sporcuların tercih ettikleri liderlik stilleri arasında anlamlı farklılıklar bulmuştur. Kolej basketbol oyuncularının demokratik stile göre daha Otokratik antrenör stili tercih ettiklerini, üniversiteler arası bayan basketbol oyuncularının Otokratik liderlik stiline göre daha demokratik stili tercih ettiklerini rapor etmişlerdir (53).

2.2.4.2. Ülke(Ulus)

Terry (1984) Amerikalı, İngiliz ve Kanadalı sporcuların tercih ettikleri antrenör tiplerinde önemli farklılıklar bulunmamıştır (52). Fakat Chelladurai, Malloy, Imamura ve Yamaguchi (1988) Japon üniversite sporcuları Kanadalı sporculara göre daha çok sosyal destek ve otokratik davranışı tercih ettikleri ve antrenörlerini de daha otokratik olarak algıladıkları ortaya çıkmıştır. Kanadalı sporcular ise Japon sporculara nazaran daha çok eğitim öğretim davranışı tercih etmişlerdir (12). Bu doğrultuda kültürel geçmişin sporcuların liderlik tercihlerine etki ettiğini söylemek mümkün olabilir. Yenilenmiş spor için liderlik ölçeği uyarlanması bu tezin amaçlarından biridir.

2.2.4.3. Spor Tipi

Basketbol, voleybol ve futbol gibi takım sporu ile uğraşan sporcular, bowling, yüzme ve tenis gibi bireysel sporlarla uğraşan sporculara nazaran daha otokratik bir davranış şeklini tercih ederler. Bundan dolayı, bir voleybol takımı bir atletizm takımına nazaran daha otokratik bir antrenör stili tercih ederler. Buna ek olarak, Chelladurai ve Riemer (1995) değişik spor branşlarında değişik görevleri olan sporcuların tercih ettikleri antrenör davranışlarının farklı olduğunu bulmuşlardır (15).

Defans oyuncularını, hücum oyuncularına nazaran daha demokratik, otokratik ve sosyal destek davranışını tercih etmişlerdir (15).

2.2.4.4. Psikolojik Özellikler

Araştırmalar, sporcuların kişiliklerinin de antrenörlerin davranışlarını tercih ederken etkili olduğunu göstermiştir (3, 50). Örneğin içsel kontrolü olan sporcular daha çok eğitim öğretim davranışı tercih ederlerken, dışarıdan kontrol edilen sporcuların daha çok otokratik davranış tercih ettikleri görülmüştür. Buna ek olarak, sürekli kaygısı yüksek çıkan bayanların, sürekli kaygıları düşük çıkmış olan bayanlara nazaran daha pozitif ve sosyal destek davranışı tercih ettikleri görülmüştür. Antrenörlerin tercih edilen davranışları ile ilgili olarak kişilikteki bireysel farklılıklar üzerinde araştırmalar yapılması gerekmektedir.

2.2.5. Liderlik Davranışlarının Sonuçları

Chelladurai'ye göre bir antrenör, grup üyelerinin tercih ettikleri davranış stiline uygun olarak davranıyorsa en uygun performans ve doyuma ulaşılır (3, 50).

2.2.5.1. Kohezyon (Takım Birlikteliği)

Çeşitli çalışmalarda yüksek ölçüde eğitim-öğretim, demokratik, sosyal destek, pozitif geribildirim (feedback) ve düşük derecede otokratik davranışları algılanan takımların daha yüksek birliktelik olduğu saptanmıştır (54, 55). Bu sonuçlar, yaşları ve cinsiyetleri ve spor branşları değişik gruplardan elde edilmiştir, bundan dolayı çeşitli durum ve topluluklar için genelleme yapılabilir.

2.2.5.2. Performans

Genel olarak, antrenörün özgün davranışları performanstaki bir artış ile ilgilidir, özellikle gerçek ve tercih edilen antrenör davranışları birbirleriyle uyum içerisindeyse o zaman iyi performans ortaya çıkmaktadır (35).

2.2.5.3. Var olan- gerçek motivasyon

Bir çalışmada (Vallerand ve Loiser,1999) daha fazla otokratik davranış sergileyen antrenörlerin, demokratik davranış sergileyen antrenörlere nazaran daha düşük seviyede içsel motivasyona sahip sporcuları olduğu saptanmıştır. Aynı zamanda, içsel motivasyon ve ayrılık üzerinde antrenör stiline etkisinin sporcunun spordaki azim (ısrar) derecesine de etki ettiği bulunmuştur (35, 56).

Çok boyutlu liderlik modelinin sonuç değişkenlerinden birisi de Doyum değişkenidir. Çalışmamızın ana çatısı içerisinde yer alan doyum değişkenini ana başlık altında inceleyeceğiz.

2.3.Sporcu Doyumu

Doyum spora katılım ve spor yapmaktan zevk almanın ayrılmaz bir parçasıdır. Doyumun olmadığı durumlarda sporcular potansiyel başarı ve zevk almak için diğer başka kaynaklara yönelirlerdi . Chelladurai (1984) “sporcular tarafından performansları ile ilgili olarak ifade edilen doyum” olarak açıklamıştır. Pethlichkoff (1993) sporcunun spora katılımından aldığı doyum seviyesinin performansını algılamasında da önemli bir rol oynadığını söyler (39). Sriboon, 2001 tarafından sporcu doyumunu bir organizasyondaki sporcunun algıladığı yönetim kalitesi ve yaşam kalitesi olarak kabul edilir (39). Doyum sporculuk deneyimi ile ilişkili yapının, sürecin ve sonuçların karmaşık olarak değerlendirilmesinin sonucu olarak ortaya çıkan pozitif etkidir. Doyum “sporcunun ne istediği ve ne aldığı algılamasının arasındaki farktır” (14). Sporcu doyumunu sporcularla ilişkili olan fiziksel, psikolojik ve çevresel bakış açılarından elde edilir. Doyum seviyesi bir sporcunun spor takımını çevresi ile ilgili duygu ve düşüncelerinin bir göstergesidir (14). Sporda doyum çok çeşitli değişkenlerle bir birleşim içerisinde çalışılmıştır. Spor psikolojisinde alanında çalışan çeşitli bilim adamları sporcu doyumunu yaptıkları veya çalıştıkları işe bir sonuç veya bir öncü olarak dâhil etmişlerdir. Örneğin ÇBLM doyumunu performansla birlikte bir sonuç değişkeni olarak içine alır. Sporcu doyumunu ayrıca diğer teorik çatılar içine de alınmıştır.

Örneğin Carron (1982) kohezyon modeli içinde doyumunu hem öncü (kişisel faktör) hem de bir sonuç (bireysel sonuç) olarak kapsar. Doyum aynı zamanda antrenör etkinliği içerisine bir sonuç olarak dâhil edilir. Doyum aynı zamanda hedef yönelimleri (1), antrenör ve oyuncu hedef yönelimleri ve motivasyonel iklimleri (2), ve antrenör-sporcu uygunluğu (3) üzerine yapılan çalışmalarda bağımlı değişken olarak kabul edilir (57). Örneğin Schmidt ve Stein (1991), spor bağlılığı modellerinde doyumunu, bağlılık seviyesi ve sonradan ortaya çıkan kopma düzeylerinin tahmin edilmesinde kullanılabilen öncülerden biri olarak dâhil etmişlerdir. Buna benzer olarak Smoll, Smith, Curtis ve Hunt'ın (1978) Mediation Model of Leadership teorilerinde oyuncuların değerlendirilebilen tepkileri antrenörün, takım arkadaşlarının, kendilerinin ve kendi spor deneyimlerinin doğrultusundaki davranış ve tutumlara odaklanır. Bu yapıların hepsi (doyum, eğlenme, sorumluluk(bağlılık), ve değerlendirilebilen tepkiler) pozitif etkili yanıtlar olarak tanımlanmışlardır ve sporcu doyumunun bir sonuç değişkeni olduğuna kılavuzluk etmiştir (15, 39, 48). Çok boyutlu liderlik modeline (Chelladurai, 1980, 1990) dayalı olarak yapılmış olan çalışmalar, geniş çapta sporcu doyumunu ile ilgili liderlik dinamikleriyle ilgilenmiştir. Çok boyutlu liderlik modeline dayanılarak yapılan liderlikle ilgili farklı çalışmalarda doyum bir sonuç değişkeni olarak kullanılmıştır (12, 15, 18, 51, 58, 59, 60). Çok boyutlu liderlik modelinde liderlik davranışlarının üyelerin doyumlarının öncülleri olduğu önerilmiştir. Bu model, sporcuların algıladıkları ve tercih ettikleri liderlik stilleri kendi doyum düzeylerine etki edeceğini önermektedir. Algılanan ve tercih edilen liderlik davranışları arasındaki uyumun da üyelerin doyum düzeyine etki edeceğini söyler. Chelladurai (1984) tercih edilen lider davranışları ve sporcu doyumunu arasındaki ilişkiyi ölçmüştür. Araştırmacı tercih edilen liderlik davranışlarının sporcunun doyumuyla anlamlı düzeyde ilişkili olduğunu bulmuştur. Yine Chelladurai (1984) çeşitli spor branşlarındaki sporcuların antrenör liderlik davranışları arasındaki farklılıkların 3 doyum boyutuyla ilişkili olduğunu bulmuştur. Bunlar, performanstan alınan doyum, liderlikten alınan doyum ve tüm takımın katılımından alınan doyum boyutlarıdır. Eğitim-öğretim, demokratik davranış, sosyal destek ve pozitif geribildirim davranışlarının yüksek olarak, otokratik davranış boyutunun ise düşük olarak algılanması sporcu doyumunun yüksek olması demektir (18).

Güreşçilerde eğitim-öğretim ve sosyal destek tercihleri ile ilgili olan algılarının yüksek çıkması liderlikten aldıkları doyumun yüksek çıkmasıyla ilişkili olduğu bulunmuştur (18). Schliesman (1987) liderlikten alınan genel doyumun demokratik davranış ve sosyal destek davranışlarının gerçek davranış boyutlarının skorlarıyla ilişkili olduğunu bulmuştur (60). Horn ve Carron (1985) Kanadalı üniversite voleybol, basketbol, atletizm ve yüzme sporcularındaki antrenör-sporcu ilişkisinin uygunluğunu araştırmıştır. Tercih edilen ve algılanan eğitim-öğretim, sosyal destek ve ödüllendirici davranışlar arasındaki ayrılığın düşük olmasının sporcu doyumunun yüksek olmasıyla ilişkili olduğunu bulmuştur. Ayrıca, sporcuların algıladıkları ve tercih ettikleri liderlik davranışları arasındaki farklılığın düşük olması başarının artmasına yol gösterici olacaktır (51). Bu bulgular önemlidir çünkü başarının yüksek sporcu doyumuyla ilişkili olduğu bulunmuştur (39).

Çok boyutlu liderlik modeli kullanılarak yapılan çalışmalar, hangi liderlik modelinin sporcu doyumuyla yakından ilişkili olduğu ile ilgili daha fazla bilgi sağlamıştır.

Weiss ve Freidrichs (1986) üniversite basketbol takımlarının performansları doyumları üzerine, liderlik davranışları, antrenör değerleri ve durumsal değişkenlerin etkilerini ortaya koymuşlardır. Bu araştırmacılar 5 lider davranışı boyutunun algılanmalarının bireysel ve takım doyum puanlarının önemli belirleyicileridir (61). Pozitif geribildirim takım doyumunun, demokratik davranış ve sosyal destek davranışları ise bireysel doyumun en iyi göstergeleri olmuşlardır. Daha önceki bulguların tersine, eğitim-öğretim davranışı sporcu ve takım doyumlarının en iyi göstergeleri olmamıştır (61). Riemer ve Chelladurai (1995) 201tane erkek NCAA ligi 1AA futbolcuları üzerinde yaptıkları çalışmalarında, Weiss ve Freidrichs' in bulgularını desteklemişlerdir. Sosyal destek davranışının tercih edilmesi ve algılanması arasındaki uyumun üye doyumunu artması da kritik bir önemi olduğunu bulmuşlardır. Ayrıca, görevleri daha açık olan savunma oyuncularının, oyun alanlarında daha az yer değiştirebilen hücum oyuncularına göre daha fazla demokratik ve sosyal destek davranışı tercih ettiklerini bulmuşlardır (15). Riemer ve Chelladurai (1955) doyum puanlarında, tek bir madde nedeniyle ya da çok fazla örneklem olmaması nedeniyle az miktarda uyumsuzluk bulmuşlardır (15).

Chelladurai ve ark. (1988), otokratik davranış hariç bütün liderlik tiplerinin yüksek algılanması sporcu doyumunun yüksek olarak algılanması ile ilişkili olduğunu bulmuşlardır. Otokratik davranışın düşük algılanması sporcu doyumunun yüksek olmasıyla ilişkilidir (12). Bunun tersi olarak, bazı çalışmalarda sporcu doyumunu ile liderlik stili arasında hiçbir ilişki bulunmamıştır (58, 59). Dwyer ve Fischer güreşçilerin liderlik doyumunun belirleyicileri olarak antrenör liderlik davranışlarının algılanmalarını, liderlik doyumunun belirleyicileri olarak çalışmışlardır. Hiçbir belirli algılanan liderlik davranışının doyumla ilgili olmadığı bulunmuştur. Riemer ve Toon 140 tane NCAA 1. ve 3. Tenis Şampiyonasında yarışan 140 tenisçi üzerinde yaptıkları çalışmalarında sporcu doyumunun tercih edilen ve algılan liderlik davranışları arasındaki uyuma bağlı olmadığını bulmuşlardır (39, 58).

Antrenörler, sporcuların tercih ettiği aynı karar verme stilini geliştirip ona göre davranıyorlarsa, antrenörün etkililik oranı da artacaktır. Buna benzer olarak, sporcuların doyumları, tercih ettikleri antrenör tipleriyle karşılaşmadıklarında(tercih edilen ve gerçek antrenör davranışları arasında bir ayrılık varsa) etkilenecektir. Özellikle eğitim-öğretim, sosyal destek, pozitif geribildirim davranışlarında görülen ayrılıklar ne kadar büyük olursa, elde dilecek doyum da buna bağlantılı olarak doyum da düşük olacaktır. Sosyal destek, davranışın ödüllendirilmesi ve demokratik karar verme genel olarak sporculardaki yüksek orandaki doyumla ilgilidir.

Sonuç olarak; antrenörün özgün davranışlarına ek olarak, yapılan araştırmalar göstermiştir ki, genç yaşta daha fazla kazanma yüzdesine sahip ve daha az doyum deneyimi olan antrenörlerin, sporcularından yüksek oranda doyum ortaya çıkarttığını göstermiştir. Bundan dolayı, antrenörün etkinliğinin önceden belirlenmesinde kişisel ve durumsal faktörler göz önünde bulundurulmalıdır. Chelladurai'nin modeline dayanılarak yapılan çalışmalar ve diğer genel durumsal liderlik teorilerine bağlı olarak yapılan çalışmalar, sporcularının antrenörlerinden tercih ettikleri liderlik davranışları tiplerinin sporcunun kendisinin belirli özelliklerinin bir fonksiyonu olarak çeşitlendiğini söylemektedirler (45).

2.4. SDÖ, SLÖ ve YSLÖ Kullanılarak Yapılan Daha Önceki Çalışmalar

- Bostjan Kolaric üniversitelerin 1., 2., 3., ve 4. sınıflarında okuyan ve değişik spor branşlarıyla uğraşan 35 bayan 35 erkek sporcu üzerinde sporcuların antrenörlerinden algıladıkları ve tercih ettikleri liderlik stilleri doğrultusunda ne düzeyde doyum aldıklarını ölçmek için SDÖ ve SLÖ ölçeklerini uygulamıştır. Sonuçlar sporcuların anlamlı düzeyde doyumsuz olmadıklarını göstermiştir (62).
- Elde edilen sonuçlar ayrıca, sporcuların takımlarından genel olarak doyum aldıklarını göstermiştir. Sonuçlar aynı zamanda sporcuların antrenörlerin liderlik stillerinden doyum aldıklarını ve aynı zamanda da antrenörlerin sergiledikleri liderlik tiplerine karşı çıkmadıklarını ama antrenörlerinin sergiledikleri antrenör davranışlarını da tamamen uygun bulmayıp desteklemediklerini göstermiştir (62).
- Jennifer Van Sickle ve Christine A. Lauber yaptıkları çalışmalarında softball sporcularının takıma sağlanan örgütsel destekten aldıkları doyum miktarını araştırmak ve 1-A ve 1-AA liglerindeki algılanan destek düzeylerini karşılaştırmaktır. NCAA 1-A liginde oynayan softball sporculara (n=224) Sporcu Doyum Ölçeği uygulanmıştır. Tanımlayıcı istatistikler deneklerin spor departmanlarından aldıkları destekten doyumsuz olmadıkları göstermiştir ($\bar{x}=4.25$).

Sonuçlar 1-A ve 1-AA liglerinde oynayan softball sporcularının organizasyondan, bütçeden, dış etkenlerden ve akademik destekten aldıkları doyum miktarları arasında hiçbir farklılık bulunmadığını göstermiştir. Akademik destek boyutunda bir farklılık saptanmıştır. Bu sonuç, softball sporcularının kendi sportif departmanlarının sağladığı destek düzeylerinden doyumsuz olmadıklarını göstermiştir (29). Fakat akademik destek boyutundan alınan doyumdaki farklılığa bağlı olarak, sportif departmanlar sporcuların gereksinim ve isteklerine cevap verecek kaynaklara ödenek ayırmayı düşünebilirler. Bu çalışmalara ek olarak çeşitli spor branşlarındaki bayan ve erkek sporcuların sportif departmanlar tarafından sağlanan destekten aldıkları doyum düzeylerini saptamaya çalışan çalışmalar yapılmalıdır (29).

- Chelladurai'nin çok boyutlu liderlik teorisi ve diğer genel durumsal özellik teorilerine dayanılarak yapılan çalışmalar, sporcuların tercih ettikleri antrenör davranışlarına sahip olan antrenör tiplerinin, sporcuların sahip oldukları belirli özellikleri göre çeşitlenebileceğini önermişlerdir (45).
- Terry (1984)ve Terry& Howe (1984)tarafından benzer bulgular saptanmıştır, takım branşlarındaki sporcuların bireysel spor branşlarındaki sporculara oranla, daha çok, Otokratik davranış tercih ederlerken daha az demokratik davranış tercih ettikleri saptanmıştır (52, 63).
- Cinsiyet farklılıkları ile ilgili olarak yapılan çalışmalarda, üniversitede okuyan elit düzey sporculardan erkeklerin daha otokratik antrenör tipleri tercih ettiklerini bulmuştur (52). Chelladurai ve Arnott (1985), erkek kolej basketbol oyuncularının daha otokratik, bayan sporcuların ise daha demokratik antrenör tipi tercih ettiklerini bulmuşlardır (53).
- Terry ve Howe (1984) 17–40 yaş arasındaki deneklerle yaptıkları çalışmalarında tercih ettikleri lider davranışlarında cinsiyet farklılığı bulmamışlardır (63).
- Chelladurai ve Saleh (1978) erkek katılımcıların çeşitli spor branşları için, daha fazla Otokratik antrenör stili tercih ettiklerini, bayan sporcuların ise oldukça demokratik bir antrenör stili tercih ettiklerini bulmuşlardır. Buna ek olarak, bu çalışmadaki erkek öğrenciler, bayan öğrencilere göre daha fazla sosyal destek sağlayan antrenör tipi tercih etmişlerdir (9).
- Terry (1984), elit düzeydeki erkek üniversite sporcuları bayan sporculara göre anlamlı düzeyde daha fazla otokratik antrenör stili tercih ettiklerini bulmuştur (52).
- Chelladurai ve Arnott (1985), üniversite sporlarındaki erkek ve bayan sporcuların tercih ettikleri liderlik stilleri arasında anlamlı farklılıklar bulmuştur. Kolej basketbol oyuncularının demokratik stile göre daha Otokratik antrenör stili tercih ettiklerini, üniversiteler arası bayan basketbol oyuncularının Otokratik liderlik stiline göre daha demokratik stili tercih ettiklerini rapor etmişlerdir (53).
- Gardner, Shields, Bredemeier, ve Bostrom (1996) lise ve daha küçük yaşlardaki okul çocukları içerisinde beysbol ve softball oynayan sporcularında benzer sonuçlar bulmuşlardır.

Bayan sporcuların erkek sporculara oranla, anlamlı düzeyde daha fazla eğitim-öğretim, demokratik davranış, pozitif feedback ve görev birliği davranışı algıladıklarını bulmuşlardır. Küçük yaştaki kolej sporcuları lise sporcularına göre anlamlı düzeyde daha fazla sosyal destek ve sosyal kohezyon algılamışlardır (54).

- LSS' nin uluslararası olarak kabul edilmesi, liderlik kültürel farklılıkların araştırılmasını sağlamıştır (5, 9). Bu görüşü test etmek için, yapılan bir çalışmada, farklı kültürlerdeki sporcular tercih ettikleri antrenör stilleri ile ilgili olarak karşılaştırılmışlardır. Terry (1984), LSS' yi değişik kültürlerden, 10 farklı branştan 160 sporcu üzerinde uygulamıştır. Sporcuların tercih ettikleri antrenör tiplerinde bağlı buldukları milletle (U.S.A., İngiltere, ve Kanada) ilgili olarak hiçbir farklılık bulamamıştır (52).
- Fakat Chelladurai, Malloy, Imamura ve Yamaguchi (1988), ve Chelladurai ve ark. (1988), Yaptıkları çalışmalarında, Japon ve Kanadalı sporcuların Bazı LSS faktörleri arasında çeşitli farklılıklar bulmuşlardır (12).
- Chelladurai ve ark. (1987), LSS' nin tercih edilen versiyonunu, Japon ve Kanadalı erkek beden eğitimi öğrencilerine uygulamışlardır. Japon öğrenciler, judo ve karate gibi geleneksel sporlar ile basketbol ve voleybol gibi modern sporlarla uğraşanlar olarak 2 gruba ayrılmışlardır. Sonuçlar, Japon modern sporcuların Kanadalı sporculara göre daha fazla demokratik davranış tercih ettiklerini, Japon geleneksel sporcuların ise, diğer 2 gruba göre daha Otokratik davranış tercih ettiklerini göstermiştir. Bunun yanında her iki Japon grubu sporcuların Kanadalı sporculara göre daha yüksek seviyede sosyal destek davranışı tercih ettiklerini ve Kanadalı sporcuların da Japon geleneksel sporculardan daha fazla pozitif feedback davranışı tercih ettiklerini göstermiştir. Buradan hareketle, spor tipinin kültürel etkileri azalttığını söylenmiştir (13).
- Daha sonra yapılan bir çalışmada, Chelladurai ve arkadaşları (1998), Japon ve Kanadalı üniversite sporcuları üzerinde, LSS' nin tercih edilen ve algılanan boyutlarını ve üyelerin liderlik ve kişisel sonuçlarından aldıkları doyumunu ölçmek için bir doyum ölçeği uygulamıştır.

-

Sonuçlar, (a) Kanadalı sporcular daha fazla eğitim öğretimi davranışı tercih ederlerken, Japon sporcular Otokratik ve sosyal destek davranışı tercih ettiklerini, (b) Kanadalı sporcular antrenörlerini daha çok eğitim-öğretim sağlayan, daha demokratik ve daha ödüllendirici olarak algıladıkları, Japon sporcular antrenörlerini daha Otokratik olarak algıladıklarını göstermiştir. Bu çalışmaların sonuçları, farklı kültürlerdeki sporcuların tercih ettikleri antrenör tipleri arasındaki farklılıkları tanımlamak için sosyo-kültürel tanımlamaların kullanılabilir olduğu hipotezini destekler (12) fakat Chelladurai (1987), grup üyelerinin dahil oldukları spor tipinin tercih ettikleri antrenör tiplerine etki etmek için kültürle iletişim halinde olabileceğini bulmuştur (13).

- Chelladurai (1984)'nin en fazla ilgilendiği konu antrenör davranışları ve bu davranışlara sporcuların vereceği yanıtlar arasındaki ilişkiyi incelemektir. Chelladurai yaptığı çalışmasında algılanan ve tercih edilen antrenör davranışları arasındaki uyumun fazla olmasının üniversite sporcularının doyum seviyelerinin yüksek olmasıyla ilişkili olduğunu ortaya koymuştur (18).
- Schliesman (1987) ve Horn ve Carron (1985)'de benzer sonuçlar bulmuşlardır. Eğitim-öğretim, pozitif feedback ve sosyal destek davranışları sporcunun doyumuyla yüksek oranda ilişkili olmuştur (60).
- Weiss ve Freidrichs (1986), belirli antrenör tiplerinin daha doyuma ulaşmış sporcularla ilişkili olduğunu önermiştir. Antrenörler tarafından sağlanan ödüllendirici davranışın takım doyumunun en iyi göstergesi olduğunu ve sosyal destek davranışının kullanılmasının bir takımın kazanma ve kaybetme durumlarıyla yakın olarak ilişkili olduğunu bulmuşlardır. Şaşırtıcı bulgularından biri de sporcu doyumunun sadece %7,2'si antrenörlerinin algıladıkları liderlik davranışlarından dolayı olduğudur (47).
- Serpa, Pataco ve Santos (1991) demokratik stilin elit düzey sporcuların antrenörleri tarafından en az arzulanan ve en az kullanılan stil olduğunu söylemişlerdir. Yaptıkları analizlerde başarılı ve başarısız olmayan takımların farklı stiller kullandıklarını saptamıştır (64).
- Chelladurai ve ark. (1988) Japon ve Kanadalı sporcular üzerinde doyum liderlikle ve kişisel yanıtlarla birlikte incelemişlerdir.

Sonuçlar göstermiştir ki Kanadalı sporcuların Japon sporculara göre hem liderlik hem de kişisel yanıtlardan aldıkları doyum daha fazla çıkmıştır. Bunun ötesinde, LSS' nin tüm 5 boyutlarının algılama skorları anlamlı ölçüde, liderlikten alınan doyumla ilişkili olarak bulunmuştur. Algılama puanının yüksek olması (Otokratik davranış hariç), liderlik alınan doyumun da yüksek olması demektir. Bunun tersi olarak, Japon sporcuların, pozitif feedback hariç diğer tüm boyutların liderlik algılaması kişisel cevapları ile pozitif olarak ilişkili olduğu bulunmuştur. Kanadalı sporcular ise sadece algılanan eğitim-öğretim doyumunu aynı kriterle ilişkili olarak bulunmuştur. Bu farklılıklardan dolayı, Chelladurai ve ark. Sonuçlarının “ sportif etki hipotezine nazaran kültürel etki hipotezlerinin daha destekleyici olduğu” sonucunu ortaya koymuşlardır (12).

- Yapılan birtakım çalışmalar sporcuların tercih ettikleri ve algıladıkları antrenör liderlik davranışlarının sportif başarıları üzerine olan etkilerine yoğunlaşmıştır(2, 25, 35, 38, 39). Örneğin Gordon (1988) üniversite futbol oyuncularının takımın ulaştığı başarı düzeyleri arasındaki farklılıkları çalışmıştır. Başarılı takımlar, daha az başarılı olan takımlara göre, antrenörlerinin daha fazla eğitim-öğretim ve pozitif feedback sağladıklarını algılamışlardır (17).
- Chelladurai (1984) çeşitli spor branşlarındaki sporcuların antrenör liderlik davranışları arasındaki farklılıkların 3 doyum boyutuyla ilişkili olduğunu bulmuştur. Bunlar, performanstan alınan doyum, liderlikten alınan doyum ve tüm takımın katılımından alınan doyum boyutlarıdır (18).
- Eğitim-öğretim, demokratik davranış, sosyal destek ve pozitif feedback davranışlarının yüksek olarak, otokratik davranış boyutunun ise düşük olarak algılanması sporcu doyumunun yüksek olması demektir. Güreşçilerde eğitim-öğretim ve sosyal destek tercihleri ile ilgili olan algılarının yüksek çıkması liderlikten aldıkları doyumun yüksek çıkmasıyla ilişkili olduğu bulunmuştur (52).
- Horn ve Carron (1985) Kanadalı üniversite voleybol, basketbol, atletizm ve yüzme sporcularındaki antrenör-sporcu ilişkisinin uygunluğunu araştırmıştır. Tercih edilen ve algılanan eğitim-öğretim, sosyal destek ve ödüllendirici davranışlar arasındaki ayrılığın düşük olmasının sporcu doyumunun yüksek olmasıyla ilişkili olduğunu bulmuştur (51).

- Çok boyutlu liderlik modeli kullanılarak yapılan çalışmalar, hangi liderlik modelinin sporcu doyumuyla yakından ilişkili olduğu ile ilgili daha fazla bilgi sağlamıştır. Weiss ve Freidrichs (1986) üniversite basketbol takımlarının performansları doyumları üzerine, liderlik davranışları, antrenör değerleri ve üniversite ile ilgili değişkenlerin etkilerini ortaya koymuşlardır. Bu araştırmacılar 5 lider davranışı boyutunun algılanmalarının bireysel ve takım doyum puanlarının önemli belirleyicileridir. Pozitif feedback takım doyumunun, demokratik davranış ve sosyal destek davranışları ise bireysel doyumun en iyi göstergeleri olmuşlardır. Daha önceki bulguların tersine, eğitim-öğretim davranışı sporcu ve takım doyumlarının en iyi göstergeleri olmamıştır (47).
- Chelladurai ve ark. (1988), otokratik davranış hariç bütün liderlik tiplerinin yüksek algılanması sporcu doyumunun yüksek olarak algılanması ile ilişkili olduğunu bulmuşlardır. Otokratik davranışın düşük algılanması sporcu doyumunun yüksek olmasıyla ilişkilidir (12).
- Bunu tersi olarak, bazı çalışmalarda sporcu doyumunu ile liderlik stili arasında hiçbir ilişki bulunmamıştır (3, 15). Sporcuların antrenörlerini LSS üzerinde, 'eğitim-öğretim' ve 'pozitif feedback' davranışları yüksek, fakat 'otokratik davranış' boyutunu düşük olarak algıladıkları sonucuna varmışlardır. Hiçbir belirli algılanan liderlik davranışının doyumla ilgili olmadığı bulunmuştur (5, 39).
- Riemer ve Toon 140 tane NCAA 1. ve 3. Tenis Şampiyonasında yarışan 140 tenisçi üzerinde yaptıkları çalışmalarında sporcu doyumunun tercih edilen ve algılan liderlik davranışları arasındaki uyuma bağlı olmadığını bulmuşlardır (58).
- Dwyer ve Fischer güreşçilerin antrenör liderlik davranışlarının algılamalarını, liderlik doyumunun belirleyicileri olarak buldukları çalışmalar yapmışlardır (59).
- Bayan ve erkek sporcuların tercih ettikleri antrenör davranışları ile ilgili en son araştırma Avustralya da yapılmıştır. Sherman, Fuller & Speed (2000), sosyal destek davranışının erkek ya da bayan sporcular tarafından tercih edilen bir davranış olmadığını rapor etmişlerdir. Sosyal destek davranışı aynı zamanda her iki cinsiyetteki sporcular için arzulanmayan bir davranış şekli olarak rapor edilmiştir (65).

- Carron (1984) antrenör tarafından sağlanan sosyal desteğin motivasyonla ilişkili olduğunu desteklemiştir. Tercih edilen sosyal destek davranışı yaş ve cinsiyet değişkenlerine göre farklılık gösterir. Carron (1984) erkek sporcuların daha tecrübeli sporcuların bayan sporculara ve daha az tecrübeli sporculara göre, daha fazla sosyal destek davranışı tercih ettiklerini bulmuştur (19, 66).
- Fakat Terry ve Howe (1984) tercih ettikleri sosyal destek davranışları için erkek ve bayan sporcular arasında anlamlı düzeyde farklılık bulmamıştır (63).
- Horn ve Carron (1985) bayan üniversite sporcularının LSS' nin sosyal destek davranışı boyutunun doyumla ikinci en yüksek düzeyde ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Fakat yine bu araştırmacılara göre bu durum bayan sporcuların en fazla sosyal destek davranışı tercih ettiklerini göstermez. Horn ve Carron (1985) üniversite sporcularının sosyal destek davranışını çevrelerindeki değişikliklerden dolayı önemli bulabileceklerini söylemiştir. Bu değişiklikler kendi başlarına yaşayabilmeleri ve aha yüksek yarım düzeylerine ulaşabilmeleridir (51).
- Chelladurai ve Saleh (1978) sporcuların spor ortamı dışındaki sosyal ilişkileri, spor ortamlarının daha yoğun bir içeriği olmasından dolayı savaşlamaları nedeniyle takımın ve antrenörün sosyal destek sağlamasını isteyeceklerini rapor etmişlerdir (9).
- Riemer HA ve Toon K. (2001), Chelladurai 'nin Çok Boyutlu Liderlik Modelinin yaşa ve cinsiyetle ilgili olan üyelerin özellikleri hipotezini ve uyumluluk hipotezini araştırmak için, 77'si bayan 148 tenis sporcusu(NCAA 1. ve 2. Tenis şampiyonası liglerindeki) ASO'yu uygulamıştır. Sonuçlar sporcu doyumunun tercih edilen ve algılanan liderlik davranışları arasındaki uyuma bağlı olmadığını göstermiştir. Diğer sonuçlar sporcunun yetenek düzeyinin tercih ettikleri lider davranışlarına etki ettiğini göstermektedir (58).

Kısacası, SDÖ, SLÖ ve YSLÖ kullanılarak yapılan çalışmalar farklı düzeylerdeki antrenör-sporcu ilişkisi ve yapılan spordan elde edilen doyum hakkında değerli bilgiler sunmakta ve bu ölçeklerin ülkemiz antrenör ve sporcuları üzerinde de kullanılıp kullanılmayacağı ile ilgili araştırmalara destek sağlamaktadır.

3. ÇALIŞMADA KULLANILAN GEREÇLER VE YÖNTEM

Bu bölümde bu çalışmada kullanılan gereçler ve yöntem ile ilgili bilgiler sunulmaktadır. Yenilenmiş Spor için Liderlik Ölçeği ve Sporcu Doyum ölçeklerini oluşturan alt ölçekler ve bu ölçeklerin puanlaması ile ilgili bilgilere yer verildikten sonra verilerin toplanmasında kullanılan yöntem açıklanmaya çalışılmıştır.

3.1. Geliştirme Ve Uyarlama İçin Çalışmada Kullanılan Gereçler

Bir ölçüm aracı olarak envanterler sosyal bilimlerdeki araştırmaların vazgeçilmezlerindedir (68, 69). Aşağıda, bu çalışmada geçerliği ve güvenilirliği yapılacak iki envanter kısaca açıklanamaya çalışılmıştır.

3.1.1. Yenilenmiş Spor İçin Liderlik Ölçeği (YSLÖ)

Spor için Liderlik Ölçeğinin- SLÖ (Leadership Scale for Sports, LSS) geliştirilme amacı, Çok Boyutlu Liderlik Modelini-ÇBLM (Multidimensionel Model of Leadership, MML) test ederek (Chelladurai ve Saleh,1978, 1980; Chelladurai & Carron, 1981a, 1981b), spor ortamında antrenörün gösterdiği liderlik davranışları ve bu davranışların sonuçları ile ilgili olan belirli problemleri saptamaktır (9, 10, 67). Chelladurai ve Saleh'e göre daha önceki liderlik teorileri, kendi teorilerini ölçmek ve test etmek için uygun ölçüm araçları geliştirilmemiştir. Antrenörün davranışlarını ölçmek ve tanımlamak için uygun envanterler geliştirmek için hiçbir girişim de yapılmamıştır. Chelladurai ve Saleh ayrıca diğer örgütsel alanlarda (sanayi, endüstri, vb. gibi) kullanılan liderlik modellerinin spor kavramı içinde yararlı ve yerinde olduğunu gösteren hiçbir veri olmadığını ve spor kapsamı içindeki liderlik ile ilgili olarak yapılmış çalışmaların geçerlik ve güvenilirliklerinin hatalı olduğunu bulmuşlardır (9). Antrenör liderlik davranışlarını ölçmek için oluşturulan Spor İçin Liderlik Ölçeği (SLÖ) liderlik davranışlarını 5 boyutta tanımlamıştır: eğitim-öğretim, demokratik davranış, Otokratik davranış, sosyal destek ve pozitif geribildirim davranışları. Bu boyutların antrenör davranışlarının sporcunun doyum ve performanslarına etki ettikleri tahmin edilmektedir.

Eğitim-öğretim alt ölçeği sporcularına zorlu ve güç gerektiren antrenmanların üzerinde durarak, onları, beceri, teknik ve taktiksel olarak bilgilendirerek, üyeler arasındaki ilişkileri açıklayarak, üyelerin aktivitelerini koordine edip yapıllaştırarak, performanslarını geliştirmeyi amaçlayan antrenör davranışlarını ölçer. Eğitim ve öğretim davranışına yönelmiş olan bir antrenör, oyuncusuna, becerileri, teknikleri, ve stratejileri üzerinde teknik bilgi vererek, yoğun ve şiddetli antrenmanları kolaylaştırarak ve takım üyelerinin aktivitelerini koordine ederek sporcuların performanslarını geliştirmeye çalıştırmada başarılı olurlar. *Demokratik davranış alt ölçeği*, grubun hedeflerini, çalışma metotları, oyun taktikleri ve stratejileri ile ilgili alınacak kararlara sporcuların da büyük oranda katılımlarına izin veren antrenör davranışlarını ölçer. Demokratik stile sahip bir antrenör, grubun amaçları, antrenman metotları ve oyun taktikleri ve stratejileri ile ilgili karar vermede sporcunun da katılmasına izin verir. *Otokratik Davranış alt ölçeği* bağımsız karar veren ve kişisel olarak otoriteyi elinde tutan antrenör davranışını ölçer. Otokratik bir antrenör karar verirken bağımsız davranır ve kişisel otoritesini vurgular, sporcuların katılımına izin vermez. *Sosyal destek alt ölçeği*, bireysel olarak sporcuların iyi durumda olmalarını, pozitif bir grup ortamı yaratılmasını ve üyeler arasında sıcak ilişkiler kurulmasını öngören antrenör davranışlarını ölçen boyuttur. Sosyal destek puanı yüksek çıkmış olan bir antrenör sporcuların birbirleriyle sıcak ilişkiler kurmalarına izin verir. Son olarak *pozitif geribildirim davranışı* alt ölçeği sporcunun iyi performansını hatırlayıp ödüllendiren antrenör davranışlarını ölçen boyuttur. Pozitif geribildirim davranışı performansa bağlıdır ve sportif kapsamla sınırlıdır (9, 50).

LSS (Chelladurai & Saleh, 1980), sporda liderlik literatüründe en fazla kullanılan ve araştırılan ölçek olmuştur (10). LSS kullanılarak yapılan çalışmalarda liderlik davranışlarının sporcuların doyumlarıyla anlamlı olarak ilişkili olduğu bulunmuştur (12, 15, 45, 53, 58). Araştırma sonuçları aynı zamanda spor modelindeki 5 lider davranışı boyutunun sadece farklı tip ya da seviyedeki spor branşlarındaki antrenör davranışlarını değil aynı zamanda farklı kültürlerdeki sporcuların algıladıkları ve tercih ettikleri antrenör davranışlarını da açıklar (47).

Spor İçin Liderlik Ölçeği hakkında eleştiriler de yok değildir. Ölçeğin alt ölçeklerinden otokritik davranış boyutu düşük Cronbach Alfa katsayısından dolayı eleştirilmekte ve genel olarak ölçeğin geliştirilmesi gerektiği üzerinde durulmaktadır.

Zhang, Jensen ve Mann (1997) Spor İçin Liderlik Ölçeğini yenileme çalışmasında bulunmuşlar ve Yenilenmiş Spor İçin Liderlik Ölçeğini antrenör liderlik özellikleri ile ilgili bir çalışmada kullanılmışlardır (19). Bu tezin geçerlik ve güvenilirlik çalışmasını yaptığı diğer bir ölçek olan Yenilenmiş Spor İçin Liderlik Ölçeğinde eski ölçekte var olan alt ölçeklerden bazıları aynen korunmuş ve yeni 1 tane de alt ölçek (Ortam Değerlendirme) ile Yenilenmiş Spor İçin Liderlik Ölçeği oluşturulmuştur (Zhang, Jensen ve Mann, 1997). Ortam Değerlendirme Alt Ölçeğinin değerlendirdiği konular, zaman, birey, çevre, takım ve oyun gibi durumsal faktörleri göz önüne almayı, bireysel hedefleri belirlemeyi ve hedeflere ulaşmak için yolları belirlemeyi, farklı basamaklarda antrenör davranışlarını farklılaştırmayı ve bir sporcuyla uygun oyun pozisyonuna koymayı amaçlayan uygun antrenör davranışları olarak önerilmiştir (19). Yapılan istatistikî analizler sonucunda varyansın %58'ini açıklayan 3 boyutlu ve 6 alt ölçeğe sahip yenilenmiş Spor İçin Liderlik Ölçeği ortaya çıkmıştır.

Yenilenmiş Spor İçin Liderlik Ölçeği (YSLÖ) SLÖ' nin ölçüm özelliklerini çeşitli şekillerde geliştirmiştir: a) Maddeler tamamen antrenörlerle yapılan görüşmeler sonucunda spora özgü olan bir ortam içerisinde ortaya çıkmıştır, b) Çok fazla sayıda ve çeşitli branşlarda örneklem kullanılması ölçeğin uygulanabilir olmasını geliştirmiş olduğu düşünülmüştür, c) ölçeğin yapısını oluşturan tüm faktör yükleri önemli ölçüde geliştirilmiştir. YSLÖ, SLÖ' nin ölçüm kalitesini arttırmak için ortaya çıkmıştır. YSLÖ' nin kullanımı orijinal SLÖ' nin kullanımı ile aynıdır. Başka bir deyişle 3 boyut (algı, gerçek, tercih versiyonları) ÇBLM doğrultusunda tek tek ya da birlikte kullanılabilir. Aşağıdaki Tablo 1'de Yenilenmiş Spor İçin Liderlik Ölçeğine Ait Ölçek Maddeleri, her bir madde kendi alt ölçeği altında verilerek gösterilmiştir.

Tablo 1. YSLÖ Alt ölçeklerine Ait Ölçek Maddeleri

No	YSLÖ Alt Ölçekleri
1	Pozitif Geribildirim
2	Sporcularına “OK” ya da “Başparmak yukarı” el jestleri yapar.
8	İyi performanstan sonra sporcunun sırtını sıvazlar.
14	Sporcusunu iyi bir oyundan/hareketten sonra tebrik eder.
20	Sporcusu özellikle iyi bir iş başardığında bunu kendisine söyler.
26	Sporcusu iyi performans gösterdiğinde takdirini ifade eder.
32	Sporcusu uygulamada hata yaptığında onu cesaretlendirir.
38	Bir yarışmayı kaybettikten sonra sporcularının iyi performanslarını över.
44	Sporcuyu iyi performansından dolayı diğerlerinin önünde över.
50	Her müsabakanın başarısı için bireysel katkıları/çabaları takdir eder.
54	Sporcusu iyi performans gösterdiğinde alkışlar.
58	Yerinde ve zamanında sporcusuna hak ettiği övgüyü gösterir.
60	Sporcuyu sıkı çalışmaya devam ettiği surece ödüllendirir.
2	Demokratik Davranış
1	Takım üyeleri tarafından yapılan önerileri uygulamaya koyar.
7	Belirli müsabakalarda izlenecek stratejiler için sporcuların fikrini sorar.
13	Sporcuları antrenmanların uygulanma şekliyle ilgili önerilerde bulunmaya teşvik eder.
19	Sporcular hata yapsalar bile onların kendi yöntemlerini denemelerine izin verir.
25	Antrenörlerinkinden farklı olsa bile sporcuların fikirlerine değer verir.
31	Sporcuların kendi hedeflerini belirlemelerine izin verir
37	Önemli konularda karar vermeden önce sporcuların onayını alır.
43	Müsabakada kullanılacak taktikler hakkında sporcuların karar vermesine izin verir.
49	Sporcuları alıştırma (drillerin) detaylarını belirlemede özgür bırakır.
53	Günlük takım toplantılarında sporculardan katkı (fikir) alır.
57	Antrenörlükle ilgili önemli konularda sporcuların fikrini sorar
59	Karar verirken ve planlama yaparken sporcuların katılımına izin verir.
3	Eğitim-Öğretim
3	Karmaşık şeylerin anlaşılmasını ve öğrenilmesini kolaylaştırır.
9	Sporcuların hatalarını düzeltmesine özel dikkat gösterir.
15	Her sporcuya kendi sporunun gerektirdiği teknik ve taktikleri açıklar.
21	Antrenmanda çeşitli alıştırma (driller) kullanır.
27	Önemli becerilerin iyice öğrenilmesi gerektiğini vurgular.
33	Değerlendirme için objektif ölçümler kullanır.
39	Temel becerileri öğretirken uygun basamaklama kullanır.
45	Sporcuların alıştırma (drilleri) yakından denetler.
51	Antrenman önceliklerini açıklar ve bu öncelikler üzerinde çalışır.
55	Antrenörlük yaptığı spor dalı hakkında iyi bilgi sahibidir.
4	Durum Değerlendirme
4	Sporcuların seviyelerine göre antrenörlük yapar.
10	Sporcuların yetenekleriyle uyumlu hedefler koyar.
16	Sporcuların hedeflerine ulaşmaları için hedefleri ve bu hedeflere gidiş yollarına açıklık

	getirir.
22	Ortamla uyum sağlayan bir antrenörlük stili adapte eder.
28	Sporcuların gayretleri/eforları antrenmanda ya da yarışmada işe yaramıyorsa alternatif yöntemler kullanır.
34	Beklenmedik olaylara göre planları değiştirir.
40	Uygun sporcuları maça başlama kadrosuna koyar
46	Durumun gereklerine bağlı olarak sporcularını değişik mevkilere/pozisyonlara koyar.
52	Her bireyin kabiliyet ve ihtiyaçlarına göre görev verir.
56	Eğer sporcular yapılması istenilenleri çok kolay bulursa karmaşıklığı ve istenilenleri artırır.
5	Sosyal Destek Davranışı
5	Sporcuları ile yakın ve samimi ilişkileri cesaretlendirir.
11	Sporcuların ihtiyaçlarına karşı duyarlı kalır.
17	Sporcuların kişisel refahları ile ilgilenir.
23	Sporcuların kişisel açıdan her yönüyle iyi olmalarına dikkat eder.
29	Sporcuları antrenöre güvenmeye teşvik eder.
35	Sporcularına kişisel yardımlarda bulunur.
41	Sporcuların kişisel problemlerine yardımcı olur.
47	Sporcuların ailelerini/velilerini ziyaret eder
6	Otokratik Davranış
6	Sporcuların korkularını ve doyumumsuzluklarını önemsemez/aldırmaz.
12	Konu üzerinde tartışmayı reddeder.
18	Sporculardan oldukça bağımsız olarak takım için planlama yapar.
24	Takip edilecek yöntemleri emreder
30	Sporculardan gelen öneri ve fikirlerden hoşlanmaz.
36	Davranışları ile ilgili açıklamada bulunmaz.
42	Sporcuların kişisel problemlerine yardımcı olur.
48	Sporcularıyla mesafelidir.

3.1.2. Sporcu Doyum Ölçeği (Athlete's Satisfaction Questionnaire)

1997 yılında Chelladurai ve Riemer "Sporcu Doyumu Alt Ölçeklerinin Sınıflandırılması" modelini ortaya çıkartmışlardır. Bu modelin amacı, üniversiteli sporcular için önerilen ihtiyaçlar, faydalar ve davranışlar üzerine çalışmaktır. Chelladurai ve Riemer'in (1997) bu sınıflandırmayı temel alarak, sporcu doyumunu ölçmek için, çok maddeli ve çok bölümlü bir ölçek geliştirmişler ve böylece Sporcu Doyum Ölçeği, (Athlete's Satisfaction Scale=ASQ) ortaya çıkmıştır. ASQ' nun geliştirilmesinde ortaya çıkan son durumda, ölçek 15 alt ölçek ve toplam 56 maddeyi içerdi (Tablo 2.) (14). Ölçeğin değerlendirilmesinde 7'li likert tipi skala kullanılmıştır.

En düşük doyum düzeyi 1 ile gösterilirken en yüksek doyum düzeyi 7 ile belirtilmiştir. Ölçeğin böyle bir formatta olması araştırmacıların belirli durumlar için bu boyutları daha belirgin bir biçimde ortaya koymalarına izin vermektedir (58). Aşağıdaki Tablo 2’de Sporcu Doyum Ölçeğine ait alt ölçekler ve ölçek maddeleri verilmiştir.

Tablo 2. SDÖ Alt Ölçeklerine Ait Ölçek Maddeleri

No	SDÖ Alt Ölçekleri
1	Takım Bütünlüğü
1	En iyi olmak için takımın nasıl çalıştığı
20	Takım arkadaşlarımın aynı hedefi paylaşma derecesi
34	Takım üyelerinin takım hedefleri doğrultusunda birlikte çalışmaya kendilerini adanmaları
50	Takım arkadaşlarımın bir takım gibi oynama düzeyleri
2	Takımın Sosyal Katkısı
2	Takımdaki sosyal konumum.
27	Takımın sosyal yaşamında oynadığım rol
37	Takım arkadaşlarımın beni sosyal düzeyde kabul etme dereceleri.
3	Strateji
3	Antrenörümün maçlardaki(yarışmalardaki) oyun seçimi.
29	Maçlarda (müsabakalarda) kullanılan taktikler
31	Antrenörün maçlardaki(müsabakalardaki) strateji seçimi.
46	Antrenörün maç sırasında taktiklerde nasıl düzeltmeler yaptığı.
53	Antrenörün maç oyun planları
56	Antrenörün takımdaki mevcut yetenekleri bir araya getirme tarzı
4	Tıbbi Personel
4	Tıbbi personelin becerikliliği
21	Tıbbi personelin tüm oyuncuları tedavi etmedeki adilliği
43	Tıbbi personelin oyunculara gösterdiği ilgi
52	Tıbbi bakımın/yardımanın çabukluğu
5	Kişisel Adanma
5	Takım için elimden gelenin en iyisini yapma derecem.
16	Antrenmanlarda elimden geleni yapmam
32	Maçlardaki gayretim.
48	Takıma olan bağlılığım
6	Bireysel Performans
6	Sezon içerisinde performans hedeflerime ulaşma derecem.
24	Geçen sezona göre performansımdeki gelişme.
41	Beceri düzeyimdeki gelişme
7	Yeteneğin Kullanımı
7	Becerilerimin takımdaki kullanılma derecesi.
26	Yeteneklerimin takımdaki kullanılma düzeyi
38	Takımdaki rolümün potansiyelimle uyumlu olma düzeyi.
49	Müsabakalarda oynadığım süre

54	Takımdaki rolümün tercih ettiğim rolle uyumlu olma derecesi
8	Etik
8	Tüm takım üyelerinin etik /ahlaki davranma düzeyleri
17	Takım arkadaşlarımdan fair-play (dürüst-oyun) anlayışı
33	Takım arkadaşlarımdan “sportmen” davranışları
9	Takımın Bireysel Göreve Katkısı
9	Takım arkadaşlarımdan bana becerileri öğretme derecesi
23	Takım arkadaşlarımdan aldığım rehberlik
36	Takım arkadaşlarımdan aldığım yapıcı geri bildirim.
10	Bütçe
10	Takımına sağlanan parasal kaynak
19	Takımın için harcanan para miktarı
40	Takım bütçesinin adil dağılımı
11	Dış Etken
11	Medyanın takıma desteği
28	Üniversite topluluğunun takıma desteği
45	Taraftarların takıma desteği
51	Yerel halkın takıma desteği
12	Kişiyeye Göre Davranılma
12	Antrenörümde aldığım takdir.
22	Antrenörümün bana gösterdiği arkadaşlık
42	Başarılı olduğumda antrenörümün bana değer verdiğini gösterme düzeyi
47	Antrenörümün bana gösterdiği bağlılık.
55	Antrenörümün bana destek olma düzeyi
13	Takım Performansı
13	Takımın bu sezonki galibiyet/malubiyet durumu
30	Takımın bu sezonki toplam performansı
39	Takımın bu sezon hedeflerini gerçekleştirme düzeyi
14	Eğitim-Öğretim
14	Sezon boyunca antrenörümde aldığım eğitim
25	Bu sezon antrenörümde aldığım öğretim
35	Antrenörümün benim mevkiim (pozisyonum) ile ilgili taktik ve teknik öğretimi
15	Akademik Destek Servisleri
15	Takım/kulüp tarafından bana sağlanan derslerimle ilgili özel ders imkânı
18	Takım/kulüp tarafından sağlanan derslerimle ilgili akademik destek hizmetleri.
44	Takım/kulüp tarafından sağlanan akademik destek hizmetleri personeli. (ör., özel öğretmenler, rehberler)

Takım bütünlüğü alt ölçeği, takım üyelerinin görev ile ilgili gösterdikleri çaba, yardımlaşma ve koordinesinden alınan doyumunu ölçer. Ölçekteki 1., 20., 34., 50. maddeler takım birliği boyutundan alınan doyumunu ölçmek üzere oluşturulmuşlardır.

Takımın sosyal katkısı alt ölçeği, takım üyelerinin sporcuya insani olarak nasıl yardım ettiğinden alınan doyum düzeyini ölçer. Ölçekteki 2., 27., 37. maddeler takımın sosyal yardım boyutundan alınan doyumunu ölçerler. *Strateji alt ölçeği*, antrenörün oluşturduğu stratejik ve taktiksel kararlardan alınan doyum seviyesini ölçer. Ölçekteki 3., 29., 31., 46., 53., 56. maddeler stratejiden alınan doyumunu ölçer. *Tıbbi personel alt ölçeği*, takımın kendilerine sağlanan tıbbi personelden aldıkları doyum düzeylerini ölçer. Ölçekteki 4., 21., 43., 52. maddeler Tıbbi personel boyutundan alınan doyumunu ölçmek üzere oluşturulmuşlardır. *Kişisel adanma alt ölçeği*, sporcunun takım için yaptığı katkılardan aldığı doyum düzeyini ölçer. Ölçekteki 5., 16., 32., 48. maddeler kişisel adanma boyutundan alınan doyumunu ölçmek üzere oluşturulmuşlardır. *Bireysel performans alt ölçeği*, sporcunun kendi görev performansından aldığı doyumdur. Görev performansı, mutlak performansı, performanstaki ilerlemeleri ve başarı hedeflerini içerir. Ölçekteki 6., 24., 41. maddeler bireysel performanstan alınan doyumunu ölçmek üzere oluşturulmuşlardır. *Yeteneğin kullanımı alt ölçeği*, antrenörün sporcusunun yetenek ve becerilerini nasıl kullandığı ve arttırdığı ile birlikte ortaya çıkan doyumdur. Ölçekteki 7., 26., 38., 49., 54. maddeler yeteneğin kullanımından alınan doyumunu ölçmek üzere oluşturulmuşlardır. *Etik alt ölçeği*, takım üyelerinin etiksel pozisyonlardan doyum alma düzeylerini ölçer. Ölçeğin 8., 17., 33. maddeleri etik boyutundan alınan doyumunu ölçerler. *Takımın bireysel göreve katkısı doyumunu alt ölçeği*, takımdaki kişilerin sporcuya için antrenörün liderliğine nasıl hizmet ettiğinden alınan doyumunu ölçer. Ölçekteki 9., 23., 36. maddeler bu boyuttan alınan doyumunu ölçmek için oluşturulmuşlardır. *Bütçe alt ölçeğinden* alınan doyum takımın bütçesi, takıma sağlanan parasal kaynaklar ve de bu kaynakların takım içerisindeki adil dağılımından alınan doyumunu ölçer. Ölçekteki 10., 19. ve 40. maddeler bütçe boyutundan alınan doyumunu ölçmek için oluşturulmuşlardır. *Dış etkenler alt ölçeği* ise, takıma katkıda bulunabilecek olan, organizasyonun dışında yer alan temsilciler veya etkenlerden alınan doyum düzeyini ölçer. Ölçekteki 11., 28., 45., 51. maddeler Dış etkenler boyutundan alınan doyumunu ölçmek üzere oluşturulmuşlardır. *Kişiyeye Göre Davranılma doyumunu alt ölçeği*, bireyin gelişimini doğrudan, takım performansını ise dolaylı olarak etkileyen antrenör davranışlarından alınan doyumdur. Sosyal destek ve pozitif geribildirim içerir. Ölçekteki 12., 22., 42., 47., 55. maddeler kişiyeye göre davranılma doyumunu ölçmek üzere oluşturulmuşlardır.

Takım performans doyumunu, kişinin takımının performans seviyesi ile birlikte sporcunun doyumunu anlamına gelir. Görev performansı başarı hedeflerini ve mutlak performansı içerir, performansını arttıran durumlara etki eder. Ölçekteki 13., 30., 39. maddeler takım performansından alınan doyumunu ölçmek üzere oluşturulmuşlardır. *Eğitim- öğretim* alt ölçeği, antrenörün sporcularına sağladığı eğitim öğretimden alınan doyumla ilgilidir. Ölçekteki 14., 25., 35. maddeler eğitim ve öğretimi ölçmek üzere oluşturulmuşlardır. *Akademik destek servisleri* alt ölçeği, sporculara sağlanan akademik destek servisleriyle ilgili alınan doyum düzeyini belirler. Ölçekteki 15., 18., 44. maddeler Akademik destek servisleri boyutundan alınan doyumunu ölçmek üzere oluşturulmuşlardır (2)

3.2. Ölçeklerin Türkçe'ye Çevrilme Süreçleri

Çalışmadaki ölçeklerden Yenilenmiş Spor için Liderlik Ölçeğinin ve Sporcu Doyum Ölçeğinin ülkemiz spor ortamına uyarlanmasında çeşitli araştırmacılar tarafından teklif edilen ve orijinal dilden diğer bir dile ölçeklerin uyarlanmasında kullanılan çeviri terke çeviri yöntemi (back translation method) izlenmiştir (70, 71, 72). Bu yöntem bu tür çalışmalarda sıklıkla kullanılmaktadır. Birbirini takip eden çeşitli basamaklardan oluşmaktadır.

1. Ölçek maddeleri ve değerlendirmesi İngilizce'den Türkçe'ye iki dili de bilen üç uzman tarafından çevrilmiştir. İlk basamakta ki çeviride Brislin'in (1973) tavsiyeleri göz önünde tutulmuştur (73) çevirilerde kısa, basit ve devrik olmayan cümleler kullanılması ve anlamca açık ve özel kelimelerin seçilmesi çeviri için önemlidir.
2. Bu üç uzmanın çevirisi incelenip çevirideki farklılıklar ve benzerlikler dâhilinde ortak bir metin oluşturulmuştur.
3. Daha sonra oluşturulan bu ortak metin, anadili İngilizce olan ve orijinal ölçeği görmemiş bir çevirmen tarafından tekrar İngilizce'ye çevrilmiştir.
4. İngilizce'ye çevirilen bu metin, orijinal İngilizce şekli ile herhangi bir tutarsızlık, hata, yanlışlık ve uyumsuzluk olup olmadığı incelenmiştir.
5. Eğer tutarsızlıklar varsa tercüme ve tekrar tercüme işlemleri orijinal ve tercüme ölçek aynı olana kadar devam edilmiştir (72). En sonunda elde edilen Türkçe'ye çevrilmiş ölçek ile orijinal İngilizcesi arasında hiç bir tutarsızlık olmamıştır.

6. Ek bir kontrol olarak, çevrilmiş olan ölçek bağımsız ve konu ile ilgili jüri tarafından, her bir ölçek maddesinin ölçeğin amaçlarına uyup uymadığı incelenmiştir ve uzmanlar tarafından Türkçe'ye çevrilmiş ölçeğin amaca hizmet ettiği doğrulanmaya çalışılmıştır (70).
7. Son basamakta, Türkçe'ye çevrilmiş olan ölçek, Türk sporcu deneklere uygulanmıştır ve elde edilen veriler temel bileşenler faktör analizi (principal component factor analysis) ile analiz edilip Türkçe'ye çevrilen ölçeğin orijinal ölçekteki gibi alt ölçeklerin ortaya çıkıp çıkmadığına bakılmıştır.

3.3. Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın örneklem grubunu farklı takım ve bireysel branşlarda yer alan 215 sporcudan oluşmuştur. Her bir branşın örneklemdaki temsil yüzdesi farklılık göstermektedir (Basketbol, %31,2; Hentbol, %14,4; Voleybol, %28,8 ve Futbol, %14, Jimnastik %5, Tenis %5,6 ve Güreş %0,9). Bu örneklem grubunun %42,8 bayan, %57,2 erkek sporculardan oluşmaktadır. Deneklerin yaşları 14 ile 27 arasında değişmektedir. Sporcular 5 farklı ligde mücadele eden sporcular dan oluşmaktadır.

3.4. Araştırma ve Veri Toplama İşlemleri

Seçilen takımların antrenörleriyle birebir görüşülüp gerekli izinler alındıktan sonra anket formları sporculara uygulanmıştır. Çalışmaya katılan spor takımlarının bir kısmına anket formları araştırmacının kontrolü altında yaptırılırken bir kısmına anket formları posta yoluyla ulaştırılmıştır. Antrenörlere ulaştırılan anket formu dosyasının içinde çalışmanın amacını, önemini ve uygulanırken uyulması gereken prosedürleri açıkça anlatan açıklama kısmı da bulunmaktaydı. Çalışmaya katılan katılımcılardan hiçbir zorlama olmaksızın tamamen içlerinden geldiği gibi ve dürüst bir şekilde 2 anket formunu da doldurmaları istenmiştir. Sporcular çalışmaya gönüllü katıldıklarını belirten bir paragrafı okuduktan sonra formları imzalamışlardır.

Sporcular YSLÖ' yi cevaplayarak antrenörlerini nasıl algıladıklarını gösterirken, SLÖ' yi yanıtlayarak ise yaptıkları spor branşı doğrultusunda aldıkları bütün doyum seviyelerini ortaya koymuşlardır.

3.4.1. Veri analizi İşlemleri

3.4.2. Tanımlayıcı İstatistikler

YSLÖ ve SDÖ ölçeklerini oluşturan alt ölçekler ve bu alt ölçekleri oluşturan maddelerin ortalamaları ve standart sapmaları tanımlayıcı istatistik olarak rapor edilmiştir.

3.4.3. Geçerlik ve Güvenirlik Analizi

Bu çalışmada ölçeklerin yapı geçerliklerinin araştırmak için 215 sporcu grubu üzerinde temel bileşenler faktör analizi ve madde analizi kullanılmış ve ölçeklerin güvenilirlikleri incelenirken de önce Cronbach Alfa katsayısı hesaplanmıştır. Daha sonra da ölçeklerin zaman içerisindeki tutarlılığını gösteren test-tekrar test güvenilirliğini bulmak için 215 kişi arasından seçilen 35 kişilik sporcu grubuna 4-5 hafta süre arayla ölçekler yeniden uygulanmıştır. İstatistiksel analizler esnasında anlamlılık düzeyi .05 olarak seçilmiştir.

4. BULGULAR

4.1. Tanımlayıcı İstatistikler

Bu çalışmaya katılan deneklere ait tanımlayıcı istatistikler (Aritmetik ortalamalar ve standart sapmalar) aşağıdaki tablolarda verilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler öncelikle örneklem grubunun demografik bilgileri ve her bir ölçeğin alt ölçeklerinden ve maddelerinden alınan ortalama puanlar ve standart sapmalardan oluşmaktadır.

4.1.1 Örneklem Grubu Demografik Bilgileri ile İlgili Tanımlayıcı İstatistikler

Tablo 3'te çalışmaya katılan deneklerin cinsiyet ortalamaları verilmektedir. Buna göre çalışmaya katılan deneklerin 92'si kız (% 42,8) ve 123'ü (%57, 2) erkektir.

Çalışmaya toplam 215 denek katılmıştır.

Tablo 3. Cinsiyet

Cinsiyet	n	%
Kız	92	42,8
Erkek	123	57,2
Toplam	215	100,0

Aşağıdaki Tablo 4'te çalışmaya katılanların yaş ortalamaları verilmektedir. Buna göre çalışmaya katılanların %27'si 14-18 yaş, %32,6'sı 19-21 yaş arası, %24, 2'si 22-24 yaş arası, %16,3'ü ise 25 yaş ve üzeridir.

Tablo 4. Yaş

Yaş	n	%
14–18 yaş arası	58	27,0
19–21 yaş arası	70	32,6
22–24 yaş arası	52	24,2
25 yaş ve üzeri	35	16,3
Toplam	215	100,0

Tablo 5'te çalışmaya katılan sporcuların yaptıkları spor branşları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılanların %31,2'si basketbol, %14,4'ü hentbol, %28,8'i voleybol, %14'ü futbol, %5,1'i jimnastik, %5,6'sı tenis ve %0,9'u ise güreş branşıyla uğraşmaktadırlar.

Tablo 5. Branş

Branş	n	%
Basketbol	67	31,2
Hentbol	31	14,4
Voleybol	62	28,8
Futbol	30	14,0
Jimnastik	11	5,1
Tenis	12	5,6
Güreş	2	,9
Toplam	215	100,0

Tablo 6’da çalışmaya katılanların spor yapma yılları yüzdeleri verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan sporcuların % 16,7’si arası 1- yıl, %22,3’ü 6-8 yıl arası , %54’ü 9-15 yıl arası, %5,6’sı 16-20 yıl arası ve %1,4’ü ise 21 yıl ve üzeri süredir spor yapmaktadırlar.

Tablo 6. Deneklerin Spor Yapma Yılı

Spor yapma yılı	n	%
1–5 yıl	36	16,7
6–8 yıl	48	22,3
9–15 yıl	116	54,0
16–20 yıl	12	5,6
21 yıl ve üstü	3	1,4
Toplam	215	100,0

Tablo 7’de çalışmaya katılan sporcuların kendi antrenörleriyle birlikte çalıştıkları süre aralıkları verilmiştir. Buna göre sporcuların %41,9’u 1,5 ay ile 1 sene arası, %43,7’si 2-5 sene arası, %10,7’si 6-10 sene arası, %3,7’si ise 11 sene ve üzeri süredir spor yapmaktadırlar.

Tablo7. Deneklerin Antrenörüyle Çalışma Süresi

Çalışma süresi	n	%
1,5 ay- 1 sene	90	41,9
2 sene- 5 sene	94	43,7
6 sene–10 sene	23	10,7
11 sene ve üstü	8	3,7
Toplam	215	100,0

Tablo 8’de çalışmaya katılan sporcuların oynadığı ligler yer almaktadır. Buna göre çalışmaya katılan sporcuların %48,4’ü (104 kişi) 1. lig ya da süper lig oyuncusu, %33’ü (71 kişi) 2. lig oyuncusu, %10,7’si (23 kişi) 3. lig oyuncusu ve % 7,9’u ise (17 kişi) amatör ve süper amatör liglerde oynamaktadırlar.

Tablo 8. Deneklerin Oynadığı Lig

Lig	n	%
1. lig, Süper lig	104	48,4
2.Lig	71	33,0
3.Lig	23	10,7
Amatör, Süper amatör Lig	17	7,9
Toplam	215	100,0

4.1.2. Her bir Ölçek için Alt Ölçek ve Maddelere ile İlgili Tanımlayıcı İstatistikler

Ölçeğin genel durumuna ilişkin betimleyici bilgiler her bir ölçeğe ait alt ölçekler için ve bu ölçekleri oluşturan maddeler için aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir. Kısacası, Tablo 9 ve Tablo 10' da çalışmaya katılan bayan ve erkek sporcuların YSLÖ ve SDÖ' ye ait alt ölçekler ve bu alt ölçekleri oluşturan maddelerin aritmetik ortalamaları ve buna ilişkin standart sapmaları verilmiştir. Tablo 8'de deneklerin ortalama puanlarının YSLÖ için $3.34 \pm .65$ ile $2.06 \pm .73$ arasında değiştiği görülmektedir. YSLÖ' nin temel aldığı 5'li Likert skalada 1 en düşük ve 5 en büyük değeri göstermektedir.

Tablo 9. YSLÖ İçin Bayan ve Erkek Sporcuların Alt ölçek Aritmetik ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Alt Ölçekler	Bayan (n=92)		Erkek (n=123)		Toplam (=215)	
	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S
POZGBLDRM (Pozitif Geribildirim)	2,38	,67	2,19	,76	2.27	.729
SOSDES (Sosyal Destek)	2,35	,74	2,39	,83	2.38	.792
ORTDEG (Ortam Değerlendirme)	2,22	,69	2,33	,72	2.28	.709
OTOKDAV (Otokratik Davranış)	3,37	,69	3,32	,63	3.34	.652
DEMOKDAV (Demokratik Davranış)	2,81	,66	2,80	,81	2.80	.748
EGITOGRT (Eğitim-öğretim)	2,06	,72	2,05	,73	2.06	.728

Tablo 10'da SDÖ ölçeğinin bayan ve erkek sporcular için alt ölçek aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri verilmiştir. Buna göre deneklerin ortalama puanları SDÖ için 5.27 ± 1.18 ve 3.68 ± 1.9 arasında değiştiği görülmektedir. SDÖ' nin temel aldığı 7'li Likert skalada 1 en düşük ve 7 en büyük değeri göstermektedir.

Tablo 10. SDÖ için Bayan ve Erkek Sporcuların Alt ölçek Aritmetik ortalama ve Standart Sapma Değerleri

ALTÖLÇEKLER	Bayan (n=92)		Erkek (n=123)		Toplam (n=215)	
	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S
BIRPERFM (Bireysel Performans)	4,82	1,38	4,92	1,49	4,88	1,443
TKPERFMS (Takım Performansı)	4,92	1,46	4,36	1,60	4,60	1,561
YETKULLN (Yeteneğin Kullanımı)	4,79	1,31	4,83	1,49	4,82	1,411
STRATEJİ	4,96	1,36	4,77	1,38	4,85	1,374
KISGRDAV (Kişiyeye Göre Davranılma)	4,92	1,45	4,97	1,46	4,95	1,451
EGTMOGRT (Eğitim-Öğretim)	5,08	1,48	4,95	1,46	5,00	1,471
TKBRGRKT (Takımın Bireysel Göreve Katkısı)	4,61	1,34	4,67	1,45	4,64	1,404
TKSOSKAT (Takım Sosyal Katkısı)	4,88	1,35	5,04	1,37	4,98	1,361
ETİK	4,92	1,32	5,15	1,45	5,05	1,400
TKMBTNLG (Takım Bütünlüğü)	4,89	1,29	4,86	1,31	4,87	1,301
BÜTCE	4,11	1,71	4,33	1,69	4,23	1,700
TIBBİPER (Tıbbi Personel)	4,21	1,71	3,99	1,89	4,09	1,815
KISADNMA (Kişisel Adanma)	5,14	1,13	5,37	1,22	5,27	1,189
AKDESSER (Akademik Destek Servisleri)	3,86	1,78	3,54	2,04	3,68	1,933
DISETKEN	3,96	1,48	3,60	1,58	3,75	1,546

Tablo 11’de çalışmaya katılan toplam bayan ve erkek sporcuların SDÖ ölçeğinin her bir maddesine verdikleri yanıtların aritmetik ortalamaları ve buna ilişkin standart sapmaları verilmiştir. Bu tabloya göre deneklerin ortalama puanlarının SDÖ maddeleri için $5,34 \pm 1,40$ ve $3,40 \pm 2,02$ arasında değiştiği görülmektedir.

Tablo 11. SDÖ Maddelerinin Tanımlayıcı İstatistikleri

SDÖ maddeleri	N	\bar{X}	S	SDÖ maddeleri	N	\bar{X}	S
TB1S1	215	4,90	1,67	ST2S29	215	4,87	1,62
TSK1S2	215	5,05	1,52	TAP2S30	215	4,83	1,56
ST1S3	215	4,89	1,57	ST3S31	215	4,86	1,61
TP1S4	215	4,05	1,92	KA3S32	215	5,20	1,54
KA1S5	215	5,34	1,40	E3S33	215	5,12	1,61
BP1S6	215	4,73	1,62	TB3S34	215	4,83	1,56
YK1S7	215	4,63	1,64	EÖ3S35	215	5,01	1,55
E1S8	215	4,94	1,65	TBGK3S36	215	4,68	1,55
TBGK1S9	215	4,49	1,68	TSK3S37	215	5,23	1,61
B1S10	215	4,18	1,96	YK3S38	215	4,87	1,75
DE1S11	215	3,40	2,02	TAP3S39	215	4,45	1,86
KGD1S12	215	4,91	1,67	B3S40	215	4,15	2,07
TAP1S13	215	4,53	1,75	BP3S41	215	4,99	1,70
EÖ1S14	215	4,99	1,73	KGD3S42	215	5,05	1,67
ADS1S15	215	3,48	2,19	TP3S43	215	4,06	2,12

KA2S16	215	5,25	1,55	ADS3S44	215	3,78	2,21
E2S17	215	5,08	1,68	DE3S45	215	3,96	1,95
ADS2S18	215	3,77	2,12	ST4S46	215	4,68	1,64
B2S19	215	4,37	1,88	KGD4S47	215	4,64	1,73
TB2S20	215	5,11	1,67	KA4S48	215	5,31	1,61
TP2S21	215	4,12	2,09	YK4S49	215	4,76	2,08
KGD2S22	215	5,20	1,62	TB4S50	215	4,65	1,74
TBGK2S23	215	4,76	1,71	DE4S51	215	3,74	1,93
BP2S24	215	4,91	1,75	TP4S52	215	4,13	2,04
EÖ2S25	215	5,01	1,71	ST5S53	215	4,88	1,59
YK2S26	215	4,75	1,56	YK5S54	215	5,07	1,69
TSK2S27	215	4,65	1,74	KGD5S55	215	5,00	1,71
DE2S28	215	3,92	1,95	ST6S56	215	4,94	1,73

Tablo 12’de çalışmaya katılan bütün sporcuların YSLÖ ölçeğini oluşturan maddelere verdikleri yanıtların aritmetik ortalamaları ve buna ilişkin standart sapmaları verilmiştir. Bu tabloya göre deneklerin ortalama puanlarının YSLÖ maddeleri için $3,79 \pm 1,19$ ve $1,72 \pm ,96$ arasında değiştiği görülmektedir.

Tablo 12. YSLÖ maddelerinin tanımlayıcı istatistikleri

YSLÖ maddeleri	N	\bar{X}	S	YSLÖ maddeleri	N	\bar{X}	S
DD1S1	215	2,46	1,05	DD6S31	215	2,39	1,13
PG1S2	215	2,65	1,16	PG6S32	215	2,40	1,09
EÖ1S3	215	2,16	1,08	EÖ6S33	215	2,38	1,16
OD1S4	215	2,61	1,30	OD6S34	215	2,44	1,07
SD1S5	215	2,09	1,19	SD6S35	215	2,22	1,07
OTD1S6	215	3,62	1,28	OTD6S36	215	3,24	1,22
DD2S7	215	2,76	1,24	DD7S37	215	2,84	1,21
PG2S8	215	2,05	1,05	PG7S38	215	2,64	1,23
EÖ2S9	215	1,96	1,07	EÖ7S39	215	2,12	1,03
OD2S10	215	2,07	1,01	OD7S40	215	1,91	1,10
SD2S11	215	2,09	1,10	SD7S41	215	2,18	1,17
OTD2S12	215	3,60	1,24	OTD7S42	215	3,41	1,26
DD3S13	215	2,74	1,24	DD8S43	215	3,20	1,28
PG3S14	215	1,72	,96	PG8S44	215	2,67	1,24
EÖ3S15	215	1,92	1,01	EÖ8S45	215	2,13	1,03
OD3S16	215	2,02	1,08	OD8S46	215	2,21	1,01
SD3S17	215	2,37	1,09	SD8S47	215	3,77	1,19
OTD3S18	215	2,86	1,28	OTD8S48	215	3,40	1,22
DD4S19	215	2,99	1,21	DD9S49	215	3,13	1,14
PG4S20	215	2,09	1,05	PG9S50	215	2,27	1,12
EÖ4S21	215	1,98	,99	EÖ9S51	215	2,16	1,07
OD4S22	215	2,31	1,10	OD9S52	215	2,18	1,10

SD4S23	215	2,08	1,02	DD10S53	215	2,58	1,22
OTD4S24	215	2,80	1,21	PG10S54	215	1,98	1,10
DD5S25	215	2,48	1,12	EÖ10S55	215	1,80	1,06
PG5S26	215	2,00	1,00	OD10S56	215	2,56	1,15
EÖ5S27	215	1,98	,91	DD11S57	215	3,18	1,19
OD5S28	215	2,51	1,11	PG11S58	215	2,16	1,11
SD5S29	215	2,20	1,14	DD12S59	215	2,86	1,11
OTD5S30	215	3,79	1,19	PG12S60	215	2,61	1,17

4.2 Geçerlik ve Güvenirlik Bulguları

4.2.1. Ölçeklerin Yapı Geçerliğine İlişkin Bulgular

Ölçeklerin geçerliklerini iki temel analizle araştırılmaya çalışılmıştır.

İlk analiz her bir ölçeğin alt ölçeklerinin kuramsal yapıya uyup uymadığının araştırıldığı temel bileşenler faktör analizidir.

İkinci analiz ise maddelerin ölçmek istediği kavramı ölçüp ölçmediğini araştıran madde analizidir (57, 75, 76).

4.2.1.1. YSLÖ için Temel Bileşenler Faktör Analizi

Temel Bileşenler Faktör analizinin yapılabilmesi için temel bazı varsayımların test edilmesi gereklidir. Örneklemin yeterliliğini gösteren KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) testi ve değişkenlerin yüksek ilişkili olmadığını ve eşit varyansa sahip olduğu hipotezinin testi için Barlett testi sonuçları aşağıda verilmiştir. KMO değeri. 914 ve Barlett değeri 7050.292 ($p=.00$). KMO değeri 0 ile 1 arasında değişir ve önerilen minimum değer 0,5'tir (75, 77). Barlett testinin ise anlamlı olması değişkenler arasında yüksek ilişki olmadığını ve eşit varyansa sahip olduklarını belirtir (77). Bu değerler genel olarak faktör analizinin uygulanmasında bir sakıncanın olmadığını belirlemektedir.

Tablo 13. YSLÖ KMO ve Barlett's Test Sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		.914
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	7050.292
	df	1770
	Sig.	.000

Faktör analizi sırasında dik döndürme işlemine başvurulmuş ve ikiden fazla faktör için geçerli olan “varimax” yöntemi kullanılarak faktör yükleri belirlenmiştir. Orijinal ölçekte 6 faktör olduğu için temel bileşenler faktör analizi 6 faktöre yönlendirilerek faktörler altında toplanan maddelere bakılmıştır.

Tablo 14. YSLÖ için Temel Bileşenler Faktör Analizi

Maddeler	Faktörler					
	1	2	3	4	5	6
DD1S1			.320			
DD2S7			.488			
DD3S13			.572			
DD4S19			.515			
DD5S25	.465		.326			
DD6S31	.377					
DD7S37			.514			
DD8S43			.692			
DD9S49			.650			
DD10S53			.400	.537		
DD11S57			.746			
DD12S59			.627			
PG1S2						.405
PG2S8		.673				
PG3S14		.643				
PG4S20		.733				
PG5S26		.714				
PG6S32	.497	.311	.335			
PG7S38		.405				
PG8S44		.618				
PG9S50		.466				
PG10S54		.697				
PG11S58		.554				
PG12S60		.407				
OTD1S6				-.515		
OTD2S12					-.563	

OTD3S18						.323
OTD4S24					-.486	
OTD5S30					-.670	
OTD6S36					-.557	
OTD7S42					-.552	
OTD8S48					-.503	
SD1S5		.292		.260	.327	
SD2S11				.581		
SD3S17				.584		
SD4S23				.427		
SD5S29	.489			.414		
SD6S35				.594		
SD7S41				.671		
SD8S47			.410	.389		.389
EÖ1S3	.459					
EÖ2S9	.540					
EÖ3S15	.687					
EÖ4S21	.524					
EÖ5S27	.703					
EÖ6S33	.550					
EÖ7S39	.562					
EÖ8S45	.493					
EÖ9S51	.671					
EÖ10S55	.659					
OD1S4	.393					
OD2S10	.553					
OD3S16	.599					
OD4S22	.523					
OD5S28	.682					
OD6S34	.643					
OD7S40	.691					
OD8S46	.485					
OD9S52	.647					
OD10S56	.300		.345			
Toplam öz değer	18.52	3.08	2.67	2.23	1.89	1.69
Varyansın Yüzdesi	15.957	9.406	8.264	7.865	5.310	3.333
Kümülatif Yüzde	15.957	25.363	33.626	41.491	46.801	50.134

Varimax dik döndürme sonrası, 1. alt ölçek varyansın 15.957'ini, 2. alt ölçek 9.406'ini, 3. alt ölçek 8.264'unu; 4. alt ölçek 7.865'ini; 5. alt ölçek 5.310'unu; 6. alt ölçek 3.333'unu açıkladığı görülmüştür. Alt ölçeklerin hepsi göz önünde tutulduğunda toplam varyansın 50.134'unu açıklamaktadır. Kısacası, sporcuların liderlik davranışları ile ilgili algılarının orta düzeyde açıklanabildiğini söylemek mümkündür.

4.2.1.2.SDÖ için Temel Bileşenler Faktör Analizi

SDÖ için temel bileşenler analizinin uygunluğunu araştıran ön testler yapılmıştır. KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) testi değeri .929 ve Barlett testi sonucunun ($p=.001$) düzeyinde anlamlı çıkması faktör analizinin uygulanmasında bir sakıncanın olmadığını belirlemektedir.

Tablo 15. SDÖ için KMO ve Barlett's Test Sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin Örnekleme Yeterlilik Testi		.929
Barlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	10270.149
	df	1540
	Sig.	.000

Toplam öz değer	22.176	5.381	2.644	2.027	1.822	1.548	1.370	1.248	1.167	1.086	.912	.896	.815	.771	.708
Varyansın Yüzdesi	19.366	10.588	7.530	7.067	5.446	4.735	4.403	3.897	3.481	2.601	2.401	2.364	2.249	1.904	1.556
Kümülatif Yüzde	19.366	29.954	37.484	44.551	49.997	54.732	59.135	63.032	66.513	69.114	71.515	73.879	76.128	78.032	79.588

Varimax dik döndürme sonrası, 1. alt ölçek varyansın 19.366'sını, 2. alt ölçek 10.588'ini, 3. alt ölçek 7.530'unu, 4. alt ölçek 7.067'sini, 5. alt ölçek 5.446'sını, 6. alt ölçek 4.735'ini, 7. alt ölçek varyansın 4.403'ünü, 8. alt ölçek varyansın 3.897'sini, 9. alt ölçek varyansın 3.481'ini, 10. alt ölçek varyansın 2.601'ini, 11. alt ölçek varyansın 2.401'ini, 12. alt ölçek varyansın 2.364'ünü, 13. alt ölçek varyansın 2.249'unu, 14. alt ölçek varyansın 1.904'ünü ve 15. alt ölçek ise varyansın 1.556'sını açıkladığı görülmüştür. Alt ölçeklerin hepsi göz önünde tutulduğunda toplam varyansın 79.558'ini açıklamaktadır. Kısacası, sporcuların doyumları ile ilgili algılarının yüksek düzeyde açıklanabildiğini söylemek mümkündür.

4.2.2. Madde Analizi: Madde Gecerlik İndeksine (Madde Ayırt Edicilik İndeksine) İlişkin Bulgular

YSLÖ ve SDÖ deki maddelerin ölçmeyi hedeflediği şeyi ölçüp ölçmediğini veya her bir maddenin ölçme gücünü, bir başka deyişle ayırt edicilik indeksini, belirlemek amacıyla her bir madde ile bu madde dışında aynı boyutta yer alan diğer maddelerin bir biriyle ve her bir madde ile, bu madde dışında aynı boyutta yer alan diğer maddelerin toplanması ile elde edilen alt boyut toplam puanı arasındaki korelasyon katsayıları her bir ölçüğe ait olan alt ölçekler için Tablo 17'den Tablo 58'e kadar olan tablolarda gösterilmiştir. Genel kural, madde toplam korelasyonların 0.3'dan düşük olması istenmeyen bir durumdur. Fakat istatistiksel olarak daha tutucu bir kararla 0.2'de kabul edilebilir bir değerdir.

4.2.2.1.YSLÖ Madde Analizi:

Yenilenmiş spor için liderlik ölçeğinin tüm alt ölçeklerine ilişkin maddeler ve maddelere ait oldukları alt ölçeklerin puanı ile korelasyonları incelenmiştir. Bu değerlere bakıldığında, her maddenin kendi boyutunda bulunan maddeler ve toplam ile yüksek korelasyon gösterdiği belirlenmiştir. Her bir maddenin toplam puanı ile yüksek korelasyon göstermesi, alt ölçeklerin birbirleri ile tutarlı maddelerden oluştuğunu ortaya koymaktadır.

4.2.2.1.1. Pozitif Geribildirim

Tablo 17 incelendiğinde pozitif geribildirimi oluşturan maddelerin birbirleriyle korelasyonlarının pozitif yönlü ve anlamlı olduğu görülmektedir. Ayrıca, her bir maddenin alt ölçek toplam puanı ve maddeler arasında da pozitif ve anlamlı bir korelasyon vardır. 2. maddenin diğer maddelerle olan ilişkisi en düşük düzeydedir. Bu madde: “*Sporcularına “OK” ya da “Başparmak yukarı” el jestleri yapar*” cümlesidir. Düşük korelasyon gösteren maddelerinde döndürülmüş faktör matrisinde başka faktörler altında yer almaları da korelasyonun bulunmamasının açıklaması olabilmektedir. Fakat 2. maddenin hiçbir korelasyon katsayısının negatif yönde olmadığı da görülmektedir.

Tablo 17. YSLÖ POZGBLDRM Alt Ölçeğinin Madde-Madde ve Madde-Toplam Korelasyon Katsayıları

Maddeler	2	8	14	20	26	32	38	44	50	54	58	60
2	1											
3	,160*	1										
14	,209**	,568**	1									
20	,123	,480**	,550**	1								
26	,207**	,506**	,637**	,687**	1							
32	,145**	,429**	,379**	,400**	,441**	1						
38	,207**	,326**	,316**	,420**	,390**	,335**	1					
44	,171**	,318**	,325**	,468**	,391**	,222**	,296**	1				
50	,182**	,416**	,418**	,484**	,491**	,380**	,307**	,480**	1			
54	,203**	,520**	,462**	,548**	,523**	,390**	,384**	,436**	,449**	1		
58	,048	,455**	,491**	,557**	,528**	,440**	,337**	,415**	,650**	,486**	1	
50	,082	,368**	,314**	,414**	,364**	,384**	,270**	,434**	,482**	,378**	,557**	1
POZGBLDRM	,351**	,689**	,699**	,764**	,765**	,620**	,586**	,635**	,725**	,724**	,749**	,643**

*p<.05 düzeyinde anlamlıdır.

**p<.01 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 18'e bakıldığında 2. maddenin silindiğinde ölçeğin alfa katsayısının ,8911'e çıktığı görülmektedir. Bu madde ölçekten çıkarıldığına alfa katsayısının artıyor olmasından dolayı maddenin ölçekten çıkartılabilmesi düşünülebilir. Ya da bu maddenin Türkçe'ye çevrilme işlemlerinin tekrarlanması gerektiği tavsiye edilebilir.

Tablo 18. POZGBLDRM Davranışı Alt Ölçeği için Madde-toplam istatistikler

Alt Ölçekler	Cronbach Alfa Değeri
Pozitif Geribildirim Davranışı (12 Madde)	.88

Maddeler	Madde Silindiğinde Alt ölçek Ortalaması	Madde-toplam korelasyon	Madde Silindiğinde Alfa
2	24,5953	,2268	,8911
8	25,1953	,6179	,8683
14	25,5302	,6348	,8680
20	25,1535	,7076	,8633
26	25,2512	,7101	,8636
32	24,8419	,5329	,8731
38	24,6047	,4830	,8767
44	24,5721	,5388	,8733
50	24,9814	,6543	,8659
54	25,2698	,6571	8658
58	25,0837	,6845	,8642
60	24,6326	,5526	,8721

4.2.2.1.2. Sosyal Destek

Tablo 19 incelendiğinde sosyal destek davranışını oluşturan maddelerin birbirleriyle korelasyonlarının pozitif yönlü ve anlamlı olduğu görülmektedir. Ayrıca, her bir maddenin alt ölçek toplam puanı ve maddeler arasında da pozitif ve anlamlı bir korelasyon vardır. 47. maddenin (=Sporcuların ailelerini/velilerini ziyaret eder) diğer maddelerle olan ilişkisi en düşük düzeydedir. Düşük korelasyon gösteren maddelerinde döndürülmüş faktör matrisinde başka faktörler altında yer almaları da korelasyonun bulunmamasının açıklaması olabilmektedir. Fakat 47. maddenin hiçbir korelasyon katsayısının negatif yönde olmadığı da görülmektedir.

Tablo 19. YSLÖ SOSDES Davranışı Alt Ölçeğinin Madde-Madde ve Madde-Toplam Korelasyon Katsayıları

Maddeler	5	11	17	23	29	35	41	47
5	1							
11	,417**	1						
17	,362**	,626**	1					
23	,385**	,510**	,514**	1				
29	,352**	,490**	,524**	,438**	1			
35	,361**	,511**	,628**	,458**	,466**	1		
41	,413**	,619**	,603**	,500**	,542**	,669**	1	
47	,133	,216**	,321**	,207**	,220**	,227**	,329**	1
SOSDES	,611**	,772**	,805**	,699**	,713**	,758**	,827**	,478**

**p<.01 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 20 incelendiğinde 47. maddenin silindiğinde ölçeğin alfa katsayısının ,87,14'e çıktığı görülmektedir. Bu madde ölçekten çıkarıldığına alfa katsayısının artıyor olmasından dolayı maddenin ölçekten çıkartılabilmesi düşünülebilir. Türkçe'ye çevrilme işleminin yenilenmesi düşünülebilir.

Tablo 20. SOSDES Davranışı Alt Ölçeği için Madde-toplam istatistikler

Alt Ölçekler	Cronbach Alfa Değeri
Sosyal Destek Davranışı (8 Madde)	,86

Maddeler	Silindiğinde Alt ölçek Ortalaması	Madde-toplam korelasyon	Silindiğinde Alfa
5	16,9163	,4709	,8531
11	16,9116	,6856	,8271
17	16,6326	,7292	,8221
23	16,9209	,6006	,8375
29	16,8047	,6050	,8366
35	16,7814	,6703	,8293
41	16,8279	,7529	,8180
47	15,2372	,3134	,8714

4.2.2.1.3. Ortam Değerlendirme

Tablo 21 incelendiğinde ortam değerlendirme davranışı oluşturan maddelerin birbirleriyle korelasyonlarının pozitif yönlü ve anlamlı olduğu görülmektedir. Ayrıca, her bir maddenin alt ölçek toplam puanı ve maddeler arasındaki korelasyon pozitif ve anlamlıdır. 56. maddenin (*=Eğer sporcular yapılması istenenleri çok kolay bulursa karmaşıklığı ve istenilenleri arttırır*) diğer maddelerle olan ilişkisi en düşük düzeydedir. Düşük korelasyon gösteren maddelerinde döndürülmüş faktör matrisinde başka faktörler altında yer almaları da korelasyonun bulunmamasının açıklaması olabilmektedir. Fakat 56. maddenin hiçbir korelasyon katsayısının negatif yönde olmadığı da görülmektedir.

Tablo 21. YSLÖ ORTDEG Alt Ölçeğinin Madde-Madde ve Madde-Toplam Korelasyon Katsayıları

Maddeler	4	10	16	22	28	34	40	46	52	56
4	1									
10	,308**	1								
16	,321**	,561**	1							
22	,302**	,420**	,482**	1						
28	,312**	,463**	,541**	,449**	1					
34	,215**	,387**	,362**	,315**	,483**	1				
40	,173**	,372**	,358**	,381**	,417**	,441**	1			
46	,186**	,330**	,329**	,302**	,383**	,279**	,331**	1		
52	,278**	,492**	,517**	,491**	,469**	,451**	,435**	,399**	1	
56	,123	,368**	,255**	,295**	,196**	,222**	,248**	,135*	,300**	1
ORTDEG	,521**	,721**	,729**	,688**	,728**	,639**	,640**	,558**	,745**	,490**

*p<.05 düzeyinde anlamlıdır.

**p<.01 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 22'ye bakıldığında 56. maddenin silindiğinde ölçeğin alfa katsayısının ,8437 olduğu görülmektedir. Orijinal ölçeğin ortam değerlendirme alt ölçeğine ait Cronbach Alfa katsayısına benzer bir sonuç elde edilmesinden dolayı maddenin ölçekten çıkartılabilmesi ya da çeviri aşamasının yeniden gözden geçirilmesi düşünülebilir.

Tablo 22. ORTDEG Alt Ölçeği için Madde-toplam istatistikler

Alt Ölçekler	Cronbach Alfa Değeri
Ortam Değerlendirme Davranışı (10 Madde)	.84

Maddeler	Silindiğinde Alt ölçek Ortalaması	Madde-toplam korelasyon	Silindiğinde Alfa
4	20,1953	,3673	,8453
10	20,7395	,6409	,8173
16	20,7860	,6444	,8161
22	20,4977	,5914	,8209
28	20,2977	,6409	,8161
34	20,3674	,5357	,8262
40	20,8977	,5336	,8264
46	20,5953	,4474	,8339
52	20,6233	,6629	,8141
56	20,2419	,3518	,8437

4.2.2.1.4. Otokratik Davranış

Tablo 23 incelendiğinde otokratik davranışı oluşturan maddelerin birbirleriyle korelasyonlarının pozitif yönlü ve anlamlı olduğu görülmektedir. Ayrıca, her bir maddenin alt ölçek toplam puanı ve maddeler arasında da pozitif ve anlamlı bir korelasyon vardır. 6. (=Sporcuların korkularını ve doyumsuzluklarını önemsemez/aldırılmaz) ve 18. (=Sporculardan oldukça bağımsız olarak takım için planlama yapar)maddelerin diğer maddelerle olan ilişkisi en düşük düzeydedir. Düşük korelasyon gösteren maddelerinde döndürülmüş faktör matrisinde başka faktörler altında yer almaları da korelasyonun bulunmamasının açıklaması olabilmektedir. Fakat 6. madde hiçbir korelasyon katsayısında negatif değer yokken, 18. maddenin korelasyon katsayılarından bazılarının negatif yönde olduğu görülmektedir.

Tablo 23. YSLÖ OTOKDAV Alt Ölçeğinin Madde-Madde ve Madde-Toplam Korelasyon Katsayıları

Maddeler	6	12	18	24	30	36	42	48
6	1							
12	,290**	1						
18	,109	,105	1					
24	,099	,178**	,048	1				
30	,312**	,358**	-,036	,234**	1			
36	,108	,241**	-,038	,032	,390**	1		
42	,052	,265**	,168**	,349**	,277**	,161*	1	
48	,079	,234**	,070	,197**	,194**	,237**	,2150**	1
OTOKDAV	,492**	,633**	,348**	,501**	,638**	,499**	,590**	,524**

*p<.05 düzeyinde anlamlıdır.

**p<.01 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 24' e bakıldığında 18. maddenin ölçekten çıkartılması durumunda alt ölçek alfa katsayısının .65'e çıktığı görülmektedir. Orijinal ölçekteki alt ölçeğin Cronbach Alfa sayısı ile karşılaştırıldığında daha yüksek bir sonuç elde edildiğinden dolayı bu maddenin çeviri aşamasında tekrar gözden geçirilmesi ya da ölçekten tamamen çıkartılması yada Türkçe'ye çevrilme işleminin yenilenmesi gerekli olduğu düşünülebilir.

Tablo 24. OTOGDAV Alt Ölçeği için Madde-toplam istatistikler

Alt Ölçekler	Cronbach Alfa Değeri
Otokratik Davranış (8 madde)	.63

Maddeler	Silindiğinde Alt ölçek Ortalaması	Madde-toplam korelasyon	Silindiğinde Alfa
6	23,0930	,2719	,6110
12	23,1116	,4547	,5586
18	23,8605	,1091	,6547
24	23,9163	,2972	,6034
30	23,9302	,4707	,5559
36	23,4791	,2927	,6046
42	23,3070	,3968	,5751
48	23,3163	,3216	,5968

4.2.2.1.5. Demokratik Davranış

Tablo 25 incelendiğinde demokratik davranışı oluşturan maddelerin birbirleriyle pozitif yönlü ve anlamlı bir korelasyona sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca, her bir maddenin alt ölçek toplam puanı ve maddeler arasında da pozitif ve anlamlı bir korelasyon vardır. 1., 19., ve 31.maddelerin (=Takım üyeleri tarafından yapılan önerileri uygulamaya koyar; Sporcular hata yapsalar bile onların kendi yöntemlerini denemelerine izin verir; Sporcuların kendi hedeflerini belirlemelerine izin verir) diğer maddelerle olan ilişkisi en düşük düzeydedir. Düşük korelasyon gösteren maddelerinde döndürülmüş faktör matrisinde başka faktörler altında yer almaları da korelasyonun bulunmamasının açıklaması olabilmektedir. Fakat 1., 19. ve 31. maddelerin hiçbir korelasyon katsayısının negatif yönde olmadığı da görülmektedir.

Tablo 25. YSLÖ DEMOKDAV Alt Ölçeğinin Madde-Madde ve Madde-Toplam Korelasyon Katsayıları

Maddeler	1	7	13	19	25	31	37	43	49	53	57	59
1	1											
7	,313**	1										
13	,375**	,497**	1									
19	,173*	,263**	,323**	1								
25	,371**	,447**	,401**	,307**	1							
31	,284**	,258**	,241**	,286**	,517**	1						
37	,334**	,416**	,422**	,169*	,425**	,267**	1					
43	,231**	,366**	,449**	,365**	,354**	,217**	,402**	1				
49	,283**	,347**	,385**	,482**	,255**	,204**	,366**	,386**	1			
53	,420**	,318**	,385**	,317**	,436**	,378**	,442**	,323**	,355**	1		
57	,178**	,357**	,376**	,297**	,304**	,208**	,419**	,580**	,437**	,340**	1	
59	,263**	,286**	,309**	,315**	,278**	,236**	,431**	,453**	,333**	,409**	,441**	1
DEMOKDAV	,545**	,646**	,685**	,568**	,666**	,533**	,672**	,683**	,636**	,674**	,655**	,623**

*p<.05 düzeyinde anlamlıdır.

**p<.01 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 26 incelendiğinde Demokratik Davranış Alt Ölçeğine ait olan maddelerin silindiğinde ortaya çıkan Cronbach Alfa katsayıları görülmektedir. Madde-Madde ve Madde-Toplam korelasyon tablosunda 1. 19. ve 31. maddelerin silinmesi ile alfa katsayısının artıyor olması bu maddelerin problemlili olduğunu düşündürmektedir. Bu maddelerin Türkçe'ye çevrilme işlemlerinin tekrarlanması düşünülebilir.

Tablo 26. DEMOKDAV Alt Ölçeği için Madde-toplam istatistikler

Alt Ölçekler	Cronbach Alfa Değeri
Demokratik Davranış (12 madde)	.86

Maddeler	Silindiğinde Alt ölçek Ortalaması	Madde-toplam korelasyon	Silindiğinde Alfa
1	31,1535	,4550	,8590
7	30,8512	,5539	,8530
13	30,8698	,6007	,8498
19	30,6233	,4661	,8588
25	31,1349	,5876	,8510
31	30,2233	,4330	,8605
37	30,7721	,5878	,8507
43	30,4140	,5955	,8501
49	30,4884	,5505	,8532
53	31,0326	,5888	,8506
57	30,4372	,5682	,8520
59	30,7535	,5382	,8540

4.2.2.1.6. Eğitim-Öğretim

Aşağıdaki Tablo 27 incelendiğinde eğitim-öğretim alt ölçeğini oluşturan maddelerin birbirleriyle korelasyonlarının pozitif yönlü ve anlamlı olduğu görülmektedir. Ayrıca, her bir maddenin alt ölçek toplam puanı ve maddeler arasında da pozitif ve anlamlı bir korelasyon vardır. Döndürülmüş faktör matriksinde bu maddelerin aynı faktör yükü altında toplanmış olmaları da korelasyonun yüksek çıkmasının bir açıklamasıdır denebilir.

Tablo 27. YSLÖ EGITOGRT Davranışı Alt Ölçeğinin Madde-Madde ve Madde-Toplam Korelasyon Katsayıları

Maddeler	3	9	15	21	27	33	39	45	51	55
3	1									
9	,504**	1								
15	,350**	,527**	1							
21	,445**	,387**	,363**	1						
27	,388**	,492**	,603**	,327**	1					
33	,347**	,388**	,429**	,366**	,362**	1				
39	,446**	,459**	,416**	,497**	,424**	,468**	1			
45	,334**	,462**	,411**	,454**	,363**	,413**	,526**	1		
51	,237**	,480**	,446**	,407**	,452**	,430**	,401**	,407**	1	
55	,449**	,558**	,555**	,436**	,426**	,382**	,511**	,489**	,457**	1
EGITOGRT	,646**	,753**	,725**	,666**	,681**	,666**	,735**	,694**	,675**	,753**

**p<.01 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 28’de Eğitim-Öğretim Alt Ölçeğine ait olan maddeler alt ölçekten silindiğinde ortaya çıkan Cronbach Alfa katsayıları yer almaktadır. Alt ölçekten soru maddeleri silindiğinde Cronbach Alfa katsayılarının düştüğünü görmekteyiz.

Tablo 28. EGITOGRT Davranışı Alt Ölçeği için Madde-toplam istatistikler

Alt Ölçekler	Cronbach Alfa Değeri
Eğitim Öğretim Davranışı (10 madde)	.88

Maddeler	Silindiğinde Alt ölçek Ortalaması	Madde-toplam korelasyon	Silindiğinde Alfa
3	18,4233	,5461	,8768
9	18,6233	,6773	,8669
15	18,6651	,6477	,8693
21	18,6047	,5794	,8741
27	18,6047	,6044	,8727
33	18,2047	,5614	,8763
39	18,4605	,6594	,8684
45	18,4512	,6089	,8720
51	18,4186	,5828	,8740
55	18,7767	,6786	,8668

4.2.2.2.SDÖ Madde Analizi:

Sporcu Doyum Ölçeği maddelerinin değerlerine bakıldığında, her maddenin kendi boyutundaki bulunan maddelerle ve toplam puanı ile yüksek korelasyon gösterdiği belirlenmiştir. Her bir maddenin toplam puan ile yüksek korelasyon göstermesi ilgili maddelerin alt ölçeğin ölçmeyi hedeflediği özelliği ölçtüğünü göstermektedir.

4.2.2.2.1.Takım Bütünlüğü

Aşağıdaki Tablo 29 incelendiğinde Takım Bütünlüğü Alt Ölçeğini oluşturan maddelerin birbirleriyle pozitif yönlü ve anlamlı bir korelasyona sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca, her bir maddenin alt ölçek toplam puanı ve maddeler arasında da pozitif ve anlamlı bir korelasyon vardır. 1. maddenin (*=En iyi olmak için takımın nasıl çalıştığı*) diğer maddelerle olan korelasyon katsayılarının pozitif ve anlamlı olmasına rağmen, diğer maddelerin birbirleriyle olan korelasyonlarına göre daha düşük çıktığı görülmektedir. Düşük korelasyon gösteren bu maddenin döndürülmüş faktör matrisinde başka faktörler altında yer almaları da korelasyonun düşük bulunmasının açıklaması olabilmektedir. Fakat 1. maddenin hiçbir korelasyon katsayısının negatif yönde olmadığı da görülmektedir.

Tablo 29. SDÖ TKMBTNLG Alt Ölçeğinin Madde-Madde ve Madde-Toplam Korelasyon Katsayıları

Maddeler	1	20	34	50
1	1			
20	,417**	1		
34	,296**	,617**	1	
50	,268**	,609**	,703**	1
TKMBTNLG	,634**	,844**	,828**	,827**

**p<.01 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 30'a bakıldığında 1.maddenin (=En iyi olmak için takımın nasıl çalıştığı) ölçekten silinmesi durumunda alt ölçek Cronbach Alfa değerinin .84'e çıktığı görülmektedir. Bu durumda 1. maddenin çeviri aşaması yeniden gözden geçirilmelidir ya da maddenin Türk sporcuları tarafından anlaşılmadığı göz önüne alınıp ölçekten çıkartılabilmesini ya da Türkçe'ye çevirme işleminin tekrar edilmesini önermek mümkündür.

Tablo 30. TKMBTNLG Alt Ölçeği için Madde-toplam istatistikler

Alt Ölçekler		Cronbach Alfa Değeri	
Takım Bütünlüğü(4 Madde)		.79	

Maddeler	Silindiğinde Alt ölçek Ortalaması	Madde-toplam korelasyon	Silindiğinde Alfa
1	14,5860	,3744	,8425
20	14,3767	,6983	,6837
34	14,6512	,6863	,6946
50	14,8372	,6589	,7038

4.2.2.2.2. Takımın Sosyal Katkısı

Tablo 31 incelendiğinde Takımın Sosyal Katkısı Alt Ölçeğini oluşturan maddelerin birbirleriyle ve her bir maddenin alt ölçek toplam puanı ve maddeler arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu tabloya göre Takımın Sosyal Katkısı Alt Ölçeğine ait maddelerinin hepsinin korelasyonlarının yüksek çıkması da döndürülmüş faktör matrisinde bu maddelerin aynı faktör yükü altında toplanması ile de ilişkili olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 31. SDÖ TKSOSKAT Alt Ölçeğinin Madde-Madde ve Madde-Toplam Korelasyon Katsayıları

Maddeler	2	27	37
2	1		
27	,550**	1	
37	,521**	,589**	1
TKSOSKAT	,812**	,862**	,839**

**p<.01 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 32’de Takımın Sosyal Katkısı alt ölçeğine ait olan maddeler silindiğinde ortaya çıkan alt ölçek Cronbach Alfa katsayısı, maddeler ölçekte yer alırken hesaplanan Cronbach Alfa sayısından düşük çıktığı görülmektedir. Buna göre hesaplanan Cronbach Alfa katsayısı alt ölçeğin güvenilir olduğunu bize göstermektedir.

Tablo 32. TKSOSKAT Alt Ölçeği için Madde-toplam istatistikler

Alt Ölçekler		Cronbach Alfa Değeri	
Takım Sosyal Yardım (3 Madde)		.79	

Maddeler	Silindiğinde Alt ölçek Ortalaması	Madde-toplam korelasyon	Silindiğinde Alfa
2	9,8744	,6010	,7395
27	10,2791	,6531	,6841
37	9,6977	,6323	,7052

4.2.2.2.3. Strateji

Tablo 33 incelendiğinde Takımın Sosyal Katkısı Alt Ölçeğini oluşturan maddelerin birbirleriyle ve her bir maddenin alt ölçek toplam puanı ile pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu ilişki bu maddelerin faktör analizi matrisinde aynı faktör altında toplanmasıyla da ilişkili olan bir durumdur.

Tablo 33. SDÖ Strateji Alt Ölçeğinin Madde-Madde ve Madde-Toplam Korelasyon Katsayıları

Maddeler	3	29	31	46	53	56
3	1					
29	,599**	1				
31	,626**	,615**	1			
46	,580**	,727**	,632**	1		
53	,623**	,682**	,739**	,711**	1	
56	,584**	,593**	,703**	,671**	,756**	1
Strateji	,788**	,831**	,851**	,853**	,890**	,854**

**p<.01 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 34'te Strateji alt ölçeğine ait maddeler silindiğinde alt ölçeğin Cronbach Alfa katsayısının düştüğü görülmektedir. Buna göre Strateji Alt ölçeğinde silinmesi gerekli olan herhangi bir maddenin varlığının söz konusu olmadığını söyleyebiliriz.

Tablo 34. Strateji Alt Ölçeği için Madde-toplam istatistikler

Alt Ölçekler		Cronbach Alfa Değeri	
Strateji (6 Madde)		.92	

Maddeler	Silindiğinde Alt ölçek Ortalaması	Madde-toplam korelasyon	Silindiğinde Alfa
3	24,2233	,6969	,9146
29	,24,2465	,7522	,9074
31	24,2605	,7805	,9035
46	24,4372	,7822	,9033
53	24,2372	,8362	,8960
56	24,1767	,7780	,9041

4.2.2.2.4. Tıbbi Personel

Tablo 35'e baktığımızda Tıbbi Personel Alt Ölçeğini oluşturan maddelerin birbirleriyle olan korelasyonlarının anlamlı ve pozitif yönde olduklarını görmekteyiz. Aynı zamanda maddelerin alt ölçek toplam puanıyla da olan korelasyonları anlamlı ve pozitif yöndedir. Bu maddeler faktör analizi tablosunda aynı faktör yükü altında toplanmışlardır. Bu durumda bu maddeler alt ölçeğin ölçmek istediği durumu ölçmektedir diyebiliriz.

Tablo 35. SDÖ TIBBİPER Alt Ölçeğinin Madde-Madde ve Madde-Toplam Korelasyon Katsayıları

Maddeler	4	21	43	52
4	1			
21	,622**	1		
43	,683**	,797**	1	
52	,659**	,731**	,806**	1
TIBBİPER	,828**	,891**	,929**	,901**

**p<.01 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 36 incelendiğinde Tıbbi Personel alt ölçeğini oluşturan maddelerin her biri silindiğinde ortaya çıkan Cronbach Alfa katsayısını görmekteyiz. Bu tabloya göre ölçeğe ait olan herhangi bir maddenin silinmesi durumunda alt ölçek Cronbach Alfa katsayısı orijinal katsayısından uzaklaşmaktadır. Bu sebeple bu maddelerin bu alt ölçeğin ölçmek istediği durumu güçlü bir şekilde ölçebildiğini söyleyebiliriz.

Tablo 36. TIBBİPER Alt Ölçeği için Madde-toplam istatistikler

Alt Ölçekler	Cronbach Alfa Değeri
Tıbbi Personel (4 Madde)	.91

Maddeler	Silindiğinde Alt ölçek Ortalaması	Madde-toplam korelasyon	Silindiğinde Alfa
4	12,2977	,7090	,9132
21	12,2279	,7984	,8835
43	12,2884	,8641	,8593
52	12,2186	,8194	,8760

4.2.2.2.5. Kişisel Adanma

Tablo 37 incelendiğinde Kişisel Adanma Alt ölçeğine ait olan maddelerin birbiriyle anlamlı ve pozitif yönde korelasyona sahip olduğu görülmektedir. Aynı zamanda maddelerin her birinin madde toplam puanıyla olan korelasyonları da anlamlı ve pozitif yöndedir.

Tablo 37. SDÖ KİŞADNMA Alt Ölçeğinin Madde-Madde ve Madde-Toplam Korelasyon Katsayıları

Maddeler	5	16	32	48
5	1			
16	,394**	1		
32	,558**	,425**	1	
48	,412**	,485**	,575**	1
KİŞADNMA	,743**	,744**	,822**	,804**

**p<.01 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 38’de Kişisel Adanma Alt Ölçeğine ait olan maddeler ölçekten silindiğinde alt ölçek Cronbach Alfa katsayılarının düştüğü görülmektedir.

Tablo 38. KİŞİADNMA Alt Ölçeği için Madde-toplam istatistikler

Alt Ölçekler		Cronbach Alfa Değeri	
Kişisel Adanma (4 Madde)		.78	

Maddeler	Silindiğinde Alt ölçek Ortalaması	Madde-toplam korelasyon	Silindiğinde Alfa
5	15,7581	,5569	,7467
16	15,8512	,5300	,7603
32	15,8930	,6577	,6939
48	15,7907	,6171	,7156

4.2.2.2.6. Bireysel Performans

Tablo 39 incelendiğinde Bireysel Performans alt ölçeğine ait olan maddelerin birbirleriyle ve her bir maddenin alt ölçek toplam puanlarıyla pozitif ve anlamlı yönde bir ilişkisi olduğunu görmekteyiz. Yalnızca 6. maddenin (=Sezon içerisinde performans hedeflerime ulaşma derecem) diğer maddelerle ve alt ölçek toplam puanıyla olan korelasyonun diğer maddelere nazaran daha düşük olduğu görülse de, yine de Tablo 40’ a göre bu madde ölçekten silindiğinde Cronbach Alfa katsayısıyla çok fazla tutarsızlık göstermediğinden dolayı, bunun kabul edilir düzeyde olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 39. SDÖ BİRPERFM Alt Ölçeğinin Madde-Madde ve Madde-Toplam Korelasyon Katsayıları

Maddeler	6	24	41
6	1		
24	,548**	1	
41	,520**	,696**	1
BİRPERFM	,801**	,884**	,870**

**p<.01 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 40. BİRPERFM Alt Ölçeği için Madde-toplam istatistikler

Alt Ölçekler		Cronbach Alfa Değeri	
Bireysel Performans (3Madde)		.81	

Maddeler	Silindiğinde Alt ölçek Ortalaması	Madde-toplam korelasyon	Silindiğinde Alfa
6	9,8977	,5801	,8205
24	9,7209	,7155	,6835
41	9,6372	,6945	,7069

4.2.2.2.7. Yeteneğin Kullanımı

Tablo 41'e bakıldığında Yeteneğin Kullanımı Alt Ölçeğine ait olan maddelerin birbirleriyle olan korelasyonları anlamlı ve pozitif yönde bulunmuştur. Ayrıca maddelerin alt ölçek toplam puanıyla olan korelasyonları da yine anlamlı ve pozitif yönde bulunmuştur.

Tablo 41. SDÖ YETKULLN Alt Ölçeğinin Madde-Madde ve Madde-Toplam Korelasyon Katsayıları

Maddeler	7	26	38	49	54
7	1				
26	,623**	1			
38	,529**	,614**	1		
49	,551**	,602**	,498**	1	
54	,504**	,674**	,641**	,470**	1
YETKULLN	,786**	,858**	,808**	,793**	,803**

**p<.01 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 42'ye bakıldığında Yeteneğin Kullanımı alt ölçeğine ait olan maddelerden herhangi birisi çıkartıldığında alt ölçek Cronbach Alfa katsayısının düştüğünü görmekteyiz. Bu durumda alt ölçek maddelerinin ölçmek istediği durumu ölçmeye uygun olan maddelerden oluştuğunu ve alt ölçek içerisinde kullanılması gerektiğini söyleyebiliriz.

Tablo 42. YETKULLN Alt Ölçeği için Madde-toplam istatistikler

Alt Ölçekler	Cronbach Alfa Değeri
Yeteneğin Kullanımı (5 Madde)	.86

Maddeler	Silindiğinde Alt ölçek Ortalaması	Madde-toplam korelasyon	Silindiğinde Alfa
7	19,4512	,6661	,8392
26	19,3256	,7786	,8145
38	19,2140	,6887	,8333
49	19,3206	,6329	,8547
54	19,0047	,6880	,8337

4.2.2.8. Etik

Tablo 43 incelendiğinde Etik alt ölçeğini oluşturan maddelerin birbirleriyle alt ölçek toplam puanlarıyla pozitif yönde ve anlamlı şekilde ilişkili olduğunu söyleyebiliriz. Faktör analizinde Etik alt ölçeğine ait maddeler aynı faktör analizinde toplanmışlardır. Yüksek korelasyon gösteren maddelerin de döndürülmüş faktör matrisinde aynı faktörler altında yer almaları da korelasyonun yüksek bulunmasının açıklaması olabilmektedir.

Tablo 43. SDÖ Etik Alt Ölçeğinin Madde-Madde ve Madde-Toplam Korelasyon Katsayıları

Maddeler	8	17	33
8	1		
17	,572**	1	
33	,576**	,601**	1
Etik	,843**	,855**	,850**

**p<.01 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 44'e baktığımızda ise Etik alt ölçeğine ait olan maddelerin alt ölçekten silinmesi durumunda Cronbach Alfa katsayılarının düştüğü görülmektedir. Bu durumda alt ölçeğe ait olan maddelerin Türkçe'ye uyarlanmış halinde kullanılabilir olabileceğini söyleyebiliriz.

Tablo 44. Etik Alt Ölçeği için Madde-toplam istatistikler

Alt Ölçekler		Cronbach Alfa Değeri	
Etik (3 Madde)		.81	

Maddeler	Silindiğinde Alt ölçek Ortalaması	Madde-toplam korelasyon	Silindiğinde Alfa
8	10,2047	,6415	,7500
17	10,0651	,6599	,7311
33	10,0279	,6639	,7273

4.2.2.9. Takımın Bireysel Göreve Katkısı

Tablo 45 incelendiğinde Takımın Bireysel Göreve Katkısı Alt Ölçeğine ait olan maddelerin birbirleriyle anlamlı ve pozitif yönde korelasyona sahip oldukları görülmektedir. Yine bu tabloya göre alt ölçek maddelerinin alt ölçek toplam puanıyla da korelasyonlarının pozitif ve anlamlı düzeyde ilişkili olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 45. SDÖ TKBRGRKT Alt Ölçeğinin Madde-Madde ve Madde-Toplam Korelasyon Katsayıları

Maddeler	9	23	36
9	1		
23	,594**	1	
36	,569**	,614**	1
TKBRGRKT	,848**	,868**	,843**

**p<.01 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 46 incelendiğinde Takımın Bireysel Göreve Katkısı Alt Ölçeğine ait olan maddelerin silinmesi durumunda alt ölçek Cronbach Alfa katsayısının düştüğü görülmektedir. Bu durumda alt ölçeğe ait maddelerin silinmesine gerek olmadığını ve bu katsayıların alt ölçeğin ölçek istediği durumu yeterli düzeyde ölçebildiğini söyleyebiliriz.

Tablo 46. TKBRGRKT Alt Ölçeği için Madde-toplam istatistikler

Alt Ölçekler	Cronbach Alfa Değeri
Takımın Bireysel Göreve Katkısı (3 Madde)	.81

Maddeler	Silindiğinde Alt ölçek Ortalaması	Madde-toplam korelasyon	Silindiğinde Alfa
9	9,4419	,6481	,7586
23	9,1674	,6815	,7239
36	9,2512	,6626	,7455

4.2.2.2.10. Bütçe

Tablo 47 incelendiğinde Bütçe alt ölçeğine ait olan ölçek maddelerinin birbirleriyle ve madde-toplam puanı ile olan korelasyonları anlamlı ve pozitif yöndedir diyebiliriz. Bu alt ölçeğe ait olan maddeler faktör analizinde ortaya çıkan matriste aynı faktör altında toplanmışlardır. Bu durum korelasyonun yüksek çıkmasının açıklaması da olabilmektedir.

Tablo 47. SDÖ Bütçe Alt Ölçeğinin Madde-Madde ve Madde-Toplam Korelasyon Katsayıları

Maddeler	10	19	40
10	1		
19	,633**	1	
40	,594**	,620**	1
Bütçe	,859**	,864**	,863**

**p<.01 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 48’de Bütçe alt ölçeğine ait Cronbach Alfa katsayısı ve soru maddeleri silindiğinde ortaya çıkan Cronbach Alfa katsayıları görülmektedir. Bu durumda alt ölçek maddelerinin hem döndürülmüş faktör matriksinde birbirinin altında toplanmalarından hem de madde korelasyonlarının birbirleriyle ve madde toplam puanıyla anlamlı ve pozitif yönde ilişkili olduğundan bu maddelerin ölçmek istenen durumu kuvvetli bir şekilde ölçebildiğini söyleyebiliriz.

Tablo 48. Bütçe Alt Ölçeği için Madde-toplam istatistikler

Alt Ölçekler	Cronbach Alfa Değeri
Bütçe (3 Madde)	.83

Maddeler	Silindiğinde Alt ölçek Ortalaması	Madde-toplam korelasyon	Silindiğinde Alfa
10	8,5163	,6802	,7632
19	8,3256	,7012	,7444
40	8,5442	,6711	,7746

4.2.2.11. Dış Etken

Tablo 49’da SDÖ Dış Etken Alt Ölçeğinin Madde-Madde ve Madde-Toplam Korelasyon katsayıları verilmiştir. Buna göre alt ölçeğe ait maddelerin birbirleriyle ve madde toplam puanıyla anlamlı ve pozitif yönde ilişkili olduğunu söyleyebiliriz. 28. maddenin (=Üniversite topluluğunun takıma desteği) diğer maddeler olan korelasyon katsayısı anlamlı ve pozitif yönde olmasına rağmen diğer maddelerin birbirleriyle olan korelasyonlarına nazaran daha düşük çıktığı görülmektedir.

Tablo 49. SDÖ DIŞETKEN Alt Ölçeğinin Madde-Madde ve Madde-Toplam Korelasyon Katsayıları

Maddeler	11	28	45	51
11	1			
28	,306**	1		
45	,487**	,396**	1	
51	,544**	,441**	,799**	1
DIŞETKEN	,747**	,678**	,849**	,881**

**p<.01 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 50 incelendiğinde Dış etken alt ölçeğinin 28. maddesi (=Üniversite topluluğunun takıma desteği) silindiğinde ölçek Cronbach Alfası .82’ye yükseldiği görülmektedir. Bu durumda alt ölçek Cronbach Alfasıyla arasında çok fazla fark olmadığı için bu maddenin silinmesine gerek olup olmadığı tartışılabilir.

Tablo 50. DIŞETKEN Alt Ölçeği için Madde-toplam istatistikler

Alt Ölçekler	Cronbach Alfa Değeri
Dış Etkenler (4 Madde)	.80

Maddeler	Silindiğinde Alt ölçek Ortalaması	Madde-toplam korelasyon	Silindiğinde Alfa
11	11,6186	,5336	,7825
28	11,0977	,4425	,8225
45	11,0512	,7100	,6934
51	11,2744	,7690	,6633

4.2.2.2.12. Kişiyeye Göre Davranılma

Tablo 51'ye bakıldığında Kişiyeye Göre Davranılma Alt Ölçeğinin 5 maddesinin de diğer maddelerle ve alt ölçek toplam puanıyla olan korelasyonları anlamlı ve pozitif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Bu durumda Kişiyeye Göre Davranılma alt ölçek maddelerinin hem döndürülmüş faktör matriksinde birbirinin altında toplanmalarından hem de madde korelasyonlarının birbirleriyle ve madde toplam puanıyla anlamlı ve pozitif yönde ilişkili olduğundan bu maddelerin ölçmek istenen durumu kuvvetli bir şekilde ölçebildiğini söyleyebiliriz.

Tablo 51. SDÖ KİŞGRDAV Alt Ölçeğinin Madde-Madde ve Madde-Toplam Korelasyon Katsayıları

Maddeler	12	22	42	47	55
12	1				
22	,685**	1			
42	,710**	,657**	1		
47	,627**	,695**	,636**	1	
55	,696**	,732**	,791**	,723**	1
KİŞGRDAV	,871**	,873**	,866**	,856**	,849**

**p<.01 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 52 incelendiğinde Kişiyeye Göre Davranılma alt ölçeğine ait olan soru maddeleri silindiğinde alt ölçek Cronbach Alfa katsayısının düştüğü görülmektedir. Bu durumda, Kişiyeye Göre Davranılma Alt Ölçeğine ait olan her bir maddenin, ölçmek istenilen şeyi ölçmesi için gerekli olduğunu bize gösterdiğini söyleyebiliriz.

Tablo 52. KİŞGRDAV Alt Ölçeği için Madde-toplam istatistikler

Alt Ölçekler	Cronbach Alfa Değeri
Kişiyeye Göre Davranılma (5 Madde)	.92

Maddeler	Silindiğinde Alt ölçek Ortalaması	Madde-toplam korelasyon	Silindiğinde Alfa
12	19,8791	,7692	,9054
22	19,5907	,7875	,9019
42	19,7395	,7966	,9000
47	20,1442	,7569	,9082
55	19,7907	,8486	,8892

4.2.2.13. Takım Performansı

Tablo 53 incelendiğinde Takım Performansı alt ölçeğine ait olan maddelerin birbirleriyle ve madde-toplam puanıyla korelasyonlarının anlamlı ve pozitif yönde olduğunu söyleyebiliriz. Ayrıca faktör analizinde ortaya çıkan tabloda bu alt ölçeğe ait olan maddelerin aynı faktör altında toplanmaları da korelasyonun yüksek çıkmasının açıklaması olabilmektedir.

Tablo 53. SDÖ TKPERFMS Alt Ölçeğinin Madde-Madde ve Madde-Toplam Korelasyon Katsayıları

Maddeler	13	30	39
13	1		
30	,691**	1	
39	,778**	,718**	1
TKPERFMS	,912**	,876**	,926**

**p<.01 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 54 incelendiğinde Takım Performansı alt ölçeğine ait olan soru maddeleri silindiğinde alt ölçek Cronbach Alfa katsayısının düştüğü görülmektedir. Bu durumda, Takım Performansı Alt Ölçeğine ait olan her bir maddenin, ölçmek istenilen durumu ölçmesi için gerekli olduğunu bize gösterdiğini söyleyebiliriz.

Tablo 54. TKPERFMS Alt Ölçeği için Madde-toplam istatistikler

Alt Ölçekler	Cronbach Alfa Değeri
Takım Performans (3 Madde)	.89

Maddeler	Silindiğinde Alt ölçek Ortalaması	Madde-toplam korelasyon	Silindiğinde Alfa
13	9,2744	,7963	,8282
30	8,9767	,7472	,8745
39	9,3581	,8151	,8140

4.2.2.2.14. Eğitim-Öğretim

Tablo 55 incelendiğinde Eğitim-Öğretim alt ölçeğine ait olan maddelerin birbirleriyle ve toplam alt ölçek puanıyla olan korelasyonlarının pozitif yönde ve anlamlı olduğunu söyleyebiliriz. Faktör analizi matrisinde bu maddeler yine aynı faktör altında toplanmışlardır. Bu durum korelasyonların yüksek çıkmasının da açıklayıcısı olmaktadır. 35. maddenin (=Antrenörümün benim mevkiim (pozisyonum) ile ilgili taktik ve teknik öğretimi) diğer maddeler olan korelasyon katsayısı anlamlı ve pozitif yönde olmasına rağmen diğer maddelerin birbirleriyle olan korelasyonlarına nazaran biraz daha düşük çıktığı görülmektedir.

Tablo 55. SDÖ EGTMÖGRT Alt Ölçeğinin Madde-Madde ve Madde-Toplam Korelasyon Katsayıları

Maddeler	14	25	35
14	1		
25	,794**	1	
35	,572**	,636**	1
EGTMÖGRT	,901**	,922**	,823**

**p<.01 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 56 incelendiğinde Eğitim-Öğretim alt ölçeğinin 35. maddesi (=Antrenörümün benim mevkiim (pozisyonum) ile ilgili taktik ve teknik öğretimi) silindiğinde ölçek Cronbach Alfası .89'ye yükseldiği görülmektedir. Bu durumda alt ölçek Cronbach Alfa katsayısıyla arasında çok fazla fark olmadığı için bu maddenin silinmesine gerek olup olmadığı tartışılabilir.

Tablo 56. EGTMÖGRT Alt Ölçeği için Madde-toplam istatistikler

Alt Ölçekler	Cronbach Alfa Değeri
Eğitim Öğretim (3 Madde)	.86

Maddeler	Silindiğinde Alt ölçek Ortalaması	Madde-toplam korelasyon	Silindiğinde Alfa
14	10,0233	,7611	,7751
25	10,0047	,8109	,7252
35	,10,0000	,6372	,8854

4.2.2.2.15. Akademik Destek Servisleri

Tablo 57 incelendiğinde Akademik Destek Servisleri alt ölçeğine ait olan maddelerin birbirleriyle ve toplam alt ölçek puanıyla olan korelasyonlarının pozitif yönde ve anlamlı olduğunu söyleyebiliriz. Faktör analizi matriksinde bu maddeler yine aynı faktör altında toplanmış olmaları da korelasyonların yüksek çıkmasının da açıklayıcısı olmaktadır.

Tablo 57. SDÖ AKDESSER Alt Ölçeğinin Madde-Madde ve Madde-Toplam Korelasyon Katsayıları

Maddeler	15	18	44
15	1		
18	,715**	1	
44	,709**	,630**	1
AKDESSER	,910**	,876**	,880**

**p<.01 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 58 incelendiğinde Akademik Destek Servisleri alt ölçeğine ait olan soru maddeleri silindiğinde alt ölçek Cronbach Alfa katsayısının düştüğü görülmektedir. Bu durumda, Akademik Destek Servisleri Alt Ölçeğine ait olan her bir maddenin, ölçmek istenilen durumu ölçmesi için gerekli olduğunu bize gösterdiğini söyleyebiliriz.

Tablo 58. AKDESSER Alt Ölçeği için Madde-toplam istatistikler

Alt Ölçekler	Cronbach Alfa Değeri
Akademik Servis Destekleri (3 Madde)	.87

Maddeler	Silindiğinde Alt ölçek Ortalaması	Madde-toplam korelasyon	Silindiğinde Alfa
15	7,5535	,7890	,7727
18	7,2651	,7275	,8300
44	7,2558	,7238	,8338

4.3. Ölçeğin Güvenirliğine İlişkin Bulgular

Güvenirlik, bir ölçüm aracının hedeflediği bir özelliği ne kadar doğru ölçtüğü olarak tanımlanır. Başka bir deyişle bir ölçekte yer alan her bir maddenin aynı psikolojik yapıyı ölçüp ölçmediğini ifade etmektedir. İç tutarlılığın test edilmesinde Cronbach Alfa katsayısı ve ölçeğin zaman içinde tutarlılığını gösteren test-tekrar test güvenilirliği de ikinci bir güvenilirlik değeri olarak her bir ölçek için kullanılmıştır.

4.3.1. Ölçeklerin güvenilirlik katsayısına (Cronbach Alfa) ilişkin bulgular

Bu çalışmadaki Yenilenmiş Spor için Liderlik ve Sporcu Doyum Ölçeklerinin alt ölçeklerinin Cronbach Alfa güvenilirlik katsayıları Tablo 59 ve 60'da verilmiştir. Her iki ölçekteki alt ölçeklerin güvenilirlik değerleri yüksek çıkmıştır.

4.3.1.1. YSLÖ' nin güvenilirlik katsayısına (Cronbach Alfa) ilişkin bulgular

YSLÖ' nin alt ölçeklerinin Cronbach Alfa güvenilirlik katsayılarına bakıldığında (Tablo 59), Eğitim-öğretim davranışı için .88, Demokratik davranışın .86, Otokratik davranış için .63, Sosyal destek davranışı için .86, Pozitif geribildirim davranışı için .88 ve Ortam Değerlendirme alt ölçeği için ise .84 olduğu görülmüştür. Alt ölçeklerden eğitim-öğretim ve durum değerlendirme davranışlarının bir faktör altında toplanmış olmasından dolayı bu iki alt ölçeğin alfa katsayıları birleştirilmiş şekilde de gösterilmiştir. Alfa katsayısı $.60 \leq \alpha < .80$ arasında ise oldukça güvenli, $0.80 \leq \alpha < 1.00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçektir (57, 76). Buna bağlı olarak elde edilen güvenilirlik katsayıları ölçeğin güvenilir bir ölçek olduğuna dair bilgi vermektedir. Faktör analizi (yapı geçerliği) sonucunda durum değerlendirme ve eğitim-öğretim davranışı alt ölçekleri bir faktör altında toplanmıştır. Buna dayanarak aşağıdaki Tablo 59' de bir faktör olarak düşünülen bu iki alt ölçekle birlikte diğer alt ölçeklerin iç tutarlık katsayıları gösterilmiştir.

Tablo 59. YSLÖ' nin Alt Ölçeklerin Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayıları.

Alt Ölçekler	Cronbach Alfa Değeri
Pozitif Geribildirim Davranışı (12 Madde)	.88
Sosyal Destek Davranışı (8 Madde)	.86
Ortam Değerlendirme Davranışı (10 Madde)	.84
Otokratik Davranış (8 madde)	.63
Demokratik Davranış (12 madde)	.86
Eğitim Öğretim Davranışı (10 madde)	.88
Durum Değerlendirme Davranışı (10 Madde) Eğitim Öğretim Davranışı (10 madde)	.93

4.3.1.2. SDÖ Güvenirlik Katsayısına (Cronbach Alfa) İlişkin Bulgular

SDÖ' nin alt ölçeklerinin Cronbach Alfa güvenirlik katsayılarına bakıldığında (Tablo 60), Eğitim-öğretim davranışı için .88, Demokratik davranışın .86, Otokratik davranış için .63, Sosyal destek davranışı için .86, Pozitif geribildirim davranışı için .88 ve Durum Değerlendirme davranışı için ise .84 olduğu görülmüştür. Buna bağlı olarak elde edilen güvenirlik katsayıları ölçeğin güvenilir bir ölçek olduğuna dair bilgi vermektedir.

Tablo 60. SDÖ Alt Ölçeklerinin Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayıları

Alt Ölçekler	Cronbach Alfa Değeri
Takım Bütünlüğü (4 Madde)	.79
Takımın Sosyal Katkısı (3 Madde)	.79
Strateji (6 Madde)	.92
Tıbbi Personel (4 Madde)	.91
Kişisel Adanma (4 Madde)	.78
Bireysel Performans (3Madde)	.81
Yeteneğin Kullanımı (5 Madde)	.86
Etik (3 Madde)	.81
Takımın Bireysel Göreve Katkısı (3 Madde)	.81
Bütçe (3 Madde)	.83
Dış Etkenler (4 Madde)	.80
Kişiyeye Göre Davranılma (5 Madde)	.92
Takım Performansı (3 Madde)	.89
Eğitim Öğretim (3 Madde)	.86
Akademik Servis Destekleri (3 Madde)	.87

4.3.2. Ölçeklerin Test-Tekrar Test Güvenirliğine İlişkin Bulgular

Bir ölçme aracının zaman içerisindeki tutarlılığın gösteren test tekrar-test güvenirliği 35 kişiden oluşan sporcu grubuna ölçekler 3 hafta arayla iki kez uygulanarak araştırılmıştır. Test-Tekrar test güvenirlik bulguları Tablo 61 ve 62'de verilmiştir.

4.3.2.1.Yenilenmiş Spor için Liderlik Ölçeği Test-Tekrar Test Güvenirlik Bulguları

YSLÖ test-tekrar test güvenirlilik katsayılarının .50 ile .77 arasında değiştiği belirlenmiştir. Genel olarak incelendiğinde, test-tekrar test güvenirlilik katsayılarının kabul edilebilir düzeyde olduğu görülmektedir. Eğitim-öğretim davranışı, demokratik davranış ve otokratik davranış alt ölçeklerinin test-tekrar testleri ise düşüktür (Tablo 61).

Tablo 61. YSLÖ test-tekrar test güvenirliliğine ilişkin bulgular

ALT ÖLÇEKLER	N	Korelasyon
POZİTİF GERİBİLDİRİM DAVRANIŞI	35	.76
SOSYAL DESTEK DAVRANIŞI	35	.70
ORTAM DEĞERLENDİRME DAVRANIŞI	35	.77
OTOKRATİK DAVRANIŞ	35	.61
DEMOKRATİK DAVRANIŞ	35	.57
EĞİTİM-ÖĞRETİM DAVRANIŞI	35	.50

4.3.2.2.Sporcu Doyum Ölçeği Test-Tekrar Test Güvenirlik Bulguları

SDÖ test-tekrar test güvenirlilik katsayılarının .32 ile .88 arasında değiştiği belirlenmiştir. Genel olarak incelendiğinde, test-tekrar test güvenirlilik katsayılarının kabul edilebilir düzeyde olduğu görülmektedir. Tıbbi Personel, Dış Etken, Akademik Destek Servisleri, Kişisel Adanma ve Bütçe alt ölçeklerinin test-tekrar testleri ise düşüktür (Tablo 62)

Tablo 62. SDÖ Test- tekrar test güvenirliliğine ilişkin bulgular

ALT ÖLÇEKLER	N	Korelasyon
TAKIM BÜTÜNLÜĞÜ	35	,73
TAKIMIN SOSYAL KATKISI	35	,78
STRATEJİ	35	,85
TIBBİ PERSONEL	35	,40
KİŞİSEL ADANMA	35	,60
BİREYSEL PERFORMANS	35	,70
YETENEĞİN KULLANIMI	35	,72
ETİK	35	,71
TAKIMIN BİREYSEL GÖREVE KATKISI	35	,88
BÜTCE	35	,63
DIŞ ETKEN	35	,58
KİŞİYE GÖRE DAVRANILMA	35	,71
TAKIM PERFORMANSI	35	,80
EĞİTİM- ÖĞRETİM	35	,84
AKADEMİK DESTEK SERVİSLERİ	35	,32

4.3.2.3 YSLÖ alt ölçekler korelasyon katsayılarına İlişkin Bulgular

YSLÖ' nin alt ölçekleri arasındaki ilişkiye aşağıdaki tablodan bakıldığında pozitif geribildirim, sosyal destek, demokratik davranış ve eğitim-öğretim davranışları birbiriyle pozitif ve anlamlı bir şekilde ($p<.01$) ilişkilidirler. Fakat bütün ölçekler, otokratik davranış alt ölçeği ile negatif ve anlamlı bir şekilde ilişkilidirler. Kısacası, otokratik davranış ile diğer davranışlar arasında ters bir ilişki olduğu söylenebilir.

Tablo 63. YSLÖ Alt Ölçekler Korelasyon Katsayıları

Alt Ölçekler	POZGBLDRM	SOSDES	ORTDEG	OTOKDAV	DEMOKDAV
POZGBLDRM	1				
SOSDES	.695**	1			
ORTDEG	.662**	.717**	1		
OTOKDAV	-.181**	-.264**	-.199**	1	
DEMOKDAV	.642**	.676**	.624**	-.286**	1
EGİTÖGRT	.730**	.718**	.879**	-.250**	.609**

** $p<.01$ düzeyinde anlamlıdır.

4.3.2.4. SDÖ alt ölçekler korelasyon katsayıları İlişkin Bulgular

SDÖ' nin alt ölçekleri arasındaki ilişkiye aşağıdaki tablodan incelendiğinde bütün alt ölçekler birbiriyle pozitif ve anlamlı bir şekilde ($p<.01$) ilişkilidirler. Kısacası, sporcu doyumunu oluşturan alt ölçekler bir bütünlük içinde doyumun olması için gereklidir denebilir.

Tablo 64. SDÖ Alt Ölçekler Korelasyon Katsayıları

Alt Ölçekler	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
TKMBTNLG (1)	1													
TKSOSKAT(2)	.686**	1												
STRATEJI (3)	.711**	.601**	1											
TİBBİPER (4)	.447**	.335**	.412**	1										
KİŞADNMA (5)	.599**	.703**	.608**	.254**	1									
BİRPERFM (6)	.603**	.585**	.647**	.285**	.655**	1								
YETKULLN (7)	.589**	.706**	.634**	.239**	.759**	.710**	1							
ETİK (8)	.764**	.668**	.583**	.430**	.559**	.474**	.502**	1						
TKBRGRKT (9)	.728**	.686**	.552**	.506**	.528**	.551**	.515**	.746**	1					
BÜTÇE (10)	.412**	.295**	.295**	.531**	.292**	.265**	.218**	.356**	.422**	1				
DIŞETKEN (11)	.475**	.357**	.413**	.673**	.253**	.385**	.262**	.433**	.534**	.533**	1			
KİŞGRDAV (12)	.657**	.633**	.807**	.285**	.583**	.663**	.674**	.534**	.550**	.283**	.360**	1		
TKPERFMS (13)	.653**	.419**	.616**	.457**	.365**	.539**	.445**	.412**	.490**	.325**	.453**	.466**	1	
EGTMOGRT (14)	.646**	.553**	.847**	.364**	.553**	.669**	.584**	.528**	.566**	.273**	.412**	.779**	.503**	1
AKDESSER (15)	.339**	.248**	.368**	.663**	.237**	.254**	.250**	.314**	.476**	.425**	.569**	.285**	.340**	.381*

5.TARTIŞMA

Yenilenmiş spor için liderlik ölçeği ve sporcu doyum ölçeği, spor ortamındaki antrenör-sporcu ilişkisinin incelenebilmesi için geliştirilmiş ölçeklerdir. YSLÖ ile sporcuların antrenörlerini nasıl algıladıkları öğrenmek mümkündür. Ayrıca SDÖ ile sporcuların yaptıkları spordan hoşnut olma durumunu yani doyumlarını çeşitli yönlerden değerlendirmek mümkündür. Bu çalışmada da, bu iki ölçeğin Türk sporcu grubuna uyarlanması amaçlanmıştır. Bu ölçekler ile spor ortamındaki antrenör-sporcu ilişkisi ve sporcu doyumunu ile ilgili zengin ve yararlı bilgiler elde etmek mümkün olabilecektir. Sporcuların antrenörlerden davranış beklentilerini bilmek antrenörlerin davranışlarını değiştirebilmek için önemli bilgiler sağlayacaktır. Ayrıca, sporcuların yaptıkları spordan hoşnut olma düzeylerinin bilinmesi bu düzeylerin yükseltilmesi için gerekli bir bilgidir. Genel olarak bakıldığında, bu tezdeki ölçeklerin geliştirilmesi ve uyarlanması çalışması olumlu sonuç vermiş ölçeklerin geçerlik ve güvenirlikleri alt ölçeklerin çoğunda elde edilmiştir.

Ölçekler öncelikle yapı geçerlilikleri itibariyle incelenmiş ve daha sonrada güvenirlik ile ilgili değerlendirilmişlerdir.

5.1 YSLÖ

YSLÖ' nin faktör yapısını belirlemek amacıyla temel bileşenler faktör analizi yapılmıştır. Genel olarak, bu analiz sonucunda YSLÖ' nin durum değerlendirme alt ölçeği hariç orijinal ölçeğe benzer bir faktör yapısı göstermiştir. Durum değerlendirme alt ölçeği dışında kalan diğer alt ölçeklerde de bazı maddelerin diğer faktörler altına kaydığı gözlenmiştir (Tablo 14).

Kayan maddeler, demokratik davranış maddelerinden, 25, 31, 53; pozitif geribildirim maddelerinden 2, ve 32; Otokratik davranışı maddelerinden 6 ve 18; sosyal destek davranışı maddelerinden 5, 29, ve 47; ve durum değerlendirme davranışı maddelerinden 56' dır. Bu maddelerin diğer faktörler altına kaymış olmasının açıklaması için madde analizi sonuçlarına bakmak faydalı olabilir.

Diğer faktörler altına kaydığı belirtilen maddelerin madde analizindeki sonuçlarına bakılırsa (Tablo 17-58) bu maddelerin diğer maddelerle ve hem de toplam ile olan korelasyonları düşüktür.

Bu da bu maddelerin diğer faktörler altında yer almasını açıklayan bir bulgudur. Bu bulgular diğer faktörler altına kayan bu maddelerin orijinaline dönüp tekrar incelenmesi gerekliliğini ortaya çıkarabilir. Bu maddelere tek tek bakıldığında; Madde 2, "*Sporcularına "OK" ya da "Basparmak yukarı" el jestleri yapar*", Madde 32, "*Sporcusu uygulamada hata yaptığı zaman onu cesaretlendirir*" Madde 25, "*Antrenörlerinkinden farklı olsa bile sporcuların fikirlerine değer verir*", Madde 31, "*Sporcuların kendi hedeflerini belirlemelerine izin verir*" Madde 53, "*Günlük takım toplantılarında sporculardan katkı (fikir) alır*" Madde 5, "*Sporcuları ile yakın ve samimi iliksileri cesaretlendirir*" Madde 29, "*Sporcuları antrenöre güvenmeye teşvik eder*" Madde 47, "*Sporcuların ailelerini/velilerini ziyaret eder*" Madde 56, "*Eğer sporcular yapılması istenilen çok kolay bulursa karmaşıklığı ve istenilenleri artırır*" Madde 6, "*Sporcuların korkularını ve doyumumsuzluklarını önemsemez/aldırmaz*" ve Madde 18, "*Sporculardan oldukça bağımsız olarak takım için planlama yapar*" olduğu görülmektedir. YSLÖ maddelerinden durum değerlendirme alt ölçeği ve diğer ölçekteki kayan maddeler ölçeğin toplam madde sayısının (60) yüzde 33.33'udur. Kısacası, Yenilenmiş spor için liderlik ölçeğindeki 60 maddenin 20 tanesi problemlidir denebilir. Bu problemliliğin maddelerin İngilizce'den Türkçe'ye çevirilerinin anlam olarak elde edilemediği ya da başka bir kültürden alınan bu maddelerin Türk sporcu kültüründe yer almadığı düşünülerek gelecekteki çalışmalarda bu maddelerin geliştirilmesine devam edilmelidir. Problemliliğin maddelerin İngilizce'den Türkçe'ye çevrilmesi ile başlayan işlemlere tekrar tabi tutulması ve değerlendirilmesi gerekliliği araştırmacılara önerilmektedir.

Geçerlilik ve güvenilirliğinde sorun olmayan alt ölçeklerin araştırmalarda kullanılabileceği düşünölmektedir. Bu maddelerin İngilizce'den Türkçe'ye çevrilmesi ile başlayan işlemlere tekrar tabi tutulması ve değerlendirilmesi gerekliliği araştırmacılara önerilmektedir.

Aslında, yenilenmiş spor için liderlik ölçeğindeki durum değerlendirme davranışı alt ölçeği çıkartılırsa, bu tez çalışmasındaki bulgular Tiryaki (2000)'nin çalışmasında kullandığı spor için liderlik ölçeği (SLÖ) bulgularına benzerdir. Yenilenmiş spor için liderlik ölçeği (YSLÖ) 6 faktörlü bir yapıya sahipken, spor için liderlik ölçeği (SLÖ) 5 faktörlü bir yapıya sahiptir, çünkü durum değerlendirme alt ölçeği SLÖ' de yoktur. Tiryaki (2000)'nin uyarlamasını yatığı SLÖ' de 5 faktörlü yapı desteklenmiş ve bu faktörler toplam varyansın %43'unu açıklayabilmiştir. Bu tez çalışmasında ise, 6 faktörlü bir yapıya sahip YSLÖ uyarlanmaya çalışılmış ve durum değerlendirme ve eğitim-öğretim davranışının bir faktör altında birleştiği görölmüştür (Tablo 14). Bu haliyle, YSLÖ toplam varyansın %50.134'unu açıklayabilmektedir.

Ölçeğin yapı geçerliliği değerlendirilirken, ölçek maddelerinin bazılarının diğer faktörler (alt ölçekler) altına kaymış olmasının, eğitim ve öğretim, sosyal destek ve pozitif geribildirim alt ölçeklerinin birbiriyle ilişkili yapısından kaynaklabiliyor olmasına dikkat edilmelidir. Chelladurai, eğitim ve öğretimin, gruptaki üyelerin rollerini doğru algılaması ve yeteneklerinin gelişimiyle, üyelerin çabaları ve performansları arasındaki ilişkiyi kuvvetlendirirken pozitif geribildirim, performansa dayalı olarak ve tarafsız şekilde ödöller vererek üyelerin haz duymasına katkıda bulunduğunu belirmiş ve ayrıca sosyal destek ile daha sıcak ve hoş bir atmosfer yaratılarak üyelerin caba harcarken daha az sıkılmalarına katkıda bulunulduğunu vurgulamıştır (50). Chelladurai ve Saleh, SLÖ geliştirirken bu 3 faktörü 5 faktör oluşturmak için kullanmışlardır. SLÖ geliştirilirken belli bir faktörü temsil etmesi için en yüksek faktör yüküne sahip maddeleri seçtikleri için faktörler birbirlerine yaklaşmışlardır. Böyle bir durumda maddelerin birbiriyle ilişki göstermesi doğaldır. Ayrıca, bazı maddeler kendi boyutları dışındaki diğer faktörlerle de korelasyon gösterebilirler.

Bu tez çalışmasında da hem faktörler arasında hem de bazı maddelerin diğer faktörler ile anlamlı korelasyonlar gösterdiği görülmüştür (Tablo 63.)

Yapı geçerliliğinin diğer bir göstergesi olan YSLÖ madde analizi sonuçlarına göre her bir ölçekteki maddelerin kendi alt toplam ile olan korelasyonları yüksek çıkmıştır (Tablo 17, 19, 21, 23, 25, 27. YSLÖ, madde analizi tabloları). Bu da her maddenin kendi lider davranışı boyutuna ait olduğunun bir göstergesidir.

YSLÖ' nin geçerliliğini ölçeğin alt ölçeklerinin birbiriyle olan ilişkilerine kuramsal anlamlılık yönünden bakarak yapmak mümkündür. YSLÖ' nin alt ölçekleri arasındaki ilişkiye bakıldığında pozitif geribildirim, sosyal destek, demokratik davranış ve eğitim-öğretim davranışları birbiriyle pozitif ve anlamlı bir şekilde ($p<.01$) ilişkilirken bu alt ölçekler otokratik davranış alt ölçeği ile negatif ve anlamlı bir şekilde ilişkilidirler ($p<.01$) (Tablo 63. YSLÖ Alt Ölçekler Korelasyon Katsayıları).

Bu tezde tutarlılık (güvenirlilik) düzeyinin incelenmesine yardımcı olan bir değerlendirme de Cronbach Alfa katsayısıdır. YSLÖ'nin alt ölçekler için güvenirlilik katsayısı orijinal YSLÖ ile karşılaştırıldığında benzer sonuçların çıktığı görülmektedir. Tablo 65'te orijinal YSLÖ ve uyarlanan YSLÖ'nin Cronbach Alfa güvenirlilik katsayıları görülmektedir. Bu tez çalışmasındaki güvenirlilik katsayısı değerleri ile orijinal ölçekteki güvenirlilik katsayıları benzerdir.

Bu değerler bu alt ölçekleri oluşturan maddelerin birbirine benzediğini ve aynı şeyi ölçtüğünü belirtmektedir. Durum değerlendirme alt ölçeği dışında kalan alt ölçekler, Tiryaki (2000)'nin uyarlama çalışması ile karşılaştırıldığında (Tablo 65), yine bu tezdeki değerlere yakın güvenirlilik katsayısı değerleri olduğu görülmektedir. Bu iki tablodaki değerlere dikkat edilirse, Otokratik Davranış (OTD) boyutunun problemlili bir boyut olduğu ve değerlerin sürekli olarak düşük çıktığı görülmektedir. Zaten, SLÖ'nun, Zhang, Jensen, ve Mann (1997) tarafından yenilenmesinin nedenlerinden biri de Otokratik Davranış (OTD) boyutununun güvenirlilik katsayısının arttırılması içindir. Fakat, OTD'nin yenilenmiş spor için liderlik ölçeğinin orijinal halinde ve bu tez çalışmasında hala düşük güvenirlilik katsayısı göstermeye devam etmektedir.

Otoriter davranış alt ölçeğinin düşük içsel tutarlılık göstermesinin nedenlerinden biri bu alt ölçeği oluşturan maddelerin tam olarak otokratik davranışı ölçmüyor olması olabilir.

Otokratik ve demokratik alt ölçekleri ölçen maddelere bakılırsa, otokratik ve demokratik davranışların birbirinin zıddı olmadığı görülmektedir (Tablo 1). Aslında, otokratiklik belki demokratikliğin zıddı olarak tanımlanmalıdır. Fakat, otokratik alt ölçeğin maddelerine bakıldığında antrenörün “sporcuların korku ve doyumsuzluklarını önemsemez”, “sporculardan bağımsız planlama yapar”, “tartışmayı reddeder” ve “antrenör davranışlarını açıklamaz” gibi konularla ilgili olduğu görülmektedir. Kısacası, bu tez, otokratik davranış alt ölçeğinin problemlili bir ölçek olduğu bilgisi ile hem fikirdir.

Tablo 65. YSLÖ Orijinal Ölçek ve Türkçe Uyarlamasının Alfa Güvenirlilik Katsayısı Değerleri

Araştırmacı	Örneklem	EÖ	DD	OTD	SD	PG	OD
Zhang, Jensen ve Mann (1997)	696 Amerikalı Üniversite sporcuları	.91	.96	.48	.89	.93	.88
İnce, tez çalışması (2006)	215 Türk sporcuları	.88	.86	.63	.86	.88	.84

EÖ=Eğitim Öğretim, DD=Demokratik Davranış , OTD=Otokratik Davranış, SD= Sosyal Destek, PG= Pozitif Geribildirim ve OD=Ortam Değerlendirme

Bu tezdeki iç tutarlılığı gösteren güvenilirlik katsayısı ve Ortam Değerlendirme alt ölçeği olmadan yapılan daha önceki çalışmalarla karşılaştırıldığında, Otokratik Davranış alt ölçeğinin düşük değere sahip olduğu görülmektedir. Bu tezdeki bulgular daha önceki çalışmalarla hemfikirdir.

Tablo 66. SLÖ Alfa Güvenirlik Katsayısı Değerleri.

Araştırmacılar	Örneklem	EÖ	DD	OD	SD	PG
Chelladurai ve Saleh (1980)	Kanadalı sporcular	.83	.75	.45	.70	.82
Chelladurai ve Carron (1981)	Liseli sporcular	.83	.68	.48	.77	.78
Chelladurai (1986)	Hintli sporcular	.76	.71	.56	.51	.57
Chelladurai ve ark. (1986)	Japon spor eğitimi öğrencileri	.78	.66	.63	.74	.77
	Kanadalı spor eğitimi öğrencileri	.77	.79	.48	.79	.79
Chelladurai ve ark. (1988)	Japon sporcular	.81	.72	.55	.72	.73
	Kanadalı sporcular	.83	.75	.45	.70	.57
Isberg ve Chelladurai (1990)	İsveçli sporcular	.78	.77	.44	.60	.57
Kim ve ark. (1990).	Koreli sporcular	.81	.74	.61	.76	.66
Reimer ve Chelladurai (1995)	Amerika Üniv. Futbolcular	.83	.79	.57	.72	.80
Toon (1996)	Amerika Üniv. Tenis oyuncularını	.86	.82	.67	.80	.81

EÖ=Eğitim Öğretim, DD=Demokratik Davranış , OD=Otokratik Davranış, SD= Sosyal Destek ve PG= Pozitif Geribildirim.

Kaynak: Tiryaki, S. (2000). Spor için liderlik ölçeği'nin Türk sporcularına uyarlanması çalışması. 3-5 Kasım 2000, VIth Sports Sciences Congress, Ankara, Türkiye.

Tablo 67'de, Tiryaki (200) SLÖ test tekrar test ve YSLÖ uyarlama çalışmamızın test tekrar test bulguları sunulmaktadır. Bu tabloda alt ölçekler ait tekrar test bulgularının her iki farklı ölçek için ne düzeyde çıktığını görmek mümkündür. Elde edilen bilgiler sonucunda bu puanların Eğitim-Öğretim ve Demokratik davranış alt ölçekleri hariç diğer alt ölçeklerin zaman içerisinde antrenör davranışlarını tutarlı bir şekilde ölçtüğünü gösterdiğini söylemek mümkündür.

Tablo 67. SLÖ Orijinal Ölçek ve uyarlanmış YSLÖ’ne ait test tekrar test sonuçları üzerine bir değerlendirme

Alt Ölçekler	Test-tekrar test sonuçları, Tiryaki, 2000	Test-tekrar test sonuçları, İnce, 2006
Eğitim ve Öğretim	.68	.50
Demokratik Davranış	.75	.57
Otokratik Davranış	.67	.61
Sosyal Destek	.66	.70
Pozitif Geribildirim	.71	.76
Ortam Değerlendirme	--	.77

5.2. SDÖ

SDÖ’ nin faktör yapısını belirlemek amacıyla da yine temel bileşenler faktör analizi uygulanmıştır. Faktör analizleri yapılırken her iki ölçek için de varimax dik döndürme yönteminin döndürülmüş faktör matrisi kullanılmıştır. Genel olarak, bu analiz sonucunda SDÖ’ nin alt ölçekleri orijinal ölçeğe benzer bir faktör yapısı göstermişlerdir.

Ancak, takım bütünlüğü alt ölçeğinden 1, takımın sosyal katkısı alt ölçeğinden 2 ve 37, kişisel adanma alt ölçeğinden 5, 16 ve 48, bireysel performans alt ölçeğinden 6, 24 ve 11, yeteneğin kullanımı alt ölçeğinden 54 ve dış etkenler alt ölçeğinden 28. maddenin diğer başka faktörler altına kaymış oldukları görülmüştür. Bu maddelerin diğer faktörler altına kaymış olmalarının açıklaması için madde analizi sonuçlarına bakmak faydalı olabilir. Diğer faktörler altına kaydığı belirtilen maddelerin madde analizindeki sonuçlarına bakılacak olursa (Tablo 29-58’ye kadar) bu maddelerin diğer maddelerle ve de toplam alt ölçek puanlarıyla olan korelasyonları düşük bulunmuştur. Bu da bu maddelerin diğer faktörler altında yer almalarını açıklayan bir bulgudur diyebiliriz. Bu bulgular diğer faktörler altına kayan bu maddelerin orijinaline dönüp tekrar incelenmesi gerekliliğini ortaya çıkarabilir.

Bu maddelere tek tek bakıldığında; Madde 1, “*En iyi olmak için takımın nasıl çalıştığı*”, madde 2, “*Takımdaki sosyal konumum*”, madde 37 “*Takım arkadaşlarımdaki beni sosyal düzeyde kabul etme dereceleri*”, madde 5 “*Takım için elimden gelenin en iyisini yapma derecem*”, madde 16 “*Antrenmanlarda elimden geleni yapmam*”, madde 48, “*Takıma olan bağlılığım*”, madde 6, “*Sezon içerisinde performans hedeflerime ulaşma derecem*”, madde 24, “*Geçen sezona göre performansumdaki gelişme*”, madde 41, “*Beceri düzeyimdeki gelişme*”, madde 54, “*Takımdaki rolümün tercih ettiğim rolle uyumlu olma derecesi ve madde 28,*” *Üniversite topluluğunun takıma desteği*” olduğu görülmektedir. Sporcu Doyum ölçeğindeki kayan maddeler ölçeğin toplam madde sayısının (56) yüzde 17.4’üdür. Yapı geçerliliğinin diğer bir göstergesi olan madde analizleri sonucunda, bu maddeler yine madde-madde ve madde-toplam korelasyon tablolarında birbirleriyle ve toplam madde puanlarıyla olan korelasyonları diğer maddelerin birbirleriyle olan korelasyonlarına nazaran daha düşük çıkmış olmalarına rağmen yine de .268’in altına düşmemişlerdir (Tablo 29, 31, 33, 35, 37, 39, 41, 43, 45, 47, 49, 51, 53, 55, 57). Alt ölçek maddelerinin silindiklerinde 1., 6., ve 28. maddelerin dışında kalan diğer hiçbir kayan maddenin silindiklerinde Cronbach Alfa katsayıları artmamıştır (Tablo 30, 32, 34, 36, 38, 40, 42, 44, 46, 48, 50, 52, 54, 56, 58). Bu da her bir maddenin kendi doyum boyutuna ait olduğunun bir göstergesidir.

Yine de bu maddelerin İngilizce’den Türkçe’ye çevrilmesi ile başlayan işlemlere tekrar tabi tutulması ve değerlendirilmesi gerektiği araştırmacılara önerilmektedir. Bu tez çalışmasında 15 faktörlü bir yapıya sahip olan SDÖ uyarlanmaya çalışılmış ve SDÖ’ nün faktör analizi sonucunda toplam varyansın %79.558’ini açıkladığı ortaya çıkmıştır. Bu tez çalışması bir dilden başka bir dile uyarlama çalışması olduğundan dolayı orijinalinde aynı faktör altında toplanan bu maddeler kayarak başka faktör yükü altında toplanabilirler.

SDÖ’ nin geçerliliğini ölçeğin alt ölçeklerinin birbirleriyle olan ilişkilerine kuramsal anlamlılık yönünden bakarak yapmak mümkündür. SDÖ’ nün alt ölçekleri arasındaki ilişkilere bakıldığında 15 alt ölçeğin de birbiriyle anlamlı ve pozitif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur ($p < .01$) (Tablo 64).

Bu tezde tutarlılık (güvenirlilik) düzeyinin incelenmesine yardımcı olan değerlendirme de Cronbach Alfa katsayısıdır. SDÖ' nin alt ölçekler için güvenirlilik katsayısı orijinal SDÖ ile karşılaştırıldığında benzer sonuçlar ortaya çıktığı görülmektedir. Tablo 68'de orijinal SDÖ ve uyarladığımız SDÖ' nün Cronbach Alfa katsayıları görülmektedir. Bu tez çalışmasındaki güvenirlilik katsayısı değerleri ile orijinal ölçekteki güvenirlilik katsayıları birbirine benzerdir. Bu değerler bu alt ölçekleri oluşturan maddelerin birbirine benzediğini ve aynı şeyi ölçtüğünü belirtmektedir.

Tablo 68. SDÖ Orijinal Ölçek ve Türkçe Uyarlamasının Alfa Güvenirlilik Katsayısı Değerleri

Alt Ölçekler	Riemer & Chelladurai, 1998 n=614		Riemer & Toon, 1998 n=148		İnce, 2006 n=215	
	\bar{X}	α	\bar{X}	α	\bar{X}	α
1. Bireysel Performans	4.70 (1.2)	.85	4.76 (1.3)	.92	4.88(1.4)	.81
2.Takım Performansı	3.98 (1.7)	.95	5.86 (.97)	.91	4.60 (1.6)	.89
3.Yeteneğin Kullanımı	4.56 (1.4)	.92	n/a	n/a	4.82 (1.4)	.86
4.Strateji	4.90 (1.1)	.94	n/a	n/a	4.85 (1.4)	.92
5. Kişiyeye Göre Davranılma	4.88 (1.2)	.92	5.28 (1.3)	.93	4.95 (1.5)	.92
6. Eğitim-Öğretim	4.92 (1.2)	.88	4.84 (1.3)	.90	5.00 (1.5)	.86
7. Takımın Bireysel Göreve Katkısı	4.91 (1.0)	.83	n/a	n/a	4.64 (1.4)	.81
8. Takımın Sosyal Göreve Katkısı	5.34 (1.1)	.91	n/a	n/a	4.98 (1.4)	.79
9. Etik	5.22 (.94)	.79	n/a	n/a	5.05 (1.4)	.81
10. Takım Bütünlüğü	4.96 (1.1)	.88	n/a	n/a	4.87 (1.4)	.79
11. Kendini Adama	5.56 (.84)	.78	n/a	n/a	5.27 (1.1)	.78
12. Bütçe	4.19 (1.6)	.92	n/a	n/a	4.23 (1.7)	.83
13. Tıbbi Personel	5.64 (1.1)	.87	n/a	n/a	4.09 (1.8)	.91
14. Akademik Destek Servisleri	4.34 (1.4)	.86	n/a	n/a	3.68 (1.9)	.87
15. Dış Etkenler	3.92 (1.4)	.85	n/a	n/a	3.75 (1.5)	.80

n/a= Belirtilmemiş

SDÖ' nin test-tekrar test güvenilirlik değerleri incelendiğinde (Tablo 62) Tıbbi Personel ve Akademik Destek Servisleri alt ölçekleri hariç güvenilirlik katsayıları kabul edilebilir düzeydedir. Bu iki ölçek hariç, SDO' nin zaman içerisinde tutarlı bir ölçek olduğunu söylemek mümkündür.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmanın konusu olan iki ölçekte geçerlik ve güvenilirlik bakımından incelendiğinde uyarlamalarının mümkün olduğu görülmesine rağmen diğer bir kültürden ithal edilen bir ölçeğin uyarlandığı kültürde ölçtüğü kavramları aynı şekilde ölçebiliyor olması hakkında bazı araştırmacıların endişeleri olduğundan bahsedilmeden de geçilmemelidir. Lin, Chen ve Chiu (2005) bir ölçeği başka bir dilden çevirme işleminin yeni kültürdeki kavramları ölçebildiği anlamına gelmediğini iddia etmektedirler. Yeni kültüre uyarlanan ölçekte geçerlik ve güvenilirlik ile ilgili çeşitli sorunların olmasının doğal olduğu ve bunların araştırmacılar tarafından göz önünde tutularak çalışmaların yapılması gerektiğini de belirtmektedirler. Örneğin, kavram, yöntem ve madde yanlılıklarına dikkat çekmekte ve bu tür yanlılıkların problem yaratabileceği konusunda araştırmacıları uyarmaktadırlar (74). Aynı araştırmacılar (Lin, Chen ve Chiu, 2005) dikkat edilmesi gerekli yöntem üzerinde de durmaktadır. Örneğin, çeviri-tekrar çevirinin geçerliliği tam sağlayamadığı ve bunun yanında temel bileşenler faktör analizi gibi analizlerinde kullanılması gerektiğini vurgulamışlardır. Ölçeğin uygulandığı ortam uyarlanan kültürde de elden geldiğince aynı olmalıdır önerisi de kültürler arası araştırmalar için önerilmektedir. Sonuç olarak, bu tezdeki bulgular değerlendirirken bir kültürden diğer kültüre ölçek uyarlamasının hem dil hem de kültür ve ayrıca ikisini karışımından doğan farklılıklar olabileceği unutulmamalıdır. Örneğin, sporcu doyum ölçeğindeki alt kategorilerden olan ve sporculara sağlanan akademik destek ve tıbbi personel ve yardım doyumunu ölçen bölümler ülkemiz sporcularının spor deneyimleri içinde çok az yer alan alanlardır. Sporculara takımları tarafından bu tür hizmetlerin sağlanmıyor olması onların bu deneyimleri değerlendirmesini güçleştirmektedir.

Kùltùrler arası araştırmaların bir parçası olan òlçek uyarlama işlemleri yapılırken geçerlik ve güvenilirlik konularına dikkat edilmesine rağmen, bu òlçekler kullanılarak yapılacak gelecekteki çalışmalarında òlçeklerin geçerlik ve güvenilirliklerini kontrol eden uygulamalarda araştırmacılar tarafından eklenmelidir.

KAYNAKLAR DİZİNİ

1. Côté, J., Salmela, J., Trudel, P., Baria, A., & Russell, S. *The coaching model: A grounded assessment of expert gymnastic coaches' knowledge*. Journal of Sport and Exercise Psychology, 1995, 17, 1-17.
2. Riemer, H.A., & Chelladurai, P. Development of the Athlete Satisfaction Questionnaire (ASQ). Journal of Sport and Exercise Psychology. 1998, 20, 127-156.
3. Chelladurai, P. *Leadership in sports: A Review*. International Journal of Sport Psychology. 1999, 21 (4), 328-354
4. Chelladurai, P., Kuga, D.J., & O'Bryant, C.P. *Individual differences, perceived task characteristics, and preferences for teaching and coaching*. Research Quarterly for Exercise and Sport. 1999, 70 (2), 179-189.
5. Chelladurai, P. *Leadership in sport organizations*. Canadian Journal of Applied Sport Sciences. 1980, 5(4), 226-231.
6. Mavi, Hasan F. *The relationship Among Dispositional, Contextual Variables, And Intrinsic Motivation in High School Team Sports*. Unpublished doctoral dissertation, Purdue University. 2003
7. Vealey, R. S., Armstrong, L., Comar, W., & Greenleaf, C. *Influence of perceived coaching behaviors on burnout and competitive anxiety in female college athletes*. Journal of Applied Sport Psychology. 1998, 10, 297-318.

8. Smoll, F. L., & Smith, R. E. *Leadership behaviors in sport: A theoretical model and research paradigm*. Journal of Applied Social Psychology. 1989, 19, 1522-1551.
9. Chelladurai, P., & Saleh, S. D. *Preferred leadership in sports*. Canadian Journal of Applied Sport Sciences. 1978, 3(2), 85-92
10. P. Chelladurai, S.,D., Saleh. *Dimensions of Leader Behaviour in Sports: Development of a Leadership Scale*. Journal of Sport Psychology, 1980, 2, 34-45.
11. Tiryaki, S. *Spor için liderlik olceginin Türk sporcularina uyarlanmasi calismasi*. Hacettepe Universitesi Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yuksekokulu Spor Bilimleri Dernegi, VI. Spor Bilimleri Kongresi, 3-5 Kasim, Ankara, Turkiye, 2000.
12. Chelladurai, P., Imamura, H., Yamaguchi, Y., Oinuma, Y., and Miyauchi, T. *Sport leadership in a cross-national setting: The case of Japanese and Canadian university athletes*. Journal of Sport and Exercise Psychology. 1988, 10, 374-389.
13. Chelladurai, P. Malloy, D., Imamaura, H., & Yamaguchi, Y. *A cross-cultural study of preferred leadership in sports*. Canadian Journal of Sport Sciences. 1987, 12(2), 106-110
14. Chelladurai, P., & Riemer, H. *A classification of facets of athlete satisfaction*. Journal of SportManagement. 1997, 11, 133-159.
15. Riemer, H. A., & Chelladurai, P. *Leadership and satisfaction in athletics*. Journal of Sport and Exercise Psychology. 1995, 17, 276-293.

16. Chelladurai, P. *Applicability of the Leadership Scale for Sports to the Indian Context*. In: Watkins, J., Reilly, T., & Burwitz, L. (Eds.) *Sports Science.Proceedings of the VIII Commonwealth and International Conference on Sport, Physical Education, Dance, Recreation and Health*, (pp.291-296) Glasgow, Scotland,1986.
17. Gordon, J. *Decision styles and coaching effectiveness in university soccer*. Canadian Journal of Sport Science. 1988, 1, 56-65.
18. Chelladurai, P. *Discrepancy between preferences and perceptions of leadership behavior and satisfaction of athletes in varying sports*. Journal of Sport Psychology. 1984, 6, 27-41.
19. Zhang, J. J., Jensen, B. E., & Mann, B. L. *Modification and revision of the Leadership Scale for Sport*. Journal of Sport Behavior, 1997, 20(1), 105-122.
20. Nunnally, J. *Psychometric Theory*. New York: McGraw Hill. 1978
21. Hellstedt, J. C. *The coach/parent/athlete relationship*. Sport Psychologist, 1987, 1(2), 151–160.
22. Jowett, S, & Cockerill, I.M. *Olympic medallists' perspective of the athlete–coach Relationship*. Psychology of Sport and Exercise. 2003, 4, 313–331.
23. Officer, S. A. & Rosenfeld, L. B. *Self-disclosure to male and female coaches by female high school athletes*. Journal of Sport Psychology. 1985, 7(4), 360–379.

24. Parrott, R. & Duggan, A. *Using coaches as role models of sun protection for youth: Georgia's "Got Youth Covered" project*. *Journal of Applied Communication Research*, 1999, 27(2), 107–119.
25. Roberts, G. C. *Achievement motivation in children's sport*. In J. G. Nicholls (Ed.), *Advances in motivation and achievement: Vol. 3*, 1984, pp. 251–281, Greenwich, CT: JAI Press.
26. Laura Kenow, Jean M. Williams (1999). *Coach-Athlete Compatibility and Athlete's Perception of Coaching Behaviors*. *Journal of Sport Behavior*, Vol. 22, 1999
27. Salminen, S., & Liukkonen, J. *Coach-athlete relationship and coaching behavior in training sessions*. *International Journal of Sport Psychology*. 1996, 27, 59-67.
28. Seefeldt, V. D. *Challenges for the educators of athletic coaches in the 21st century*. Paper presented at the annual meeting of the Association of American Health and Physical Educators, Boston, MA. Nisan, 1999.
29. VanSickle J. and Lauber C. *Satisfaction of Selected Female College Athletes With Organizational Support*. University of Indianapolis, IN Research Consortium Sport Management, Recreation and Leisure Poster Session The Preliminary Program for 2006 AAHPERD National Convention and Exposition
30. Taylor, S.A. and Baker, T.L. *An assessment of the relationship between service quality and customer satisfaction in formation of consumers' purchase intentions*. *Journal of Retailing*. 1994, Vol. 70 No. 2, pp. 163-78.

31. Price, M.L. & Weiss, M.R. *Coach burn out, coach behaviors, and athletes' psychological responses: Applying Chelladurai's multidimensional model of leadership*. *The Sport Psychologist*. 2000, 14, 391-409.
32. Çakıoğlu, A. *Leadership and Satisfaction in soccer: Examination of players' position*. Unpublished Master's Thesis. Middle East Technical University. 2003
33. Certo, S., Appelbom, S., Devine I. *Principles of Modern Management*, Allyn and Bacon, Inc. Massachusetts. 1989
34. Cox, R. *Sport Psychology*. C. Brown Publishers. 1990.
35. Weinberg, R., Gould, D. *Foundations of Sport and Exercise Psychology (2. Ed.)*, Human Kinetics. 1999.
36. Gill, D. *Psychologic Dynamics of Sport and Exercise*. Human Kinetics, U.S.A. 2000.
37. Stier W. *Managing Sport Fitness and Recreation Programmes Concepts and Practices*. Allyn and Bacon, U. S. A. 1999.
38. Kent, A., & Chelladurai, P. *Perceived transformational leadership, organizational commitment, and citizenship behavior: A case study in intercollegiate athletics*. *Journal of Sport Management*. 2001, Vol.15, 135-159.
39. Altahayneh, Z. *The effects of coaches burnout on the satisfaction and burn out of athletes'*. Unpublished Doctoral Dissertation. 2003

40. Yukl, G. A. *Leadership in organizations*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall. 2001.
41. Yusof, A. *The relationship between transformational leadership behaviors of athletic directors and leadership substitutes variables with the job satisfaction of coaches at NCAA Division I and III institutions*. Unpublished doctoral dissertation, The University of Connecticut, Storrs, CT. 1999.
42. Stogdill, R.M. *Handbook of leadership: A survey of theory and research*. New York: The free Press. 1974
43. Stogdill, R.M. *Personal factors associated with leadership: A survey of the literature*. *Journal of Psychology*. 1948, Vol. 25, 37-71.
44. Bennis W. Ve Nannus B. *Leaders: the Strategies for Taking Charge*. New York: Harper and Row, Publishers. 1985.
45. Horn, T. S. *Leadership effectiveness in the sport domain*. In T. S. Horn (Ed.), *Advances in sport psychology* . Champaign, IL: Human Kinetics. 1992, 181-199.
46. Carron, A.V. & Chelladurai, P. *Psychological factors and athletic success: An analysis of coachathlete interpersonal behavior*. *Canadian Journal of Applied Sport Sciences*, 1978, 3(1), 43-50.
47. Weiss, M. R., & Friedrichs, W. D. *The influence of leader behaviors, coach attributes, and institutional variables on performance and satisfaction of collegiate basketball teams*. *Journal of Sport Psychology*. 1986, 8, 332-346.

48. Smith, R.E., Smoll, & Curtis B. *Coaching behaviours in Little League Baseball*. In F.L., Smoll, F.E. Smith (Eds) *Psychological perspectives in youth sport* Washington, D.; Hemisphere. 1978.
49. Westre, K.R., & Weiss, M. R. *The relationship between perceived coaching behaviours and group cohesion in high school football teams*. *The Sport Psychologist*. 1991, 5, 41-54.
50. Chelladurai, P. *Leadership*. In R. N. Singer, M. Murphy, & L. K. Tennant (Eds.), *Handbook of research on sport psychology*. New York: Macmillan Publishing Company. 1993, 647-671
51. Horne, T., & Carron, A. V. *Compatibility in coach-athlete relationships*. *Journal of Sport Psychology*. 1985, 7, 137-149.
52. Terry, P. *The coaching preferences of elite athletes competing at Universiade '83*. *The Canadian Journal of Applied Sport Sciences*. 1984, 9, 201-208.
53. Chelladurai, P., & Arnott, M. *Decision styles in coaching: Preferences of basketball players*. *Research Quarterly for Exercise and Sport*. 1985, 56, 15-24.
54. Gardner, D. E., Shields, D. L., Bredemeier, B., & Bostrom, A. *The relationship between perceived coaching behaviors and team cohesion among baseball and softball players*. *The Sport Psychologist*. 1996, 10, 367-381.
55. Westre, K.R., & Weiss, M. R. *The relationship between perceived coaching behaviours and group cohesion in high school football teams*. *The Sport Psychologist*. 1991, 5, 41-54.

56. Vallerand, R.J. and Losier, G.F. *An integrative analysis of intrinsic and extrinsic motivation in sport*. Journal of Applied Sport Psychology, 1999, 11, 142–169.
57. Alpar, R. *Spor Bilimlerinde Uygulamalı İstatistik*. 2. Basım. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara. 2001.
58. Riemer, H. A., & Toon, K. *Leadership and satisfaction in tennis: Examination of congruence, gender and ability*. Research Quarterly for Exercise and Sport. 2001, 72(3), 243- 256.
59. Dwyer, J. M., & Fischer, D. G. *Wrestlers' perceptions of coaches' leadership as predictors of satisfaction with leadership*. Perceptual and Motor Skills. 1990, 71, 511-517.
60. Schliesman, E. S. *Relationship between the congruence of preferred and actual leader behavior and subordinate satisfaction with leadership*. Journal of Sport Behavior. 1987, 10, 157-166.
61. Weiss, M. R., & Friedrichs, W. D. *The influence of leader behaviors, coach attributes, and institutional variables on performance and satisfaction of collegiate basketball teams*. Journal of Sport Psychology. 1986, 8, 332-346.
62. Kolarij, B. 2000. *An examination of coaches and their efforts to maximize team cohesion and team satisfaction*. Saint Alselm college, Department of Psychology, Senior Thesis, 2005.
63. Terry, P. C., & Howe, B. L. *Coaching preferences of athletes*. The Canadian Journal of Applied Sport Sciences. 1984, 9, 188-193.

64. Serpa, S., Pataco, V., & Santos, F. *Leadership patterns in handball international competition*. *International Journal of Sport Psychology*. 1991, 22, 78-89.
65. Sherman, C.A., Fuller, R., & Speed, H.D. *Gender comparisons of preferred coaching behaviors in Australian sports*. *Journal of Sport Behavior*. 2000, 23(4) 389-406.
66. Carron, A.V. *Motivation: Implications for Coaching and Teaching*. London, Ontario: Sports Dynamics. 1984.
67. Chelladurai, P. & Carron, A.V. *Applicability to youth sports of the leadership scale for Sports*. *Perceptual and Motor Skills*. 1981, 53, 361-362
68. Babbie, Earl. *The practice of social research* (8th edition). Belmont, CA: Wadsworth Pub. 1998.
69. Gay, L. R., & Airasian, P. *Educational research: Competencies for analysis and applications* (6th ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall Inc. 2000.
70. Brislin, R.W. *Translation and content analysis of oral and written material*. In H.C. Triandis & J.W. Berry (Eds.), *Handbook of cross-cultural psychology*. Boston: Allyn & Bacon.. 1980, Vol. 1, pp.389-444.
71. Hambleton, R. K., & Kanjee, A. *Increasing the validity of cross-cultural assessments: use of improved methods for test adaptations*. *European Journal of Psychological Assessment*. 1995, 11(3), 147–157.

72. Bracken, B. A., & Barona, A. *State of the art procedures for translating, validating, and using psychoeducational tests in cross-cultural assessment.* School Psychology International, 1991, 12, 119-132.
73. Brislin, R. W. *Back-translation for cross-cultural research.* Journal of Cross-Cultural Psychology, 1970, 1, 185-216.
74. Lin, Y-H., Chen, C-Y., Chiu, P-K. *Cross-Cultural Research and Back-Translation.* The Sports Journal.. 2005, Volume8, Number
75. Akgül, A. ve Çevik, O. *İstatistiksel analiz teknikleri: SPSS'de işletme yönetimi uygulamaları,* Emek Ofset, Ankara. 2003.
76. Özdamar, K. Paket programlar ile istatistiksel veri analizi. Genişletilmiş 5. baskı. *Kaan Kitabevi, Eskişehir. 2004*
77. Field, A. *Discovering Statistics using SPSS for Windows.* Londo-Thousand Oaks-New Delhi: Sage publications. 2000.